

ΣΤΥΛ. Ι. ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗ

Η ΜΑΥΡΗ
ΟΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1978

ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ
ιδιωτική συλλογή

Στυλιανού Ι. Χαραλαμπίκη

Η ΜΑΥΡΗ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Σχόλια επί των Οικουμενικών Συνόδων

Η ΜΑΥΡΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Στυλιανός Ι. Χαραλαμπίδης

©

ISBN

ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ

ιδιωτική συλλογή - αρχείο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γέννηση του Ιησούς Χριστού υπήρξε ο μεγαλύτερος ιστορικός σταθμός στην κοινωνική εξέλιξη. Από το σταθμό αυτό ξεκίνησε μία νέα περίοδος στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ο ιστορικός αυτός σταθμός, όπως ήταν φυσικό, θα σημείωνε και άλλες αφετηρίες στην ιστορική του πορεία. Με την ασύγκριτη διδασκαλία Του, ο Ιησούς, με το ουράνιο ανάστημά Του, με τα υπερφυσικά θαύματά Του, με το δυνατό σε ύψος παράστημά Του και με τις νέες κατευθυντήριες γραμμές της ζωής, που παρουσίασε, ήταν φυσικό ότι θα επηρέαζε λαούς και έθνη και θα αναγνωρίζονταν σαν τη μεγαλύτερη Προσωπικότητα των αιώνων.

Η πολύπλευρη αυτή Προσωπικότητα δημιούργησε μεταξύ των ανθρώπων μία μεγάλη ποικιλία εντυπώσεων, ερμηνειών και θέσεων. Πολλοί αντέδρασαν στη θεϊκή Του υπόσταση, αλλά αιχμαλωτίστηκαν με την πρωτοφανή Του Προσωπικότητα. Η ποικιλία αυτή των εντυπώσεων υπήρξε πολύ έντονη σ' εκείνους που πήραν αξιόλογη οργανική θέση στη συνέχιση του έργου Του και της διδασκαλίας Του.

Ίσως, αρχικά με διάθεση καλή όλοι οι συνεργοί του Ιησούς ξεκίνησαν και με πρόθεση αγαθή αποφάσισαν να γίνουν οι συνεχιστές του ουράνιου έργου Του. Ο Ιδρυτής όμως της νέας αυτής κίνησης δεν έμοιαζε με τους συνηθισμένους ανθρώπους. Η διδασκαλία Του Τον παρουσίαζε σαν ανεξιχνίαστη Προσωπικότητα, τα θαύματά Του Τον χαρακτήριζαν σαν Θεό, η φαινομενική εξάρτησή Του από τον Πατέρα Τον φανέρωνε σαν κατώτερο του Θεού, και η Εκκλησία Του Τον παρουσίαζε σαν Δημιουργό, «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο – Τα πάντα μέσω Αυτοῦ έγιναν» (Ιν.1:1-4).

Εκείνοι λοιπόν που ανέλαβαν να γίνουν οι συνεχιστές του έργου Του βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, όταν όλα αυτά τα γνωρίσματα και προσόντα του Ιησού θέλησαν να τα συνενώσουν και για τα οποία ανέλαβαν να δώσουν μία εξήγηση και να παρουσιάσουν μια ερμηνεία. Η προσπάθεια όμως αυτή είναι πάντα τρομερά δύσκολη, γι' αυτό και

ο Ιησούς ρητά δήλωσε: **«Οὐδείς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι – Κανείς δεν γνωρίζει καλά τον Υἱό παρά μόνο ο Πατέρας, οὔτε τον Πατέρα κανείς Τον γνωρίζει καλά παρά μόνο ο Υἱός, και αυτός στον οποίο θέλει ο Υἱός να Τον αποκαλύψει»** (Μτ.11:27).

Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι ήταν ευσεβείς οι πόθοι τους και ευλαβής η πρόθεση εκείνων που θέλησαν να ερμηνεύσουν το χαρακτήρα και τα ανεξιχνίαστα προσόντα του Ιησού, ήταν όμως λανθασμένη η προσπάθειά τους και ρητά απαγορευμένη (δες Μτ.11:27). Γιατί η αποστολή της Εκκλησίας δεν είναι να εντάξει τη φύση και ουσία του ανεξιχνίαστου Θεού, αλλά κυρίως να γίνει το ὄργανο μέσω του οποίου θα κηρυχθεί στον κόσμο το χαρμόσυνο ἀγγελμα του Ευαγγελίου, η ἀγάπη του Αἰωνίου Θεοῦ και η Χάρη Του για τους ανθρώπους. Αυτός είναι ο λόγος που η Αγία Γραφή δίνει την εντολή να γνωρίσουμε τον Χριστό μόνο στα Υπουργήματα – γνωρίσματα της αποστολῆς Του, ως «ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα» (Εβρ.3:1). Σ' αυτά δεν ἔδωσαν την απαιτούμενη βαρύτητα, δεν πρόσεξαν «οἱ ερμηνευτές» της θείας αὐτῆς Προσωπικότητος. Προχώρησαν πιο πέρα ἀπὸ τα ἀνθρώπινα σύνορα Στὴν τολμηρὴ αὐτὴ και ἐπιπόλαια προσπάθεια “των ερμηνευτῶν” ἀντέδρασαν, ὅπως ἦταν ἄλλωστε φυσικό, ἐκεῖνοι που ἐβλεπαν τὸν κίνδυνο. για να ἀντιμετωπίσει τους ταραχοποιούς αὐτούς, ἡ Εκκλησία, συνεκάλεσε οκτῶ συνολικά Οἰκουμενικὲς Συνόδους. Αὐτὲς ἀποτέλεσαν οκτῶ ἱστορικούς σταθμούς, για τους οποίους ἔχει μὲν να καυχηθεῖ ἡ Ορθόδοξη Εκκλησία, ἀλλὰ για να εἰμαστε εὐλικρινεῖς δεν πρέπει να παραλείψουμε να πούμε, ὅτι, «τα γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ἐστὶ και λέγειν». Εκείνο που πέτυχαν ἦταν να γίνουν αἰτίαι, οἱ μὲν και οἱ δε, τα δύο ἀντιμαχόμενα αὐτά στρατόπεδα, να δημιουργηθοῦν νέοι σταθμοὶ και νέες ἀφετηρίες, που ἀφοροῦν μὲν τὴν Προσωπικότητα του Ιησού, ἀλλὰ δεν σχετίζονται μὲ τὴν οὐράνια μορφή της διδασκαλίας Του και των Ἀρχῶν Του.

Επειδή λοιπόν οι νέοι αυτοί σταθμοί έγιναν αφετηρίες από τις οποίες ξεκινά η ιστορική πορεία μιας λανθασμένης καύχησης και επειδή ο λαός πρέπει να γνωρίζει την ιστορική τους θέση, για να είναι ικανός να κρίνει τα σωστά από τα λανθασμένα, έγραψα αυτά τα σχόλια περί των Οικουμενικών Συνόδων και ελπίζω να με δικαιολογήσει ο αναγνώστης στον τίτλο που δίνω σ' αυτό το βιβλίο μου, για να μη θεωρηθεί αναληθής ή υπερβολικός.

Μάρτυρα έχω τον Θεό, τον Οποίο σέβομαι, αγαπώ και λατρεύω, και από τον Οποίο εξαρτώ τα πάντα, ότι δεν έχω καμία πρόθεση να διατυπώσω κατηγορίες, γιατί αυτό δεν το επιτρέπει καμία θεία εντολή. Σκοπός μου είναι να παρουσιάσω την ανάγκη στον άνθρωπο, να μην εξαρτά τις πνευματικές του υποθέσεις από ανθρώπους, παρά μόνο από τον Χριστό και από τις αδιάψευστες πληροφορίες της Αγίας Γραφής, αλλά και για να μάθει, ο κάθε ενδιαφερόμενος, να σέβεται το Λόγο του Θεού και να μην προχωρεί περισσότερο από τα ανθρώπινα σύνορα. Γιατί εμείς οι άνθρωποι, όποιοι κι αν είμαστε ή όπως κι αν φαινόμαστε, είμαστε υποκείμενοι πάντα σε πτώσεις και σε σφάλματα. Και αυτό σημαίνει, ότι δεν πρέπει να έχει κανείς εμπιστοσύνη στους ανθρώπους, παρά μόνο στον θείο Λυτρωτή, Ιησού Χριστό, «ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι – στον Οποίο όλοι οι θησαυροὶ της σοφίας και της γνώσης είναι απόκρυφοι» (Κολ. 2:3).

Εκτός όμως από τους ιστορικούς αυτούς σταθμούς και τις αφετηρίες που σημειώνω, έπρεπε, ύστερα από τα δύο σχετικά βιβλία με το ιερατείο και τους θεσμούς τους, τα βιβλία μου, ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΙΕΡΑΤΕΥΜΑ και ΤΑ ΑΝΑΠΟΔΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ να παρουσιάσω και αυτό το βιβλίο, με τα σχόλια των Οικουμενικών Συνόδων και τις θλιβερές ενέργειες και πράξεις τους. Γιατί μόνο έτσι θα επισφραγιστούν περισσότερο όσα υποστηρίζω στα προηγούμενα αυτά βιβλία μου, ότι εφόσον, οι κληρικοί ως “ειδικοί ιερείς” είναι αντι-Βιβλικά όργανα, οι θεσμοί με τις μυστηριο-τέλετες όπως αυτοί τις παρουσιάζουν είναι τα ανάποδα μέσα της θρησκείας, άρα και στις συνοδικές συνελεύσεις τους δεν

να υπάρχει η θεϊκή παρουσία και η έμπνευση του Αγίου Πνεύματος. και αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είναι κανείς προσεκτικός στις αποφάσεις τους και στα έργα τους.

Ελπίζω ότι με το περιεχόμενο αυτού του βιβλίου θα πολεμηθεί και ο φασισμός των καθυστερημένων και θα ανοιχθούν τα μάτια των ειλικρινών, ώστε να σταματήσουν να καυχώνται σε ανθρώπινες υπάρξεις και να καυχώνται μόνο σ' Εκείνον που υπέδειξε ο Θεός από τον ουρανό, στον Οποίο και μόνο εξέφρασε την απόλυτη ευαρέσκεια Του: **«Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· Αὐτοῦ ἀκούετε – Αυτός είναι ο Υἱός Μου ο ἀγαπητός, στον Οποίο ευδόκησα· Αυτὸν ἀκούτε»** (Μτ.3:17, Λκ.9:35).

Οι Συνοδικοί στις συνελεύσεις τους συνήλθαν στο Όνομα του Ιησού Χριστού, αλλά δεν υπηρέτησαν τη Βουλή Του. ήθελαν να ερμηνεύσουν τη φύση Του και ερμήνευσαν τον εγωισμό τους. Ήθελαν να παρουσιάσουν τις σχέσεις Του με τον Αιώνιο, και παρουσίασαν τον ατελή εαυτό τους. Επιθυμούσαν να φανερώσουν την ασύλληπτη Ουσία Του, και φανέρωσαν την κακία τους και των παθών τους τον τάραχο. Αυτός είναι ο άνθρωπος, πάντα ατελής και αμαρτωλός. Άλλος όμως είναι ο Θεάνθρωπος, στον Οποίο και μόνο μπορούμε να καυχόμαστε και να έχουμε απόλυτη εμπιστοσύνη και υπακοή, γιατί, Αυτός είναι η ζωή μας· και **«ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ – ὅταν ὁ Χριστὸς, ἡ ζωὴ μας, φανερωθῇ, τότε καὶ εσεῖς με Αυτὸν θα φανερωθεῖτε με δόξα»** (Κολ.3:4) και μακαριότητα.

Ο συγγραφέας
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Ι. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

Α' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περί του Υιού ως κατωτέρου του Πατρός – Άρειος)

Η μεγάλη περίοδος της επικράτησης του Χριστιανισμού και η ηγετική θέση που πήρε μπροστά στην κοινωνία επιβάλλουν την ανάγκη να γνωρίζουν οι Χριστιανοί την ιστορία του, και μάλιστα τους μεγάλους σταθμούς που σημείωσε στο πέρασμα των αιώνων. Οι σταθμοί δε αυτοί είναι Τοπικές και Οικουμενικές Συνοδικές συνελεύσεις, “οι Σύνοδοι”, όπως τις ξέρουμε.

Επειδή ο Χριστιανισμός έχει οικουμενικό χαρακτήρα, είναι φυσικό να έχει ζητήματα και θέματα, που δεν έχουν μόνο τοπικό ενδιαφέρον, αλλά και γενικό. Τα θέματα αυτά παρουσιάστηκαν με την εξάπλωση της Χριστιανικής διδασκαλίας στους διάφορους λαούς, που ο καθένας έχει τα δικά του ήθη και έθιμα και τη δική του νοοτροπία. Για τη λύση λοιπόν των θεμάτων αυτών, που κατά καιρούς κάνουν την εμφάνισή τους, νωρίς είδαν την ανάγκη, οι υπεύθυνοι των Εκκλησιών, της τακτικής ή έκτακτης συνέλευσης των Χριστιανικών Κοινοτήτων, ή επισκόπων, προκειμένου να λάβουν σχετικές αποφάσεις στα εκκλησιαστικά και δογματικά ζητήματα και να θέσουν τα όρια της Χριστιανικής πορείας και λατρείας.

Όπως πληροφορούμαστε από την Αγία Γραφή, πρώτοι οι Μαθητές του Κυρίου έθεσαν σε εφαρμογή το συνοδικό σύστημα συνελεύσεως, όταν ήθελαν να τοποθετήσουν κάποιον άλλο στη θέση του Ιούδα. Συνήλθαν τα 120 μέλη της Χριστιανικής τότε αγίας Κοινότητας και εξέλεξαν τον Ματθία, σε αντικατάσταση του Ιούδα (δες Πραξ.1:15-26). Αυτή υπήρξε η πρώτη Αποστολική Σύνοδος.

Επίσης έχουμε άλλη Αποστολική Σύνοδο στα Ιεροσόλυμα το έτος 49 μ.Χ. που συνήλθε για να συζητήσει το θέμα της εισόδου των ειδωλολατρών στην Εκκλησία (δες Πραξ.κεφ.15). Αφορμή της Συνόδου αυτής υπήρξε η αναταραχή που δημιούργησαν στην Αντιόχεια οι παρείσακτοι, αυτοί που λαθραία μπήκαν στη Χριστιανική Κοινότητα, ψευδάδελφοι από την Ιουδαία και δίδασκαν τους

άλλους Χριστιανούς που προέρχονταν από τους ειδωλολάτρες, την ανάγκη της περιτομής, «ὅτι Ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει τῷ Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι – γιατί αν δεν περιτέμνεσθε σύμφωνα με το ἔθιμο του Μωυσή, δεν μπορείτε να σωθείτε» (Πραξ.15:1). Η διδασκαλία αυτή, όπως ήταν φυσικό, έφερε μεγάλη αναταραχή στην Εκκλησία της Αντιοχείας. Γι' αυτό το λόγο έστειλαν τον Παύλο, τον Βαρνάβα και μερικούς άλλους αδελφούς, ως αντιπροσωπεία στους Αποστόλους και πρεσβυτέρους της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων. Στη Σύνοδο αυτή έλαβαν μέρος ο Πέτρος, ο Παύλος, ο Βαρνάβας και ο Ιάκωβος. Συζητήθηκε το θέμα και συμφώνησαν, ότι, εφόσον οι αδελφοί δέχτηκαν τη Χάρη του Ιησού Χριστού, δεν υπάρχει λόγος να επιθέσουν στον τράχηλό τους άλλο ζυγό, του Νόμου. Συνέταξαν σχετική επιστολή και την έστειλαν στις Εκκλησίες της Αντιοχείας, Συρίας και Κιλικίας. Όλα λοιπόν αυτά φανερώνουν την αναγκαιότητα της σύγκλησης των Συνόδων για τη συζήτηση και λύση των εκκλησιαστικών ζητημάτων.

«Το έτος 325 αποτελεί σταθμό και αφετηρία στην ιστορία των Συνόδων. Τίθεται σε εφαρμογή ο τύπος της Οικουμενικής Συνόδου, την οποία δεν συγκαλούσαν πλέον οι κατά τόπους επίσκοποι, αλλά οι αυτοκράτορες της Ρώμης και του Βυζαντίου, είτε εξ ιδίας πρωτοβουλίας, είτε καθ' υπόδειξη των Πατριαρχών».

«Οι υπό της Ορθοδόξου Εκκλησίας αναγνωριζόμενες ως Οικουμενικές Σύνοδοι είναι οκτώ, σχεδόν όλες δε συνεκλήθησαν εξ αφορμής δογματικών ερίδων. Τελευταία υπήρξε η επί του ιερού Φωτίου συνελθούσα το 879. Των Οικουμενικών Συνόδων προήδρευσαν οι Πατριάρχες Ανατολής (Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιεροσολύμων και Κωνσταντινουπόλεως), του Πάπα ουδέποτε παραστάτος αυτοπροσώπως. Μετά την επί Φωτίου Η' Οικουμενική Σύνοδο (879-880), η οποία επικύρωσε τα της Ζ' Συνόδου, και την οποία αναγνώρισε και ο Πάπας, ουδεμία άλλη Σύνοδος συνήλθε στην Ανατολή, και τούτο για να μην κηρυχτεί αιρετική η Δυτική Εκκλησία, για την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος και εκ του Υιού δοξασία της».

Το έτος λοιπόν 325 έγινε η Α' Οικουμενική Σύνοδος, και αυτός είναι ο λόγος που το έτος αυτό αποτελεί σταθμό και αφετηρία των Συνόδων.

Αιτία της Α' Οικουμενικής Συνόδου ήταν η αιρετική διδασκαλία του Αρείου. Ο άνθρωπος αυτός, κληρικός της Εκκλησίας, δίδασκε ότι ο Ιησούς Χριστός υπήρξε ένα δημιουργήμα, το πρώτο κτίσμα του Θεού. Άρα, ο Υιός είναι κατώτερος του Πατρός, αλλά πρέπει να τιμάται ως Θεός.

Ο Άρειος γεννήθηκε στη Λιβύη, στα μέσα του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα. Υπήρξε μαθητής του διακεκριμένου ερμηνευτή των Γραφών Λουκιανού, στην Αντιόχεια. Αργότερα τον βλέπουμε στην Αλεξάνδρεια, στην οποία χειροτονήθηκε πρεσβύτερος από τον επίσκοπο Πέτρο. Εκεί διέδιδε τις αιρετικές δοξασίες του και γι' αυτό ήρθε στην ανάγκη ο επίσκοπος Πέτρος να τον διώξει.

Ήταν εύγλωττος, ο Άρειος, ψηλός στο ανάστημα και είχε αυστηρό τρόπο ζωής. Με τον επίσκοπο Αλεξανδρείας Αλέξανδρο (313-328) είχε φιλικούς δεσμούς, αλλά διαφώνησε και με αυτόν στην ερμηνεία του Χριστολογικού θέματος. Η διδασκαλία, που είχε επικρατήσει και την οποία πίστευε και δίδασκε η Εκκλησία, ήταν: «Άμα Πατήρ, άμα Υιός». Ενώ ο Άρειος υποστήριζε ότι, «ο Θεός προϋπήρχε του Υιού ανάρχως [δίχως αρχή]». Άρα, ο Υιός είναι κτίσμα, «εκ Πατρός ποιηθείς εξ ουκ' όντων». Αυτός είναι ο λόγος που οι οπαδοί του Αρείου ονομάστηκαν “Έξουκόντιοι”.

Η αίρεση του Αρειανισμού προήρθε από την προσπάθεια της Εκκλησίας να ανταπεξέλθει κατά της κριτικής των νεοπλατωνικών φιλοσόφων, να συμβιβάσει την έννοια του Θεού ως ενότητας με τη θεότητα του Υιού και να ερμηνεύσει με απλότητα, φυσικότητα και σαφήνεια το τριουπόστατο του Θεού και τις εν Χριστώ δύο φύσεις, τη θεία και την ανθρώπινη».

Στην προσπάθεια αυτή αγωνίστηκε και ο Άρειος, αλλά έπεσε σε πλάνη, ότι ο Υιός δεν είναι ομοούσιος και συνάναρχος με τον Πατέρα, αλλά δημιουργήθηκε από τον Θεό σε ορισμένο χρόνο, «ώστε ήν ποτε ουκ ήν». Με άλλα λόγια· η αίρεση του Αρειανισμού αμφισβητούσε την ισότητα του Υιού με τον Πατέρα, που φαίνεται πολύ καθαρά στη

Βιβλική πληροφορία, ότι, «*Ὑν ἀρχὴ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος*» (Ιν.1:1). Νόμισε δυστυχώς, ὁ Ἄρειος, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη καὶ ξεπεσμένη φύση εἶναι ικανή νὰ ἐξιχνιάσει τὴν ἀνεξιχνίαστη φύση καὶ οὐσία τοῦ ἀπειρου, ἀσύλληπτου καὶ αἰώνιου Θεοῦ.

Υπάρχουν βέβαια δύο Βιβλικά χωρία με φαινομενική γραμματολογική δύναμη, τα οποία ὁμως τελείως παρερμηνεύτηκαν καὶ στὴν ὀρθή ἐννοιά τοὺς διαστρεβλώθηκαν. Βασίστηκαν ὁμως σ' αὐτά καὶ κατέβαλαν προσπάθεια νὰ ἀποδείξουν, ὅτι υπήρξε ἐποχή, πού ὁ Χριστὸς δὲν υπήρχε. Τα χωρία αὐτά υπάρχουν στὰ ἐξῆς σημεῖα τῆς Καινῆς Διαθήκης:

1) Στὴν Ἐπιστολή τοῦ ἀπ. Παύλου πρὸς Κολοσσαεῖς κεφάλαιο 1 χωρίο 15, ὁ Χριστὸς ἀναφέρεται «**πρωτότοκος πάσης κτίσεως**», καὶ,

2) Στὴν Ἀποκάλυψη κεφάλαιο 3 χωρίο 14, ἀναφέρεται ὡς «**ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ**».

Τόσο ὁμως τὸ ἓνα χωρίο ὅσο καὶ τὸ ἄλλο, φανερῶνουν τὴν Δημιουργὸ Ἀρχὴ καὶ Ἐξουσία, τὸν πρωτουργό – πρωτεργάτη τῆς δημιουργίας, «*ὃς ἐστὶν ἀρχή*» (Κολ.1:18). Λέγεται δε Πρωτότοκος καὶ ὄχι πρωτόκτιστος, καὶ τοῦτο προκειμένου νὰ δηλωθεῖ ἡ πνευματικὴ γέννηση ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὄχι ὡς κτίση – δημιούργημα. Λέγεται ἐπίσης Πρωτότοκος γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἡ ἰδιαίτερη εὐνοία πού διατηρεῖ ὁ Θεός, ὡς Πατέρας, πρὸς τὸν Ἀντιπρόσωπο τοῦ ἀνθρώπινου γένους, γιὰτὶ τὰ πρωτότοκα ἦταν πάντοτε ἀντικείμενα ἰδιαίτερης στοργῆς καὶ φροντίδας. Με τὴν ἴδια ἐννοία λέγεται ἐπίσης Πρωτότοκος, γιὰτὶ Αὐτὸν ἔχει προορίσει ὁ Θεός πρὸ καταβολῆς κόσμου νὰ εἶναι ὁ Μεσίτης καὶ Λυτρωτῆς τῶν ἀμαρτωλῶν, ὁ Πρῶτος – Ἀρχηγός μεταξὺ εὐνοουμένων – πρωτοτόκων ἀδελφῶν Του. Πρωτότοκος λοιπὸν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν εἶναι ὁ Χριστὸς στὴν εὐνοία τοῦ Θεοῦ Πατρός, γιὰ νὰ ἀπολαύσει καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν λυτρωμένων, πού ἀνήκει σ' Αὐτόν, τὴν ἴδια εὐνοία καὶ νὰ ὀνομαστεῖ «*ἐκκλησία πρωτοτόκων*» (Εβρ.12:23), δηλαδὴ, Ἐκκλησία τῶν εὐνοουμένων τοῦ Θεοῦ.

Στην Αποκάλυψη, που λέγεται «*ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ*» (3:14), είναι φανερό ότι λέγεται ως Αρχή και Εξουσία της κτίσεως, γιατί δι' Αυτοῦ έγιναν τα πάντα («*Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν*» Ιν.1:1-2, «*ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος*» Αποκ.21:6, «*ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος*» Αποκ. 22:13).

Από αυτές λοιπόν τις πληροφορίες δεν βγαίνει το συμπέρασμα, ούτε δίνεται η ερμηνεία, ότι ο Χριστός είναι κτίσμα, και ότι υπήρξε εποχή, που Αυτός δεν υπήρχε σαν Οντότητα. Αλλά είτε η μία ερμηνεία είναι σωστή είτε η άλλη, εκείνο που πάντα ενδιαφέρει τον άνθρωπο, είναι, ότι ο Χριστός είναι ο θείος Λυτρωτής του, Αυτός που αντιπροσώπευσε στο θάνατο κάθε αμαρτωλό και είναι πρόθυμος να χορηγήσει τη Χάρη και την άφεση των αμαρτιών σε όλους εκείνους που ειλικρινά θα μετανοήσουν και θα Τον πιστέψουν ως Σωτήρα τους. Δυστυχώς, δεν το έπιασαν έτσι το θέμα, ο Άρειος και οι οπαδοί του.

Ο επίσκοπος Αλεξανδρείας Αλέξανδρος προσπάθησε με συμβουλές και προτροπές να πείσει τον Άρειο να σταματήσει την αιρετική του διδασκαλία. Τον κάλεσε δύο φορές να απολογηθεί, αλλά ο Άρειος αρνήθηκε. Νόμιζε ότι ήταν ικανός να διατυπώσει τις σχέσεις μεταξύ Πατρός και Υιού, σαν να είχε τέτοια αποστολή και εξουσία από τον ανεξιχνίαστο Θεό. Επέμεινε στη διδασκαλία του και όπως ήταν φυσικό απέκτησε οπαδούς, με τους οποίους δημιούργησε ταραχές και αιματηρές συγκρούσεις.

Ο Μέγας Κωνσταντίνος, που μόλις είχε νικήσει τον αντίπαλό του Δικίνιο, επιθυμούσε πλέον μια ειρηνική αποκατάσταση στην αυτοκρατορία του. Δεν του το επέτρεψαν όμως οι ιερείς με τις αιματηρές τους συγκρούσεις. Παρ' όλα αυτά όμως χειρίστηκε το θέμα με σωστό τρόπο. Προσπάθησε στην αρχή να πείσει τους αντιμαχόμενους να συμφιλιωθούν. Με τον επίσκοπο Κοδρούνης της Ισπανίας έστειλε σχετική επιστολή στον επίσκοπο Αλεξανδρείας και τον Άρειο και τους προέτρεπε να βρουν τρόπο συμφιλίωσης και συμφωνίας. Τους παρούσριαζε μάλιστα

ως παράδειγμα τους φιλοσόφους, οι οποίοι, παρά τις διαφορές τους, συμπεριφέρονται όμορφα και ζουν ειρηνικά. Η συμφωνία και συμφιλίωση γι' αυτούς, τους έγραφε, δεν πρέπει να είναι δύσκολη, εφόσον και οι δύο πιστεύουν στη Θεία Πρόνοια και τον Ιησού Χριστό. Και η επιστολή τελειώνει: «Δώσατέ μου οπίσω την ηρεμία, ούτως ώστε, η χαρά και η ειρήνη να ρυθμίζουν από τώρα και στο εξής τη ζωή μου». Δεν του έκαναν όμως αυτή τη χάρη οι ιερείς. Και έτσι απέδειξαν από την αρχή της “σταδιοδρομίας” τους στην “ειδική ιεροσύνη”, ότι αποτελούν ταραχοποιά στοιχεία

Ο επίσκοπος Κοδρούης, όταν έφτασε στην Αλεξάνδρεια με τις επιστολές του αυτοκράτορα, διαπίστωσε τη μεγάλη ταραχή που υπήρχε μεταξύ των αντιμαχόμενων μερίδων και δεν έλαβαν υπόψη τους τις συμβουλευτικές επιστολές του αυτοκράτορα.

Ήταν πολύ δύσκολη η αποκατάσταση της ειρήνης, γιατί η διδασκαλία του Αρείου είχε επηρεάσει πολλά μέλη του Χριστιανικού κόσμου. Τότε ο Μέγας Κωνσταντίνος αποφάσισε να συγκαλέσει Οικουμενική Σύνοδο των Εκκλησιών, για τη λύση αυτού του προβλήματος και για την αποκατάσταση της ειρήνης.

Την 14^η Ιουνίου μέχρι την 25^η Αυγούστου του έτους 325 συνεκλήθη η Α' Οικουμενική Σύνοδος στη Νίκαια της Βιθυνίας. Ο ακριβής αριθμός εκείνων που έλαβαν μέρος στη Σύνοδο δεν είναι απολύτως γνωστός. Λέγεται ότι ήταν 318, ή “κοντά στους τρακόσους”. Στη Σύνοδο αυτή ο Πάπας έστειλε κατ' άλλους δύο πρεσβυτέρους, κατ' άλλους πέντε. Οι Εκκλησίες της κάτω Ιταλίας, της Βορείου Αφρικής, της Παννονίας, της Γαλλίας και της Ισπανίας, αντιπροσωπεύθηκαν από επισκόπους. «Ο δε αριθμός των Αρειανών δίνεται διαφορετικά· ως 13, ως 17 και ως 22».

Την έναρξη της Συνόδου κήρυξε ο αυτοκράτορας, ο οποίος και προήδρευσε. Μεταξύ των επιφανέστερων συνέδρων της Συνόδου αυτής, ήταν ο Παφνούτιος από την Αίγυπτο, ο Σπυρίδων Τριμυθούντος, ο Νικόλαος ο Μύρων και ο διάκονος Αθανάσιος, ο οποίος υπήρξε και ο μεγαλύτερος αντίπαλος του Αρείου.

Ενώπιον της Συνόδου ο Άρειος απολογήθηκε με σαφήνεια, και υποστήριξε τη θεωρία του με τόλμη: «Εί ο Πατήρ εγέννησε τον Υιό, άρα αρχή υπάρξεων έχει ο γεννηθείς. Άρα ην, ότε ουκ ην ο Υιός· άρα εξ ουκ όντων εκτίσθη» κλπ. Κατόπιν έλαβε χώρα συνδιάλεξη μεταξύ του Διακόνου Αθανασίου, του Αρείου και των οπαδών του. Κατά τον ιστορικό Γίββωνα, οι Πατέρες της Συνόδου, στην αρχή βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Δυσκολεύτηκαν πώς να διακρίνουν τη διδασκαλία τους από την αιρετική. Γιατί μεταξύ των άλλων συζητήσεων, προσπάθησαν να συμφωνήσουν σ' έναν κατάλληλο όρο για την περίσταση και να τον χρησιμοποιήσουν σαν σύμβολο της Ορθοδοξίας.

Οι Αρειανοί ήθελαν να αποφύγουν αυτόν τον όρο και γι' αυτό παρουσίαζαν δικό τους σύμβολο, στο οποίο, εκτός της «ουσίας ή ομοουσίου», κάθε άλλος τίτλος τιμής και αξιώματος αποδίδονταν στον Ιησού Χριστό. Οι ορθόδοξοι όμως δεν τον δέχτηκαν, γιατί με αυτόν δεν καλυπτόταν η αλήθεια του θέματος «ομοούσιος», το οποίο δημιούργησε τη διένεξη. Έγιναν πολλές συζητήσεις. Οι ορθόδοξοι επέμεναν, ότι ο Υιός είναι Θεός, με την ίδια σημασία που είναι και ο Πατέρας, από την αδιαίρετη ουσία, συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί χωρισμένος από τον Πατέρα, ούτε μπορεί να χαρακτηριστεί ως κτίσμα.

Οι Αρειανοί επίσης υποστήριζαν τη δική τους θεωρία. Τα επιχειρήματα όμως και των δύο παρατάξεων, ήταν ανθρώπινα σοφίσματα, και συνεπώς δεν μπορούσαν, δεν ήταν ικανοί να καλύψουν τη θεμελιώδη διαφορά που υπήρχε μεταξύ τους, γιατί η προσπάθεια αυτή ξεπερνά τα όρια της γνώσης και της ελευθερίας, τα οποία χάραξε ο Θεός για τον άνθρωπο.

Η προσπάθεια του είδους αυτού λέγεται “υπερβασία” και “ακροβατισμός”, και από τη φύση της μόνο δείχνει μια προοπτική ασέβειας σε κάθε θεϊκό όριο. Η απόπειρα αυτή είναι και προσβολή κατά του Θεού και συνεπώς είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Για την Προσωπικότητα λοιπόν του Ιησού Χριστού, που *«έν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς – μέσα σ' Αὐτόν κατοικεί»*

κεί ὅλο το πλήρωμα της θεότητας σωματικά» (Κολ.2:9), δεν είναι δυνατόν να γίνει καμία απόπειρα εξιχνίασης ή έρευνας, γιατί είναι άλλωστε σαφής η δήλωση του Ιδίου, ὅτι Τούτον γνωρίζει μόνο ο Πατέρας («οὐδείς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ – κανείς δεν γνωρίζει καλά τον Υἱὸ παρά μόνο ο Πατέρας» Μτ.11:27), ἀλλὰ και γιατί παραβιάζονται τα ὅρια τα οποία ἔθεσε ο Θεός, να γνωρίσουμε Αὐτὸν μόνο ὡς «Απόστολο και Ιερέα». Συνεπώς, το θεῖο αὐτό Πρόσωπο, για το οποίο υπάρχουν Θεϊκά ὅρια, δεν είναι δυνατόν να τοποθετηθεῖ “μέσα σε ἀνθρώπινα καλούπια”, οὔτε “μέσα σε πλαίσια τα οποία μπορεῖ να ἐλέγχει το λογικό”. «Αν βεβαίως μπορούσαμε να συλλάβουμε το θαυμαστό τούτο υπερφυσικό γεγονός με το πεπερασμένο μας λογικό και να το ἐξηγήσουμε μάλιστα, καθὼς επιχειροῦν να κάνουν μερικοί (σήμερα), τότε το μυστήρια της Ενσάρκωσης θα ἔπαυε να εἶναι θεῖο μυστήριο. Και τότε θα ἦταν λογικό, μᾶλλον να μην το πιστέψουμε. Γιατί, ἓνας Θεός που Τον καταλαβαίνουμε, εἶναι κατ’ ἀνάγκη τόσο μικρός, ὅσο και εμεῖς οἱ ἴδιοι, πράγμα ὁμως που σημαίνει, ὅτι δεν εἶναι πλέον Θεός».

Πολύ σωστά παρατήρησε ἓνας ιστορικός (Ρ. Γκουαρντίνι): «Ἡ παρεμβολή του Θεοῦ στην περιοχή του ἀνθρώπου... ἡ εἰσβολή του ἀνιστόρητου στην ἀνθρώπινη ἱστορία... του ἀχρονου στο χρόνο... του ἀχώρητου στο χώρο... του ἀσαρκου στην ἐνσαρκη παρουσία... ἀποτελεῖ πράγματι μυστήριο ξένο και παράδοξο».

Κατόπιν τούτων οδηγούμεθα στο συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη διάνοια, στην οποία υπάρχουν ἀπαραβίαστα ὅρια περιορισμοῦ ἐρευνας, κρίσεως και λογικής, δεν εἶναι δυνατόν να εἰσχωρήσει στην περιοχή της Θεϊκῆς φύσης και του οὐράνιου κόσμου, στον ὁποῖο βρίσκεται ἡ παρουσία του Αἰωνίου, του ἀνιστόρητου, του ἀχρονου και του ἀσαρκου Θεοῦ. Ἡ ἀπόπειρα αὐτή δεν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἓνας παραλογισμός, ἓνας στασιασμός, ἓνα κουφὸ πνεῦμα και μια εωσφορική ἐπιχείρηση.

Το θέμα εἶναι τρομακτικά δύσκολο, ἐξ ἀφορμῆς της ἐνσάρκωσης του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Για τούτο καλεῖται και “μυστήριο”. «μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεός

ἐφανερώθη ἐν σαρκί» (Α' Τιμ.3:16). (Η λέξη “Θεός”, εν προκειμένω στο Κριτικό κείμενο αναφέρεται με αναφορική αντωνυμία, «Ὁς», η οποία όμως πάλι αναφέρεται στον Θεό. Συνεπώς, δεν αλλοιώνεται η σημασία του ονόματος “Θεός”). Η δυσκολία λοιπόν βρίσκεται στο ίδιο το μυστήριο. Πολλά μέρη της Καινῆς Διαθήκης παρουσιάζουν ταύτιση και συσχέτιση της έννοιας του Θεού και του Χριστού. Αυτά είναι: Ψαλμ.44:6 «ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ράβδος εὐθύτητος ἢ ράβδος τῆς βασιλείας σου – Ὁ θρόνος Σου, Θεέ, παραμένει στον αἰῶνα του αἰῶνα, σκῆπτρο ευθύτητας εἶναι το σκῆπτρο της Βασιλείας Σου», Εβρ.1:8 «πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ράβδος εὐθύτητος ἢ ράβδος τῆς βασιλείας σου – πρὸς δε τον Υἱό: Ὁ θρόνος Σου, Θεέ, μένει στον αἰῶνα του αἰῶνα· σκῆπτρο ευθύτητας εἶναι το σκῆπτρο της βασιλείας Σου», Ψαλμ.101:25-26 «κατ' ἀρχάς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῇ-σονται – Στην ἀρχὴ Εσύ, Κύριε, θεμελίωσες τὴ γῆ, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν Σου εἶναι οἱ οὐρανοί· αυτοὶ θα ἀπολεστούν, Εσύ ὁμως παραμένεις, καὶ ὅλοι σαν ἱμάτιο θα παλιώσουν, καὶ σαν περικάλυμμα θα τυλίξεις αὐτοὺς καὶ θα ἀλλάξουν», Εβρ.1:10-11 «σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται – Εσύ ἀρχικά, Κύριε, τὴ γῆ θεμελίωσες, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν Σου εἶναι οἱ οὐρανοί· αυτοὶ θα χαθοῦν». Το σοβαρότερο ὁμως εἶναι τούτο: Το ὄνομα του Θεοῦ “Ἰεχωβά” ἀποδίδεται ἐξ ἴσου καὶ στον Χριστό. Καὶ αὐτὸ φανερώνει τὴν ἰσοτιμία μεταξύ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ.

1) Ὁ προφήτης Ησαΐας, ἀναφερόμενος κατὰ τὴν προφητικὴ του ὅραση στὴν ἐνσαρκὴ οἰκονομία τῆς Χάριτος, παραθέτει γιὰ τὸν Χριστὸ τὰ ἐξῆς: «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου. εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν – Φωνὴ κάποιου που φωνάζει δυνατὰ στὴν ἐρημο: Ετοιμάστε τὴν οδὸ τοῦ Κυρίου. Ἰσια

κάνετε τα μονοπάτια του Θεού μας» (40:3). Στο Εβραϊκό κείμενο ως γνωστό, η λέξη “Κύριος”, αναφέρεται ως “Ιεχωβά”. Τα ίδια όμως λόγια επαναλαμβάνει και ο Ευαγγελιστής Ματθαίος. Αναφερόμενος στο Πρόσωπο του Ιησού, το οποίο προφητικά έγινε γνωστό 750 περίπου χρόνια πριν, λέει: «οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθείς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, κλπ – γι’ Αὐτόν εἶναι που ειπώθηκε ἀπὸ τον Ἡσαΐα τον προφήτη, ὅταν ἔλεγε: Φωνὴ ενός που φωνάζει δυνατὰ στην ἐρημο: Ετοιμάστε τὴν ὁδὸ του Κυρίου, κλπ» (3:3). Εἶναι σαφές λοιπόν, ὅτι το ὄνομα “Ιεχωβά” αποδίδεται εξίσου στον Χριστό, ὅπως αὐτὸ αποδίδεται και στον Πατέρα Θεό.

2) Ὅταν ο Μωυσῆς προέτρεπε το λαὸ Ἰσραὴλ να ζει ζωὴ υποδειγματικὴ και να εγκαταλείψει κάθε παρεκτροπὴ, τους εἶπε: «οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον [Ιεχωβά] τὸν Θεόν σου, ὃν τρόπον ἐξεπειράσατε ἐν τῷ Πειρασμῷ – Δεν θα πειράξεις τον Κύριο [Ιεχωβά] τον Θεό σου, ὅπως πειράξατε Αὐτόν στον Πειρασμό» (Δευτ.6:16). Επίσης και ο απ. Παῦλος συμβούλευε τους Χριστιανούς με τις ίδιες προτροπές. «Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὀφειῶν ἀπώλοντο – Μητε να πειράζουμε τον Χριστό, καθὼς και μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πείραξαν και θανατώθηκαν ἀπὸ τα φίδια» (Α’ Κορ.10:9).

Και στην περίπτωση λοιπόν αὐτὴ βλέπουμε, ὅτι το Πρόσωπο για το οποίο ομιλεῖ ο Μωυσῆς και ονομάζεται Ιεχωβά, για το ἴδιο γράφει και ο απ. Παῦλος και το ονομάζει Χριστό. Ο δε Ευαγγελιστὴς Ἰωάννης γράφει, ὅτι, «οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος» (Α’ Ἰν. 5:20).

Εξαιτίας της πτώσης του ἀνθρώπου και της ἀνάγκης της ἐνώσῃς του με τον Θεό, «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν – ο Λόγος σάρκα ἐγίνε, και κατασκήνωσε ἀνάμεσά μας» (Ἰν.1:14), για να διεξάγει προσωπικὰ τη μάχη και να δώσει στον ἄνθρωπο αὐτὰ που του ἀφαίρεσε η ἀμαρτία. Η θεία φύση λοιπόν «ἐσκήνωσεν» με την ἀνθρώπινη. Η ἀνθρώπινη φύση ἐγίνε “η σκηνή” και η θεία

φύση εισήλθε ως κάτοικος. Το θαυμαστό αυτό γεγονός επιρρίπτει στους Χριστιανούς τεράστιες ευθύνης και οφείλουν να επιδεικνύουν τη μαρτυρία, ότι είναι «κοινωνοὶ θείας φύσεως» (Β' Πέτρ.1:4).

Και όπως είναι αληθές, ότι «οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ – κανείς δεν γνωρίζει καλά τον Υἱό παρά μόνο ο Πατέρας» Μτ.11:27), κατά τον ίδιο τρόπο είναι αληθές, ότι ουδείς πρέπει να αγνοεῖ, ότι «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί» (Α' Τιμ.3:16), ότι «ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιланθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτήρος ἡμῶν Θεοῦ – φανερώθηκε η καλοσύνη και η φιλανθρωπία του Σωτήρα μας Θεοῦ» (Τιτ. 3:4).

Η Θεϊκή φύση του Σωτήρα Χριστοῦ είναι η Πηγή, και η ανθρώπινη φύση είναι το αυλάκι. Μέσω της μυστηριώδους αυτής ένωσης διοχετεύεται η ευεργεσία του Αιωνίου Θεοῦ προς τον ξεπεσμένο άνθρωπο.

«ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ιν.1:14), δεν σημαίνει άλλο από το γεγονός, ότι ο Δημιουργός ενώθηκε με το δημιούργημα, ο Αθάνατος ἐγινε ἓνα με τον θνητό, ο Παντοδύναμος με τον αδύνατο. Εκείνος δια του Οποίου ἐγιναν τα πάντα, αποκαθιστά πάλι τα πάντα και ενώνει τον άνθρωπο με τον Εαυτό Του.

Όταν ο Χριστός εἶπε: «εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεῦτε, πῶς ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύετε – αν τα ἐπίγεια εἶπα σ' εσάς και δεν πιστεύετε, πῶς θα πιστέψετε αν σας πω τα επουράνια» (Ιν.3:12), ἄφησε ξεκάθαρα να εννοηθεῖ, ότι η ανθρώπινη αντίληψη δεν είναι ικανή να ἐξιχνιάσει τα ουράνια, συνεπῶς οὔτε την ουσία και τη φύση του Θεοῦ. Σε ποια λογική λοιπὸν βασίστηκαν “οι ἱερεῖς”, οι μεν και η δε, να ἐξετάσουν τη σχέση, τη φύση και την ουσία μεταξύ Πατρὸς και Υιού; Πού αναφέρεται στην Αγία Γραφή ότι αυτή είναι η αποστολή της Εκκλησίας; Ἡ πότε ἔδωσε ο Θεός ἐντολή να ἐξεταστῇ ἀπὸ τον ἀχρεῖο ἄνθρωπο η σύσταση της πανυπερτέλειας, ἁγίας ἀπειρης και ἀνεξιχνίαστης φύσης Του, και ὄχι της αμαρτωλῆς και χαμένης κατάστασης του ἀνθρώπου; Ποτέ, ποτέ!

Ο θεῖος Λυτρωτὴς ονομάζεται “Υἱὸς ἀνθρώπου”, ἀλλὰ και “Υἱὸς Θεοῦ”. Τοποθετεῖ τον Πατέρα σε θέση υπεροχής

(«ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστὶ – ὁ Πατέρας Μου εἶναι μεγαλύτερός Μου» Ιν.14:28), ὅταν ομιλεῖ με τὴν ιδιότητα τοῦ Μεσίτη, ἡ ὁποία Του δίνει μιὰ ἐνδιάμεση θέση μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἡ θέση ὁμῶς αὐτὴ δὲν ἀναφέρεται στὴν ἀνεξιχνίαστη θεϊκὴ οὐσία, ἀλλὰ στὴ σχέση τῆς τάξεως, πού τοποθετεῖ τὸν Πατέρα ὡς Πηγὴ τῆς Θεότητος. Διαφορετικὰ θὰ ἐπρεπε νὰ ἐδίνε στὸν ἑαυτὸ Του θέση θεότητος δεύτερου βαθμοῦ.

Εφόσον ὁ Πατέρας γέννησε τὸν Υἱὸ ἀπὸ τὴν ἰδίᾳ οὐσίᾳ, ἄρα αὐτὴ ἡ οὐσία εἶναι κοινὴ καὶ στους δύο, καὶ αὐτὸ φανερώνει ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος, ἔχει τὴν ἰδίᾳ οὐσίᾳ με τὸν Πατέρα, ὅπως πολὺ καθαρὰ το δηλώνει ὁ Ἰδιος: «ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμεν – Εγὼ καὶ ὁ Πατέρας ἓνα εἴμαστε», «ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα – γιὰ νὰ τιμούν ὅλοι τὸν Υἱὸ ὅπως ἀκριβῶς τιμούν τὸν Πατέρα» (Ιν.10:30, 5:23). Κατὰ τὴν τάξη ὁμῶς ὁ Πατέρας εἶναι ἀνώτερος τοῦ Υἱοῦ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, ὡς πρὸς τὴν τάξη ὁ Χριστὸς εἶναι “Υἱὸς Θεοῦ”, ὡς πρὸς τὴν θέση τοῦ Μεσίτη εἶναι “Υἱὸς ἀνθρώπου”.

Υπάρχει ὁμῶς καὶ ἄλλη ἐξήγηση, πού εἶναι πολὺ σωστὰ τοποθετημένη. «Λόγω τῶν δυσκολιῶν τοῦ περιβάλλοντος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου καλεῖτο ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀναπτύξει τὴν δημόσια δράση Του, ἦταν φυσικὸ νὰ ἀναζητήσῃ πρὸς δῆλωση τῆς ἀποστολῆς Του τίτλο, ὁ ὁποῖος ἐνῶ θὰ σήμαινε αὐτὴν ἐπαρκῶς, ἀφετέρου δὲν θὰ ἐξέθετε Αὐτὸν πρόωρα σὲ κάποιο κίνδυνο, ἐκ τοῦ ὁποῖου θὰ ἀπειλεῖτο σοβαρὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου Του. Ἦθελε με τὸν τίτλο αὐτὸ νὰ διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πνευμάτων πρὸς τὸ πρόσωπό Του, χωρὶς νὰ ἀποπλανᾷ αὐτά, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ δημιουργεῖ πρόκληση στο καχύποπτο καὶ φανατικὸ περιβάλλον. Τὸν τίτλο τοῦτο βρῆκε στὴ φράση **“ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου”**» (Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, Π. Τρεμπέλα. Σελ.296).

Ὁ τίτλος “Υἱὸς ἀνθρώπου” παρουσιάζει ἐπίσης τὴν ἀδελφικὴ συγκατάβαση, τὴν ἀλληλεγγύη καὶ τὴ συγγένεια πού εἶχε ὁ Κύριος με τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Στους ὅρους αὐτοὺς οἱ ἀνθρώποι δίνουν φιλοσοφικὲς – ὀρθολογιστικὲς ἐρμηνεῖες καὶ βλασφημοῦν ἀντὶ νὰ ἐρμη-

νεύουν. Ενώ με τους όρους αυτούς θέλει ο Θεός να δείξει την αγάπη Του στον αμαρτωλό άνθρωπο. Η Εκκλησία λοιπόν οφείλει να ασχολείται κυρίως με το θέμα αυτό της θεϊκής αγάπης, όχι με τη μυστηριώδη ένωση των “δύο στον Χριστό φύσεων”, θείας και ανθρώπινης..

Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος διατηρούσε άψογη συμπεριφορά. Στη διαμάχη αυτή των ιεραρχών της Συνόδου προσπαθούσε πάντα να δημιουργεί κατάλληλη ατμόσφαιρα για να εξασφαλίζει την ειρήνη στην Εκκλησία. Γι’ αυτό το λόγο παρακολουθούσε με μεγάλο ενδιαφέρον της εργασίες της Συνόδου. Μερικοί όμως από τους συνοδικούς τον είχαν κατηγορήσει. Τις κατηγορίες αυτές τούς τις απέδωσαν λίγο πριν αρχίσει τις εργασίες της η Σύνοδος. Ο αυτοκράτορας όμως, για να δώσει στους συνοδικούς ένα λαμπρό παράδειγμα αγάπης, καλοσύνης και συμπάθειας, έκαψε τις κατηγορίες δημόσια πριν τις διαβάσει. «Η γενναία αυτή πράξη άριστα διδάξε τους παρόντες να καταπνίξουν τα ατομικά τους αισθήματα και να σκέπτονται υπέρ της ευημερίας της Εκκλησίας». Οι ιεράρχες όμως δεν συγκινήθηκαν. Η απρεπής αυτή και βάρβαρη συμπεριφορά τους έγινε αιτία να αλλάξει ύφος και ο αυτοκράτορας, και έτσι η ανοχή του και η επιεικεία του έγιναν αμέσως «πρόσταγμα προς συμμόρφωση”.

Τέλος πάντων, η διδασκαλία των Ορθοδόξων ήταν η πιο ικανοποιητική και, όπως ήταν φυσικό επεκράτησαν. Κατόπιν συνέταξαν το γνωστό Σύμβολο της Πίστεως, σε οκτώ άρθρα, το οποίο και υπέγραψαν οι Συνοδικοί. Όσοι αρνήθηκαν να υπογράψουν, δοκίμασαν αντί της επιεικειας του αυτοκράτορα, το “πρόσταγμα” για την εξορία και τον περιορισμό

Το εν λόγω Σύμβολο έχει ως εξής:

1) *Πιστεύομεν εις ένα Θεό, Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ορατών και αοράτων ποιητήν.*

2) *Και εις ένα Κύριον Ιησούν Χριστόν, τον Υιόν του Θεού, γεννηθέντα εκ τους Πατρός μονογενή, τουτέστιν εκ της ουσίας του Πατρός. Θεόν εκ Θεού, φως εκ φωτός,*

Θεόν αληθινόν εκ Θεού αληθινού, γεννηθέντα, ου ποιηθέντα, ομοούσιον τω Πατρί, δι' ου τα πάντα εγένετο, τα τε εν τω ουρανό και τα εν τη γη.

3) *Τον δι' ημάς τους ανθρώπους και δια την ημετέραν σωτηρίαν κατελθόντα και σαρκωθέντα και ενανθρωπήσαντα.*

4) *Παθόντα.*

5) *Και αναστάντα τη τρίτη ημέρα.*

6) *Ανελθόντα εις τους ουρανούς.*

7) *Και ερχόμενο κρίναι ζώντας και νεκρούς.*

8) *Και εις το Άγιον Πνεύμα.*

Με τα οκτώ αυτά άρθρα διατύπωσε η Α' Σύνοδος την αλήθεια της Χριστιανικής πίστεως και καταπολέμησε την ετεροδιδασκαλία της εποχής της.

Η Σύνοδος λοιπόν καταδίκασε την αίρεση του Άρειου και ο Ιησούς αναγνωρίζεται ως Υιός του Θεού «γεννηθέντα, ου ποιηθέντα», «ομοούσιον τω Πατρί».

Τα πρακτικά αυτής της Συνόδου δεν βρέθηκαν. Μερικοί μάλιστα αμφιβάλλουν αν κρατήθηκαν πρακτικά. Περί της Συνόδου αυτής γνωρίζουμε μόνο από αυτούς που έλαβαν μέρος και από τους ιστορικούς.

Παρόλο όμως που το Σύμβολο αυτό της Πίστεως το υπέγραψαν όλοι οι ορθόδοξοι και μερικοί αιρετικοί, εντούτοις δεν το επέβαλαν στους λαϊκούς, παρά μόνο στους λειτουργούς της Εκκλησίας, «τοις άρχουσιν». Όσοι από τους λαϊκούς δεν δέχονταν το Σύμβολο αυτό, δεν τους θεωρούσαν αιρετικούς ούτε και τους απέκοπταν από την εκκλησιαστική κοινωνία, «εκτός αν ήταν εισηγητές ιδίων νεοτερισμών».

Η Σύνοδος αυτή ασχολήθηκε και με τα Σχίσματα των αδιάλλακτων Νοβατιανών, Σαμοσατιανών και Μελετιανών, τα οποία απέρριπταν «πάσαν εκδήλωσιν συγγνώμης και επιείκειας προς τους βαρέως αμαρτάνοντας». Επίσης τακτοποίησε και τις φιλονικίες περί του χρόνου του εορτασμού του Πάσχα και όρισε να εορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά την πρώτη πανσέληνο της εαρινής ισημερίας. Επίσης απέρριψε την υποχρεωτική αγαμία των κληρι-

κών και εξέδωσε 20 Κανόνες που αναφέρονται στη χειροτονία και την προαγωγή των κληρικών και την τάξη των επισκόπων, στο βάπτισμα των ειδωλολατρών και σε διάφορα άλλα ζητήματα εκκλησιαστικής τάξεων και διοικήσεως.

Μετά την καταδίκη της αίρεσης του Αρείου, ο Αρειανισμός φαινόταν απελπιστικά συντετριμμένος. Η επίσημη διακήρυξη της Συνόδου γνωστοποίησε σε όλες τις Χριστιανικές Εκκλησίες την επικράτηση της ειρήνης με την αποκατάσταση της αλήθειας. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, παρόλη την πικρία που του πότισαν οι συνοδικοί και το άλλο ιερατείο, νόμισε ότι το κακό χτυπήθηκε στη ρίζα του. «Η πραγματικότητα όμως διέψευσε τις ελπίδες του Κωνσταντίνου. Η Σύνοδος της Νικαίας καταδικάζοντας τον Άρειο, όχι μόνο απέτυχε να δώσει κάποιο τέλος στον Αρειανισμό, αλλά και προκάλεσε πολλές νέες, όμοιες του Αρείου, κινήσεις καθώς και άλλες περιπλοκές».

Η καθόλου συμπεριφορά των ιερωμένων Ορθοδόξων και αιρετικών, ενέπνευσαν στον αυτοκράτορα αμφιβολίες ως προς την ορθότητα της Χριστιανικής αλήθειας. Ένεκα τούτου πολιτευόταν κατά το πνεύμα των κοινών ανθρώπων κάθε εποχής. Εξ αφορμής αυτού εμπνεύστηκε και το ψευδές όραμα του Λαβάρου «εν τω ουρανώ» (δες περιοδικό “ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ”, Ιανουάριος 1973, σελ.14). Γι’ αυτό και η συμπεριφορά του προς τον Θεό των Χριστιανών, ήταν η ίδια που χρησιμοποιούσε και για τους θεούς των άλλων θρησκειών. Διακρίνουμε όμως ότι ο Χριστιανισμός τον έλκυε περισσότερο. Για τούτο, «αν και αβάπτιστος, μπορούσε να διακρίνει μεταξύ μικρών και μεγάλων θεολογικών ζητημάτων». Η ικανότητά του αυτή οφειλόταν στο γεγονός, ότι μετά τη νίκη του εναντίον του Δικίνιου, επιθυμούσε να προικίσει την Αυτοκρατορία με έναν ορισμένο και τέλειο τύπο θρησκείας. Για το λόγο ακριβώς αυτό έγραφε προς τις αντιμαχόμενες μερίδες των ιερέων και αρχιερέων: «Απόδοτε ουν μοι γαλήνας μεν ημέρας, νύκτας δε αμερίμνους, ίνα κάμοι τις ηδονή καθαρού φωτός και βίου λοιπόν ήσυχος ευφροσύνης σώζεται... Ανοί-

ξατε δη μοι λοιπόν εν τη καθ' υμάς ομονοία της εώς την οδόν, ην ταις προς αλλήλους φιλονεικίας απεκλείσατε».

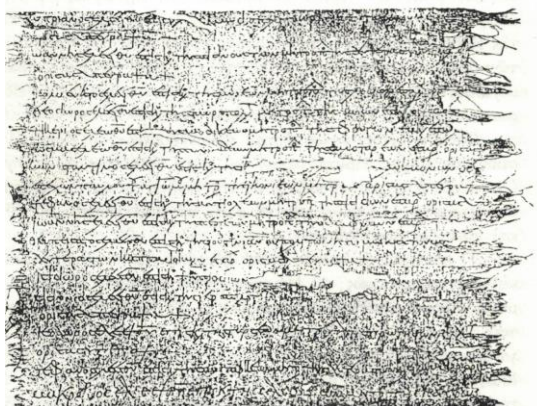
Δυστυχώς όμως δεν του απέδωσαν οι ιερείς τη χαρά και την ειρήνη την οποία επιμόνως τούς ζήτησε. Τι ειρωνεία για την ειρήνη! Οι ειρηνοποιοί δεν απέδωσαν ειρήνη, αλλά φθόνο, κακία, μίσος και κάθε είδους ανωμαλία και αναταραχή. Όλα αυτά θόλωσαν το μυαλό του αυτοκράτορα, ο οποίος και άλλαξε στάση έναντι των οπαδών του Αρείου. Για τούτο, λίγο μετά τη Σύνοδο, ο Άρειος και οι θερμότεροι οπαδοί του επέστρεψαν από τον τόπο της εξορίας, «το δε Σύμβολο της Νικαίας, αν και ποτέ δεν ακυρώθηκε επισήμως, λησμονήθηκε όμως σκόπιμα και, εν μέρει, αντικαταστάθηκε από άλλους τύπους».

«Τα μνημεία της πόλης –τα οποία είχαν αρχίσει ανεγειρόμενα από του 324– παρέχουν μία πρόσθετη απόδειξη του θρησκευτικού επαμφοτερισμού του Κωνσταντίνου. Έτσι, πλησίον ναών Χριστιανικών, αναγέρθηκαν, στο νέο Βυζάντιο, ναοί αφιερωμένοι στους αρχαίους θεούς. Συγκεκριμένα, κοντά στις Εκκλησίες των Αγίων Αποστόλων και της αγίας Ειρήνης, αναγέρθηκαν ειδωλολατρικοί ναοί της Τύχης, της Ρώμης και της Κυβέλης, στον δε υπόδρομο στήθηκαν αγάλματα των Διοσκούρων και στο Μιλιάριο ανιδρύθηκε το υπερφυσικού μεγέθους άγαλμα του Ηλίου, φέροντος επί κεφαλής (εν είδη φωτοστέφανου) τον... Χριστιανικό σταυρό εντός κύκλου».

Επειδή όμως, όπως είπαμε προηγουμένως, ο Χριστιανισμό έλκυε περισσότερο, γι' αυτό, «βλέποντας ότι προσεγγίζει το θάνατο προσήλθε στην Εκκλησία και προσκυνώντας εξομολογήθηκε κραυγάζοντας με τη φωνή τις αμαρτίες του», και συνέχεια βαπτίστηκε.

Τι κατόρθωσε λοιπόν η Α' Σύνοδος της συμπολίτευσης και αντιπολίτευσης; 1) Να κυριαρχήσει το μίσος. 2) Να δημιουργηθούν αιματηρές συγκρούσεις. 3) Να απομακρυνθούν του προορισμού και της αποστολής τους οι συνοδικοί και να γίνουν αιτία να γράψουν οι ιστορικοί μαύρες και σκοτεινές σελίδες. 4) Να φέρουν σε δύσκολη θέση τον αυτοκράτορα, ως προς την ορθή τοποθέτηση των θρησκευτικών του δοξασιών, και εξ αφορμής πιθανόν

τούτων να γίνει δολοφόνος της γυναίκας του και τόσων άλλων ατόμων. Αυτή είναι η αποστολή της Εκκλησίας; Αναμφίβολα, όχι. Ποιος εξουσιοδότησε τους μεν και τους δε να εξετάσουν τη σχέση, τη φύση και την ουσία μεταξύ Πατρός και Υιού; Η υπεροψία τους και η έλλειψη κατανόησης της θέσης τους στο Σώμα της Εκκλησίας, τους έκανε να εργαστούν με τον απρεπέστατο αυτό τρόπο. Δεν θα ήταν ασυγκρίτως καλύτερα να τους απασχολούσαν τα Βιβλικά και αποκεκαλυμμένα δόγματα, τα αναφερόμενα στον ιλασμό του θείου Λυτρωτή; Ο Απόστολος Παύλος, για τον οποίο έχουμε λόγους να πιστεύουμε ότι ήταν ικανός να λύσει «Τα μυστήρια της Βασιλείας των ουρανών, λέγοντας, *“πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ’ οὐ πάντα οἰκοδομεῖ – ὅλα μου επιτρέπονται, ἀλλὰ ὅλα δεν οικοδομοῦν”* (Α΄ Κορ.10:23), εν τούτοις δεν επιθυμούσε να γνωρίσει τίποτε άλλο μεταξύ των αδελφών, *“εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον – παρά μόνο τον Ἰησοῦ Χριστό και Αυτόν σταυρωμένο”* (Α΄ Κορ.2:2). Συνιστούσε προς όλους, *“μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε – με φόβο και τρόπο να κατεργάζεστε τη δική σας σωτηρία”*» (Φιλπ.2:12).



Αυτογράφες υπογραφές των μετασχόντων
της εν Νικαία Συνόδου πατέρων

Β' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περὶ Πνευματομάχων – Μακεδόνιος)

Ὅπως σημείωσα στα σχόλιά μου περὶ τῆς Α' Οικουμενικῆς Συνόδου. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντῖνος δεν ικανοποιήθηκε ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ιερῶν καὶ ιεραρχῶν, Ὁρθοδόξων καὶ αιρετικῶν. Γι' αὐτὸ ἄλλαξε καὶ ἐκεῖνος στάση καὶ συμπεριφορὰ, ὅσον ἀφορὰ τὴν παράταξη τοῦ Ἀρείου. Τοῦτο γιατί, ὡς αυτοκράτορας μίας ἀπέραντης αυτοκρατορίας, φρόντιζε νὰ ικανοποιεῖ ὅ,τι συνέφερε στὸ ἔθνος. Πάντως, γεγονὸς εἶναι ὅτι μετὰ τὴν Α' Οικουμενικὴ Σύνοδο ἦρθε σὲ ἀντίθεση με αὐτή. Εἶναι δύσκολο ὁμως κατὰ τοὺς ιστορικοὺς νὰ ἐξηγήσουμε τοὺς λόγους τῆς ἀντιθέσεως, γιατί οἱ σχετικὲς πηγὲς δὲν εἶναι ἀρκετὰ σαφεῖς. Αναμφισβήτητο εἶναι τοῦτο: «Ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος προσπάθησε γιὰ πρώτη φορὰ, νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ θέμα τοῦ Ἀρειανισμοῦ, δὲν εἶχε ἀκόμη γνωρίσει τὴ θρησκευτικὴ κατάσταση στὴν Ἀνατολή, ἡ ὁποία εὐνοοῦσε τὸν Ἀρειο». Στὸ γεγονὸς αὐτὸ πιθανόν νὰ οφείλεται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Κωνσταντίνου. Ὡς ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἐπιστρέψει ὁ Ἀρειος με τοὺς οπαδοὺς τοῦ ἀπὸ τὴν ἐξορία, νὰ εἰσχωρήσει ὁ Ἀρειανισμὸς στὴν Αὐλὴ τοῦ αυτοκράτορα καὶ νὰ ἀποκτήσει περισσότερὴ δύναμη. Ἐξαιτίας τούτου, «πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, καθαιρέθηκαν καὶ στάλισαν σὲ ἐξορία», γιατί τοῦτο ἀπαιτοῦσε τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους.

Ὅλα αὐτὰ ἐγίναν αἰτία νὰ δημιουργηθεῖ μὴ πολυτάραχη κατάσταση στὴν Ἐκκλησία. Τὴν ἐποχὴ πού ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπιζε τοὺς διωγμοὺς, φρόντιζαν οἱ ποιμένες τῆς νὰ βοηθοῦν τὸ ποίμνιο στὴν καλλιέργεια τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ. Φρόντιζαν νὰ πληροφοροῦν κάθε ψυχὴ γιὰ τὴ σωτήρια Χάρη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ προσκαλοῦν τοὺς ἀμαρτωλοὺς σὲ μετάνοια καὶ νὰ κηρύττουν τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ σὲ κάθε ἄνθρωπο. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὁμως πού οἱ ποιμένες ἀρχισαν νὰ δέχονται προνόμια ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τοῦ Κράτους, ἄλλαξαν τακτικὴ (ὄχι ευτυχῶς ὅλοι). Τὰ προνόμια αὐτὰ τοὺς ἔκαναν νὰ συστήσουν

και να δογματίσουν για τους εαυτούς τους εκκλησιαστικά Αξιώματα, ειδωλολατρικούς τίτλους και αυτοκρατορικά οφίκια. Και το πέτυχαν. (Περί αυτών έχω σημειώσει πολλά στο βιβλίο μου “ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΙΕΡΑΤΕΥΜΑ”). Έγιναν “ειδικοί” στο Αξίωμα, αλλά ανειδίκευτοι στην αποστολή τους. Ενώ λοιπόν ήταν πρεσβύτεροι των Εκκλησιών, έγιναν “ειδικοί ιερείς” (άλλο πρεσβύτερος και άλλο ιερέας – βλέπε “ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΙΕΡΑΤΕΥΜΑ”, σελ.204-210). Ως “ειδικοί” λοιπόν, οχυρωμένοι πίσω από τον αντιπράττοντα στα σχέδια του Θεού, διάβολο, νόμισαν οι δυστυχείς, οι μεν και οι δε, ότι ήταν ικανοί να εξηγήσουν τις σχέσεις, τη φύση και το χαρακτήρα των υποστάσεων και των εκδηλώσεων της άπειρης και ανεξιχνίαστης Θεότητας. Όταν μάλιστα επετύγχαναν να έχουν και την προστασία των κρατούντων και “γεγαυρωμένων” [που έχουν έπαρση, αλαζονεία], ήταν περισσότερο θρασεείς στους αντιπάλους τους. Με την αλλαγή λοιπόν της στάσης του αυτοκράτορα, αποθρασύνθηκαν οι Αρειανοί και αγανάκτησαν οι ορθόδοξοι. Χωρίς αμφιβολία, η προσπάθειά τους αυτή δεν απέβλεπε με κανέναν τρόπο στην επιτυχία της αποστολής του ποιμένα της άγιας κοινωνίας των πιστών. Απέβλεπε μόνο στη σατανική μανία, ποιος θα υπερισχύσει του άλλου. Δεν είχαν ενδιαφέρον να γνωρίσουν τα δοξασμένα σχέδια της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο, αλλά πώς να πετύχουν την κρατική δύναμη για να εξοντώσουν ο ένας τον άλλο. Στο σατανικό λοιπόν αυτό αγώνα τους, περί του ποιος θα επηρεάσει περισσότερο την Αυλή του αυτοκράτορα, προχωρούσαν σε ανεπίτρεπτες ερμηνείες που αφορούσαν τη φύση, τη σχέση και το χαρακτήρα των εκδηλώσεων της Θεότητας προς το αντικείμενο της φροντίδας του άπειρου Θεού και, όπως ήταν φυσικό, διαφώνησαν. Με την τακτική αυτή έκαναν την εμφάνισή τους νέοι “αγωνιστές” της ερμηνείας του ανεξιχνίαστου Θεού και συναγωνιστές του διαβόλου, εκτός του πρωτεργάτη Άρειου, καθώς ο σπουδαιότερος όλων Μακεδόνης, και οι άλλοι που ακολούθησαν, Απολλινάριος, Σαβέλλιος, Μάρκελλος, Φωτεινός, Ευνόμιος, Ευδόξιος, Παύλος ο Σαμοσατέας και άλλοι.

Οι νέοι αυτοί “συναγωνιστές” ήταν Ημιαρειανοί και Μακεδονιανοί της ομοιοουσιανικής ομάδας, δηλαδή, ήταν διάφορες αποχρώσεις των Αρειανών και Πνευματομάχων. Απειθάρχητοι όμως ήταν, έκαναν συνεχώς μεγάλους αγώνες για να επικρατήσουν, αρκετά χρόνια μετά την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο. Την εποχή αυτή των μεγάλων ταραχοποιών ιερέων και ιεραρχών, αυτοκράτορας στην Κωνσταντινούπολη ήταν ο Μέγας Θεοδόσιος, ο οποίος είχε να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα. Εκτός από την απειλή των Γότθων είχε να αντιμετωπίσει την αποκατάσταση της εσωτερικής ενότητας της αυτοκρατορίας, η οποία είχε χωρισθεί σε δύο εξ αφορμής της θρησκευτικής διαμάχης, την οποία είχαν δημιουργήσει οι απείθαρχοι ιερείς και ιεράρχες. Και τούτο ήταν μεγάλο πρόβλημα. Ο αυτοκράτορας έκρινε καλό να εκδηλώσει μια συγκεκριμένη στροφή προς το Σύμβολο της Νικαίας, αλλά καμία θέση ανοχής προς τους Αρειανούς και ειδωλολάτρες. Πριν γίνει αυτοκράτορας, ο Θεοδόσιος, δεν είχε ενδιαφέρον για τις Χριστιανικές ιδέες. Όταν όμως ανέλαβε καθήκοντα αυτοκράτορα είδε ότι το συμφέρον του ήταν να ταχθεί με τη μερίδα των οπαδών του Συμβόλου της Νικαίας.

Στις ημέρες του προκατόχου του, αυτοκράτορα Ουάλη, επικρατούσαν οι οπαδοί του Αρείου, γιατί και αυτός είχε ασπαστεί τη θεωρία του αιρεσιάρχη τούτου. Εξ αφορμής αυτού, οι αιρετικοί φέρονταν κατά τρόπο βάρβαρο και σκληρό προς τους Ορθοδόξους. Η απάνθρωπη αυτή συμπεριφορά των αιρετικών ανάγκασε τους Ορθοδόξους να εκλέξουν ογδόντα από τους κληρικούς Κωνσταντινουπόλεως και να τους στείλουν στη Νικομήδεια, όπου ήταν ο Αυτοκράτορας, για να του διατυπώσουν τα παράπονα των Ορθοδόξων. Εγκαίρως ο αυτοκράτορας πληροφορήθηκε τις προετοιμασίες των Ορθοδόξων και φοβούμενος μήπως συμβεί στάση στο λαό, έδωσε εντολή στον έπαρχο Μόδεστο να τους συνοδεύσει, «και εν τω μέσω του Αστακηκού πελάγους κατέκαυσε αυτούς ζώντας» (“Ιστορία Σωκράτους” Δ΄ 16). Αμέσως όμως μετά το θάνατο του Ουάλη, οι θρησκευτικές φιλονικίες στις οποίες ηγούνταν οι ιεράρχες, έλαβαν σκληρή μορφή και αυτές πολλές φορές οδήγησαν

σε αιματηρές συγκρούσεις. Οι ηγέτες-ταραχοποιοί αυτοί φανάτισαν τον αφελή λαό και η σκληρή δογματική διαμάχη έφτασε μέχρι και τον τελευταίο πολίτη. Αφελής ο λαός, όπως είναι πάντα, ακολουθούσε τους ποιμένες του, ανάλογα με την προτίμησή του.

Με μορφή σαρκασμού γράφουν εκκλησιαστικοί άνδρες περί της ταραχοποιού εκείνης καταστάσεως: «Πανταχού σε δρόμους, αγοράς, πλατείες, βλέπει κανείς να ομιλούν ακατανόητα. Ερωτώ, τι στοιχίζει αυτό και λαμβάνω την απάντηση: Ο Πατήρ είναι ανώτερος του Υιού, κλπ».

Κατόπιν αυτών ο Θεοδόσιος βρέθηκε αντιμέτωπος μπροστά σ' ένα μεγάλο πρόβλημα, της θέσης του μεταξύ αιρετικών και ειδωλολατρών. Αφού δήλωσε επίσημα ότι αποδέχεται μόνο το Σύμβολο της Νικαίας, άρχισε σφοδρό αγώνα εναντίον όλων των αιρετικών. Σκληρά και απάνθρωπα ήταν τα μέσα που χρησιμοποίησε εναντίον όλων εκείνων που δεν δέχονταν το Σύμβολο της Νικαίας. Όλοι, εκτός των Ορθοδόξων, ήταν για τον αυτοκράτορα «τρελοί και μωροί». Εξέδωσε πολλά σκληρά διατάγματα σε βάρος των αντιφρονούντων, δια των οποίων απαγορευόταν σε αυτούς κάθε ιδιωτική ή δημόσια συγκέντρωση (‘Ιστορία Παπαρρηγόπουλου’, τόμος Β’, μέρος β’, σελ.190-191, 198-199).

Όπως αναφέρουν οι ιστορικοί, «ο Μέγας Θεοδόσιος υπήρξε ο πρώτος αυτοκράτορας ο οποίος καθιέρωσε, για προσωπικούς λόγους και όχι προς χάρη της Εκκλησίας, υποχρεωτικό για τους υπηκόους του το Χριστιανικό δόγμα». Καθώς τονίσαμε και στα ‘ΑΝΑΠΟΔΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ’, ο Θεοδόσιος επέβαλε με τη σπάθη την Ορθοδοξία, γι’ αυτό πήρε και το όνομα ‘Μέγας’. Η τακτική όμως αυτή δεν είναι Ορθοδοξία. Είναι τέρας! Ο ορθόδοξος Χριστιανός επιβάλλεται πάντα με την πειθώ, όχι με τη βία. Κάθε βίαια κίνηση για την επικράτηση, είναι εκτός της Ορθοδόξου γραμμής. Η ορθόδοξη διδασκαλία έχει την αλήθεια και δεν φοβάται την πλάνη, έχει το φως και δεν σκιάζεται από το σκότος. Η απολίτιστη λοιπόν αυτή συμπεριφορά του Θεοδοσίου δεν υπηρέτησε την Ορθοδοξία. Συνέβαλε στη δημιουργία μιας κακοδοξίας, λείψανα της οποίας πολλά και μεγάλα σώζονται μέχρι σήμερα. Τα λείψανα

αυτά έγιναν αιτία να επιβληθεί ο απολίτιστος όρος “προσηλυτισμός” για την προστασία δήθεν της επικρατούσας θρησκείας, ενώ στην πραγματικότητα μείωσε ηθικά το έθνος, γιατί ο όρος αυτός δεν υπάρχει στους Νομικούς Κώδικες των πολιτισμένων λαών.

Παρά τα βάρβαρα αυτά μέτρα του Θεοδοσίου, δια των οποίων καταδίκασε πολλούς σε εξορία και θάνατο και παρά τους κομματισμούς του, επιθυμούσε συγχρόνως την αποκατάσταση της αρμονίας και της ειρήνης στον Εκκλησία. Η συμπεριφορά του όμως αυτή αποτελούσε οξύμωρο σχήμα στα σχέδιά του και στις πράξεις του. Πάντως, ο Μέγας Θεοδόσιος προσπάθησε να θέσει τέρμα στους μεγάλους αγώνες των ταραχοποιών ιερέως και ιεραρχών δια του Διατάγματος περί πίστεως, το οποίο εξέδωσε στη Θεσσαλονίκη το έτος 380. «Κατά το διάταγμα τούτο, μόνη θρησκεία οριζόταν εκείνος ο Χριστιανισμός, ο οποίος ήταν σύμφωνος προς την ακολουθούμενη Αποστολική Παράδοση υπό του Ρώμης Δαμάσου και του Αλεξανδρείας Πέτρου. Δεν στρεφόταν όμως μόνο κατά των αιρετικών, αλλά και κατά των αλλόθρησκων». Δια του Διατάγματος αυτού καθιέρωσε το θρίαμβο της Ορθοδοξίας. Δι’ αυτού έπρεπε μόνο οι οπαδοί της πίστεώς του να ονομάζονται “καθολικοί Χριστιανοί”, οι δε αντίπαλοι να καλούνται παράφρονες, άτιμοι και αιρετικοί. Το Διάταγμα αυτό έχει ως εξής: «Επειδή κρίνουμε ότι πάντες οι λοιποί είναι τυφλοί και μωροί, στιγματίζουμε αυτούς δια του μισαρού ονόματος των αιρετικών και απαγορεύουμε στις συνελεύσεις τους να σφετερίζονται το σεβαστό όνομα της Εκκλησίας, παρεκτός δε της θείας δίκης, οι τοιούτοι έχουν να υποβληθούν στις αυστηρές τιμωρίες τις οποίες η αρχή μας, υπό τη θεία Πρόνοια καθοδηγούμενη, θα κρίνει εύλογο να επιβάλει σε αυτούς» (“Ιστορία Παπαρρηγόπουλου”, τόμος Β’, μέρος β’, σελ.191).

Την εποχή αυτή ο αυτοκράτορας ήρθε σε επαφή με τον επίσκοπο Γρηγόριο τον Ναζιανζηνό, ο οποίος ήταν της μερίδας των Ορθοδόξων, οι οποίοι δέχονταν το Σύμβολο της Νικαίας. Ο Γρηγόριος ήταν προσωπικός φίλος του Μεγάλου Βασιλείου. Όταν δε ταξίδεψε από την Αλεξάν-

δρεια στην Αθήνα, κινδύνευσε από τρικυμία στο Παρθένιο πέλαγος και έταξε στον Θεό ότι, αν σωθεί, θα αφιερώσει τη ζωή του στο μοναχικό βίο. Το γεγονός αυτό έγινε αιτία να ασπασθεί τη μοναχική πολιτεία. Αργότερα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος από τον πατέρα του, που ήταν επίσκοπος Ναζιανζηνού. Όμως όταν ο φίλος του, Μέγας Βασίλειος, έγινε επίσκοπος Καισαρείας, υποχρέωσε τον Γρηγόριο «να αποδεχτεί τη μικρή επισκοπή των Σασίμων, χωριό άθλιο και φτωχό, που κείτονταν στα πέρατα της επαρχίας». Τούτο έκανε ο Βασίλειος για να εκδικηθεί τον επίσκοπο Τυάνων, Άνθιμο, με τον οποίο δεν είχε αγαθές σχέσεις. Χειροτόνησε λοιπόν τον Γρηγόριο επίσκοπο, με κάποια πίεση, στο άσημο αυτό χωριό, το οποίο ήταν στη δικαιοδοσία του Άνθιμου. Ο Γρηγόριος όμως, έφερε βάρυνος την υποτίμηση αυτή, την οποία χαρακτήρισε ως αδικία και δεν μπόρεσε ποτέ να την ξεχάσει. Αυτό μαρτυρούν τα πικρά παράπονα και οι με πόνο έλεγχοι του Γρηγορίου, τους οποίους μετά από αρκετά χρόνια έστειλε στον Βασίλειο. Για το λόγο αυτό ο Γρηγόριος δεν παρέμεινε πολύ στην ευτελή και φτωχική αυτή επισκοπή των Σασίμων. Έφυγε στη Ναζιανζό και βοηθούσε τον πατέρα του. Ο Γρηγόριος, παρά τις άλλες αρετές του, στην περίπτωση αυτή, δεν στάθηκε στην εντολή του Κυρίου, ότι πρέπει να παραμένει «πιστός στα λίγα», για να τον τοποθετήσει Εκείνος κατόπιν «επί των πολλών» (*ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω*) Μτ.25:21). Δεν έλαβε υπόψη του, ότι σε οποιοδήποτε μέρος τόπου ή χρόνου παραβρεθεί ο ποιμένας που με επίγνωση της αποστολής του θα χρησιμοποιηθεί από τον Αρχιποιμένα Χριστό, στο να οδηγήσει ψυχές στη σωτηρία και να αποδειχθεί ικανός «εις τας ολίγας Μνας», θα τον εξαποστείλει Εκείνος με τον δικό του αθόρυβο τρόπο σε άλλες μεγαλύτερες αυλές. Δεν θυμήθηκε επίσης, ότι όσο αξίζει μία ψυχή, δεν αξίζουν όχια μεγάλα ποίμνια, αλλά ολόκληρος ο κόσμος (*τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; – Γιατί τι ὠφελεῖται ὁ ἄνθρωπος ἂν τὸν κόσμον ὅλο κερδίσει, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ζημιωθεί;* Μτ.16:26). Ο Γρηγόριος λοιπόν στην περίπτωση αυτή έδει-

ξε μικροψυχία. Είχε όμως άλλες αρετές, τις οποίες εκτίμησαν οι ορθόδοξοι. Μετά το θάνατο του Αρειανίζοντα προκατόχου τού Θεοδοσίου, αυτοκράτορα Ουάλη, ο οποίος είχε αφαιρέσει αλληλοδιαδόχως από τους Ορθόδοξους όλες τις Εκκλησίες τους με βιαιοπραγίες, και τις είχε παραδώσει στους Αρειανούς, οι ορθόδοξοι σκέφτηκαν να προσκαλέσουν αρχιερέα ικανό, με πνευματικό ανάστημα και εύγλωττο, για να ανταγωνιστεί γενναία κατά των ετεροδόξων, οι οποίοι βρίσκονταν σε μεγάλη ακμή. Ως κατάλληλο λοιπόν κάλεσαν τον Γρηγόριο Ναζιανζηνό, ο οποίος με προθυμία δέχθηκε την πρόσκληση.

Επειδή, όπως είπαμε, ο Ουάλης είχε αφαιρέσει από τους ορθόδοξους όλους τους ναούς, ο Γρηγόριος άρχισε τα κηρύγματά του με βάση το Σύμβολο της Νικαίας μέσα σ' ένα παρεκκλήσι, της Αγίας Αναστασίας. Σε μικρό χρονικό διάστημα κατόρθωσε με την ευγλωττία του και την ικανότητα που διέθετε να προσελκύσει ένα μεγάλο πλήθος λαού. Αυτό διαπίστωσε και ο αυτοκράτορας Θεοδοσίος και έδωσε αμέσως από τον πρωτεύοντα Ναό τον Αρειανό επίσκοπο Δημόφιλο και με στρατιωτική παράταξη και με μεγάλες τιμές εγκατέστησε τον Γρηγόριο. Στην προκειμένη περίπτωση ο Γρηγόριος πολιτεύτηκε σαν σοφός άνδρας. «Δεν καταχράστηκε τη νίκη αυτή και την ισχυρή προστασία του Θεοδοσίου, αλλά αναδειχθείς πράος προς τους Αρειανούς αγωνίστηκε να προσελκύσει αυτούς δια της πειθούς, όχι δια της βίας».

Ο Θεοδοσίος επιθυμούσε να ανορθώσει την Ορθοδοξία, και γι' αυτό συγκάλεσε Σύνοδο του Ανατολικού κράτους το έτος 381 στην Κωνσταντινούπολη. Ήθελε να ασχοληθεί επίσημα με το πρόβλημα των ιερόσυλων Πνευματομάχων, για να λάβουν και τα μέτρα του επίσημο εκκλησιαστικό κύρος. Στη Σύνοδο αυτή παραβρέθηκαν 150 ορθόδοξοι επίσκοποι και 36 επίσκοποι της μερίδας του νέου αιρεσιάρχη Μακεδόνιου (Μακεδονιακοί). Προσωπικά παραβρέθηκε και ο αυτοκράτορας. Πρόεδρος ορίστηκε ο επίσκοπος Αντιοχείας Μελέτιος. Όπως ήταν φυσικό, στη Σύνοδο αυτή συμμετείχε και ο Γρηγόριος. Κατά τη συνεδρί-

αση όμως πέθανε ο πρόεδρος Μελέτιος και στη θέση του προέδρου τοποθέτησαν τον Γρηγόριο.

Αρχικά, η Σύνοδος αναγνώρισε και επικύρωσε την εκλογή του Γρηγορίου, ως επισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, αλλά μεταξύ των συνοδικών υπήρχαν και ψευδοζηλωτές της πίστεως και μνηστήρες του θρόνου και του αξιώματος της Μητροπόλεως της Νέας πλέον Ρώμης. Οι μνηστήρες αυτοί, κενοί περιεχομένου Χριστιανικής ζωής και κινούμενοι από σαρκικές μόνο παρορμήσεις, αγανακτούσαν κατά της επιείκειας του Γρηγορίου, την οποία έδειχνε στους εχθρούς της Ορθοδοξίας. Σχημάτισαν λοιπόν σώμα αντιπολίτευσης εντός της Συνόδου και στράφηκαν με θράσος και οργή κατά του Γρηγορίου, ότι δεν καταδιώκει αυστηρά τους εχθρούς της πίστεως, Αρειανούς και Πνευματομάχους. Την επιείκεια του Γρηγορίου χαρακτήρισαν ως αδιαφορία. Ξέχασαν, οι ταραχοποιοί αυτοί, την ικανότητα και επιδεξιότητα του Γρηγορίου με την οποία προσέγκυσε το μεγάλο πλήθος του λαού. Ξέχασαν το σοφό τρόπο που χρησιμοποίησε ο Γρηγόριος και έκανε πράγματι τους εχθρούς της πίστεως να καταισχυρθούν, και προσέκρουσαν στο βάρβαρο μέσον της αυστηρότητας και του βούρδουλα, τα οποία θα χρησιμοποιούσαν βεβαίως εκείνοι, αν ήταν στη θέση του, ως βάρβαροι και στείροι σε πνευματικότητα και επίγνωση της αγίας, όπως όφειλαν, αποστολή τους.

Ο Γρηγόριος δεν μπορούσε να υποφέρει τη θύελλα και την ταραχή αυτή και γι' αυτό αναγκάστηκε να υποβάλει την παραίτησή του στον αυτοκράτορα. Την απολίτιστη και δαιμονιώδη αυτή συμπεριφορά των συναδέλφων του χαρακτηρίζει και παραβάλλει «με τις πονηρές του ιπποδρόμου άμιλλες». «Μεθ' ο τεθλιμμένος όλως απεχώρησε στην γενέθλια αυτού κώμη, την Αριανζόν, ασχολούμενος με την καλλιέργεια μικρού κήπου» (Ίστορία Παπαρρηγούλου", τόμος Β', μέρος β', σελ.191-195).

Μετά την παραίτηση του Γρηγορίου, τη θέση του πήρε ο Νεκτάριος, ο οποίος ανέλαβε και ως πρόεδρος της Συνόδου. Η Σύνοδος συνέχισε τις εργασίες της, αλλά οπωσδήποτε όχι με ήρεμο πνεύμα, όπως αρμόζει στα όργανα

του Θεού, και ίσως όχι με τη συμπαράσταση του Αγίου Πνεύματος. Έχουμε τη γνώμη αυτή, γιατί ο αψευδής Λόγος του Θεού λέει χαρακτηριστικά, ότι όπου παρουσιάζονται αυτά τα σημεία αποτελούν αδιάψευστη απόδειξη, ότι τόσο αυτοί που τα πράττουν, όσο και αυτοί που συμφωνούν μαζί τους, είναι εκείνοι που αποδοκίμασαν να έχουν επίγνωση Θεού, γι' αυτό, *«παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν»* (δες Ρωμ.1:28-32). Με τον αδόκιμο αυτό νου, οι Συνοδικοί, δεν είναι δυνατόν, νομίζω, να εμπνέονται από το Πνεῦμα του Θεού, αλλά από σαρκικές μόνο δονήσεις (*«ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζήλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοὶ ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; – Γιατί σε καταστάσεις όπου είναι μεταξύ σας ζήλια και φιλονικία και διχοστασίες, δεν εἶστε σαρκικοί και δεν συμπεριφέρεστε ανθρώπινα;»* Α' Κορ.3:3), για τις οποίες, λέει αλλού το Πνεῦμα, *«ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν – ὅτι αὐτοὶ που πράττουν τέτοια πράγματα δεν θα κληρονομήσουν τη βασιλεία του Θεοῦ»* (δες Γαλ.5:19-21).

Συνερχόμενοι λοιπόν οι Συνοδικοί να λύσουν το σοβαρότατο και ανεξιχνίαστο πρόβλημα της σχέσης του Πνεύματος με τον Θεό και τον Χριστό, το οποίο δημιούργησαν οι ιερόσυλοι Πνευματομάχοι, σαν να μην είχαν άλλη ασχολία, όφειλαν να το αντιμετωπίσουν με σοφό τρόπο και να αρχίσουν τις εργασίες της Συνόδου κατόπιν πολλής προσευχής και νηστείας, με εξαϋλωμένο το πνεῦμα και αφιερωμένο το σώμα στο έλεος και τη λειτουργία του Αγίου Πνεύματος. *«Ο αδόκιμος νοῦς»*, όμως, ανεπιτυχώς σκέφτεται και αφηρημένες έννοιες συλλαμβάνει.

Πόσο λυπηρό λοιπόν είναι το γεγονός, ότι ανέλαβαν άνθρωποι με αδόκιμο νου να εξηγήσουν τη φύση και υπόσταση ενός Ανωτάτου και Υπερφυσικού Όντος, χωρίς να έχουν επίγνωση τούτου. Ύστερα απ' αυτά, δεν νομίζω ότι θα τους αδικήσω αν τους κατατάξω στην ίδια μοίρα με τους Πνευματομάχους, οι οποίοι μέσα στη δυστυχία τους και στην ανικανότητά τους νόμισαν ότι υπήρχε η ικανότητα και η εξουσιοδότηση από τον Θεό, να λύσουν τις σχέ-

σεις των εκδηλώσεων του Αιωνίου Θεού, που κατά μυστηριώδη τρόπο εκδηλώνονται, και να εξηγήσουν τη φύση της παντοδυναμης ενέργειάς Του.

Οι σχετιζόμενες με τη Σύνοδο αυτή, πληροφορίες, είναι ανεπαρκείς. Πάντως το κύριο θέμα που την απασχόλησε ήταν η αίρεση του “Ημιαρείου” Μακεδόνιου, ο οποίος προερχόταν από την αίρεση των “ομοιουσίων”. Η Σύνοδος λοιπόν αυτή καταδίκασε την αίρεση του Μακεδόνιου, ο οποίος ήταν επίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως και είχε ορισμένες αμφιβολίες περί του Πνεύματος. Με «*αδόκιμο νοῦ*» προχώρησε πιο πέρα από τα ανθρώπινα σύνορα, όσον αφορά το χαρακτηρισμό του Πνεύματος. Δεν έλαβε υπόψη του, ότι η φύση, η ουσία και η υπόσταση της ανεξιχνίαστης Θεότητας υπερβαίνουν στη φιλοσοφική τους έννοια την ανθρώπινη αντίληψη, και θεώρησε φρόνιμο να χαρακτηρίσει, χωρίς διαύγεια νοημάτων, το Άγιο Πνεῦμα ως κτίσμα ή ως ενέργεια του Θεού.

Οι τρόποι δια των οποίων ο Θεός της αγάπης θέλησε να εκδηλώσει την ευαρέσκειά Του και να μας φανερώσει τον Εαυτό Του με τρεις μορφές (ανθρωποπαθής έκφραση), του Πατρός, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, θα παραμείνουν μυστηριώδης και ανεξιχνίαστες. Οι Χριστιανοί λοιπόν δεν οφείλουν να εξετάζουν και να ερευνούν τα σημεία της Αγίας Γραφής που δεν έχουν αποκαλυφθεί, γιατί η ανθρώπινη αντίληψη δεν είναι ικανή να τα συλλάβει. Σε μια παρόμοια περίπτωση ο Χριστός διακήρυξε: «*εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; – Ἄν τα ἐπίγεια εἶπα σ’ εσάς και δεν πιστεύετε, πῶς θα πιστέψετε αν σας πω τα επουράνια;*» (Ιν.3:12).

Από τα παλιά τα χρόνια ο Θεός διακήρυξε: «*τὰ κρυπτά Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φανερά ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ρήματα τοῦ νόμου τούτου – Τα κρυμμένα πράγματα ανήκουν στον Κύριο τον Θεό μας, τα δε αποκαλυμμένα σε εμάς και στα παιδιά μας στον αιώνα, για να εκτελούμε όλα τα λόγια του νόμου τούτου*» (Δευτ.29:28). Η διακήρυξη αυτή φανερώνει ξεκάθαρα

την ανικανότητα της ανθρώπινης αντίληψης στο να εμβαθύνει και να ερευνά όσα υπερβαίνουν την ανθρώπινη σφαίρα. Υπάρχουν σημεία και αντικείμενα που έχουν αποκαλυφθεί με διαύγεια νοημάτων, τα οποία αφορούν απευθείας τον άνθρωπο και τα οποία μπορεί, αν θέλει, όχι μόνο να πιστεύει, αλλά και να ερευνά και να εξετάζει. Τα ενδιαφέροντα αυτά σημεία είναι τα Βιβλικά δόγματα, τα οποία ανάγονται στην αποστολή της Εκκλησίας και αναφέρονται στην εξαγγελία των αρετών του Θεού, στην εξαγορά των αμαρτιών, στην άμετρη αγάπη του Θεού, στη μαρτυρία των προφητών, στη δικαίωση εκ πίστεως, στη μεσιτική υπηρεσία του θείου Λυτρωτή και στη Χάρη που αποκάλυψε η αγάπη του Αιωνίου Θεού (*«Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις – Γιατί φανερώθηκε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήρια σε όλους τους ανθρώπους»* Τιτ.2:11).

Ο Μακεδόنيος λοιπόν και η συντροφιά του δεν ασχολήθηκαν με τα ανεξάντλητα αυτά θέματα, τα οποία έχει ανάγκη κάθε ανθρώπινη ψυχή για να λάβει την αμνηστία από τον Θεό και να αποκατασταθεί στο αιώνιο σχέδιό του.

Για να χορηγήσει ο Θεός τη Χάρη Του στους ανθρώπου, έθεσε τον Ιησού ως εξιλαστήριο θύμα πάνω στο Σταυρό και με τη θυσία Του, πρώτον μεν ικανοποίησε τη θεία Δικαιοσύνη, δεύτερο δε αντικατέστησε κάθε άνθρωπο στο θάνατο. Ὡστε ἡ Χάρη ελεύθερα πλέον χορηγείται στον πιστεύοντα και ειλικρινά μετανοούντα. Για το γεγονός αυτό, ενώπιον του οποίου κλίνει το γόνατο κάθε ειλικρινή ψυχή, δεν ασχολήθηκαν οι βλάσφημοι Πνευματομάχοι, ενώ μόνο σ' αυτό τοποθετείται η αποστολή της Εκκλησίας. Μόνο αυτός που δέχεται και εκτιμά το γεγονός αυτό θα γίνει μέτοχος της Βασιλείας του Θεού, για την οποία η Εκκλησία έχει εντολή να εργαστεί στον κόσμο τούτο. *«σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ – ἐσύ ὁμῶς να πας και να αναγγέλλεις τὴ βασιλεία του Θεοῦ»* (Λκ.9:60), λέει ο Κύριος. Τον Χριστιανό λοιπόν ενδιαφέρει αυτό το γεγονός, όχι αν τούτη ή εκείνη η εκδήλωση του Θεού υπό μορφή Πατρός ή Υιού ή Πνεύματος είναι έμφαση κατώτερη ή ανώτερη της άλλης, με παράλ-

ληλη μορφή ή εκδήλωση. Ο Χριστιανός φέρει ευθύνη στις εκδηλώσεις εκείνες του Θεού, που Αυτός φανέρωσε με ξεκαθαρισμένες έννοιες και με διαυγείς παραστάσεις, όχι στις ασαφείς ή μη εμφανίσεις. Γιατί σε τέτοιες περιπτώσεις γίνεται ένας θρασύς ιερόσυλος, ικανός μόνο να δημιουργεί προβλήματα και ανώμαλες καταστάσεις.

Ο θνητός άνθρωπος μπροστά στον πανυπερτέλειο Θεό, είναι μια ασημαντη ύπαρξη και εξαιτίας της αμαρτωλής κατάστασής του, είναι μωρό και άμυαλο παιδί, και επομένως είναι αναπόφευκτες και οι αταξίες. Ο Θεός της αγάπης λοιπόν και του ελέους, προκειμένου να μιλήσει στο άμυαλο και παραστρατημένο δημιούργημά Του χρησιμοποίησε τρόπους και καταστάσεις, εκδηλώσεις και ανθρωποπαθείς εκφράσεις ανάλογες πάντα με την πνευματική του ικανότητα. Οι θεϊκές αυτές εκδηλώσεις, όσο κι αν παρουσιάζονται με ανθρωποπαθή μορφή, όσο και αν χαρακτηρίζονται με την κατ' οικονομία θεϊκή στοργή, δεν παύουν να είναι εκδηλώσεις θεϊκές, ουράνιες, της άπειρης σοφίας και υπόστασης, και δεν έχουν προορισμό να τις αναλύσει ο άνθρωπος, αλλά με αυτές να διαπιστώσει τη στοργή του Θεού, που τον περιβάλλει. Χωρίς αμφιβολία, ο Θεός μάς αποκάλυψε *«τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας Του – τα ἄγνωστα καὶ τὰ ἀπόκρυφα τῆς σοφίας Του»* (Ψαλμ.50:6), και το απόρρητο των Βουλών Του φανέρωσε στους φοβούμενους Του (*«κραταίωμα Κύριος τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς – Ο Κύριος εἶναι ἡ δύναμη αὐτῶν που φοβούνται Αὐτόν, ἡ διαθήκη Του θα φανερωθεῖ σ' αὐτούς»* Ψαλμ.24:14), αλλά όχι και *«τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος»*, το οποίο υπάρχει μόνο στη θεία Προσωπικότητα του Ιησού Χριστού (*«ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς – Γιατί μέσα σ' Αὐτόν κατοικεῖ ὅλο το πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικά»* Κολ.2:9). Επειδή λοιπόν πρόκειται περί ουρανίων εκδηλώσεων και εξαιτίας τοῦ ὅτι αναλαμβάνουν ἄνθρωποι, μη φοβούμενοι ἄλλωστε τον Θεό, να εξηγήσουν το απόρρητο της Βουλῆς Του, παρουσιάζονται τα προβλήματα και οι παρεξηγήσεις, ὅπως π.χ. το περί Πνεύματος, ὡς κτίσμα ἢ ὡς θεϊκή εκδήλωση.

Περί του θέματος αυτού υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις στην Αγία Γραφή που παρουσιάζουν ξεκάθαρα το Πνεύμα ως Προσωπικότητα που ενεργεί, δρα και φωτίζει. Από το βιβλίο του Δαβίδ Κούπερ “Η θεότητα του Κυρίου του Θεού του Ισραήλ”, σελ.33-34, παραθέτουμε τα κατωτέρω, που έχουν τις σχετικές λέξεις περί Πνεύματος στο Εβραϊκό κείμενο.

Το Πνεύμα του Θεού

Στο 1^ο και 2^ο εδάφιο του 1^{ου} κεφαλαίου του Βιβλίου της Γένεσης βρίσκουμε τις λέξεις **עֶלְוִים** “Ελωίμ” και **עֶלְוִים הָיָה** “Ρούαχ Ελωίμ” δηλαδή “Πνεύμα του Θεού”.

Η λέξη **עֶלְוִים** “Ελωίμ” αναφέρεται σε πλειονότητα Θεϊων Προσώπων η δε φράση **עֶלְוִים הָיָה** “Ρούαχ Ελωίμ” μάς παρουσιάζει μία από τις Θείες Προσωπικότητες και μας αναφέρει το ειδικό έργο το οποίο η Θεία αυτή Προσωπικότητα έκανε.

Στο 13^ο εδάφιο του 26^{ου} κεφαλαίου του Βιβλίου του Ιώβ λέει τα εξής:

הָיָה עִמָּוִי יְהוָה

«*Δια του Πνεύματος Αυτού κόσμησε τους ουρανούς*»

Στο εδάφιο αυτό η Προσωπικότητα του Πνεύματος φαίνεται καθαρά.

Το Πνεύμα του Θεού δεν είναι επιρροή εκπορευόμενη από τον Θεό όπως η θερμότητα εξέρχεται από τη φωτιά, ή όπως η ψυχρότητα εξέρχεται από τον πάγο, αλλά είναι μία από τις Θείες Προσωπικότητες δρώσα στη δημιουργία.

Στον 51 Ψαλμό και εδάφιο 11^ο (13^ο Εβραϊκού κειμένου) ο Δαβίδ ζητώντας έλεος και αποκατάσταση τής προς αυτόν εύνοιας του Θεού, προσευχόταν αυτό:

וְרוּחַ יְהוָה יִסְרֹף

«...και το Πνεύμα το Άγιο Σου μην αφαιρέσεις από εμού».

Το Άγιο Πνεύμα κατοικούσε στην καρδιά του, «*Για να ζωοποιεί το πνεύμα των ταπεινών, και να ζωοποιεί την καρδιά των συντετριμμένων*» (Ησ.57:15).

Πάλι η Προσωπικότητα του Πνεύματος μπορεί να φανεί στο 11^ο κεφάλαιο του Βιβλίου του Ησαΐα και εδάφια 1 και 2, όπου ομιλεί περί του Μεσσία:

וַיֵּצֵא צֶדֶק מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה
וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

«Και θα εξέλθει ράβδος από τον κορμό του Ιεσσαί, και κλάδος θα ανέβει από τις ρίζες αυτού και το Πνεύμα του Κυρίου θα αναπauθεί επ' αυτόν, πνεύμα σοφίας και σύνεσης, πνεύμα βουλήs και δυνάμεως, πνεύμα γνώσεως και φόβου του Κυρίου».

Εδώ ο προφήτης ομιλεί περί του Πνεύματος του Κυρίου με εκφράσεις εξ όσων το Πνεύμα του Κυρίου κάνει για τον Μεσσία και δια του Μεσσία.

Εφόσον αποδίδονται στο Πνεύμα ακριβώς στοιχεία Προσωπικότητας –σοφία, σύνεση, βουλή, δύναμη, γνώση και φόβος– λογικά φτάνει κάποιος στο συμπέρασμα ότι το Πνεύμα περί του Οποίου γίνεται λόγος στο εδάφιο τούτο του Ησαΐα, είναι το Πνεύμα του Θεού, Θεία Προσωπικότητα.

Το ότι το Πνεύμα είναι Θεός και συνεπώς παντογνώστης και πανταχού παρών φαίνεται καθαρά στο 7^ο εδάφιο του 139^{ου} Ψαλμού, όπου λέει:

וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

וְיָצָא מִצִּיּוֹן וְיֵשׁוּעַ מִיְּהוּדָה

«Πού να πάω από του Πνεύματός Σου; Και από του προσώπου Σου πού να φύγω;»

Στην Καινή Διαθήκη επίσης έχουμε φανερές εκδηλώσεις ενέργειας, δράσης και φωτισμού του Αγίου Πνεύματος, που το παρουσιάζουν ως ιδιαίτερη Προσωπικότητα.

1) Το Πνεύμα του Άγιο οδήγησε τους Αποστόλους «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ιν.16:13), «οὐ γὰρ ὑπεστειλάμεν τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ – γιατί δεν

υπέκρυψα κάτι από φόβο, ώστε να μην αναγγείλω σ' εσάς όλη τη βουλή του Θεού» (Πραξ.20:27), δες Εφεσ.3:1-13.

2) Το Πνεύμα του Άγιο ενέπνευσε τον απ. Πέτρο, όταν το ζεύγος Ανανία και Σαπφείρας χρησιμοποίησε το πρώτο ψεύδος στον κύκλο των μαθητών· δες Πραξ.5:1-11.

3) Το Πνεύμα του Άγιο ενέπνευσε τον απ. Παύλο περί της αποστασίας «έν ύστέροις καιροῖς»· δες Α' Τιμ.4:1-3 και Β' Τιμ.3:1-9.

4) Η βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος είναι ασυγχώρητη· «πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις – κάθε ἁμαρτία και βλασφημία θα αφεθεί στους ανθρώπους, αλλά η βλασφημία στο Πνεύμα δεν θα αφεθεί στους ανθρώπους» (Μτ.12:31).

Ύστερα απ' αυτά, νομίζουμε, ότι χωρίς δυσκολία μπορεί να αντιληφθεί ο απροκατάληπτος αναγνώστης της Αγίας Γραφής, ότι το Πνεύμα το Άγιο είναι θεϊκή Προσωπικότητα, όχι απρόσωπη δύναμη, ή κτίσμα ή απλή θεϊκή ενέργεια. Τη στιγμή που το Πνεύμα έχει φρόνημα («τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθ' ὃ δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις – το Πνεύμα συμβοηθά στις αδυναμίες μας· γιατί το να προσευχηθούμε κάτι, καθώς πρέπει, δεν ξέρουμε, αλλά Αυτό το Πνεύμα μεσιτεύει για χάρη μας με στεναγμούς ἀλάλητους» Ρωμ.8:26), μιλά και δίνει εντολές (δες Πραξ. 10:19-20), ακούει και μεταδίδει (δες Ιν.16:13-15), δίνει χαρίσματα («καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι – και γέμισαν ὅλοι Πνεύμα Άγιο και ἄρχισαν να μιλούν άλλες γλώσσες καθὼς το Πνεύμα ἐδινε σ' αὐτούς να εκφράζονται» Πραξ.2:4), προβαίνει σε δηλώσεις («τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου» Εβρ.9:8), ἐλέγχει («καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει» Ιν.16:8) και ἐμποδίζει («κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος – ἐμποδίστηκαν ἀπὸ το Άγιο Πνεύμα» Πραξ.16:6), εἶναι φανερό, ὅτι πρόκειται περὶ προσωπικῆς ἐνέργειας τοῦ Πνεύματος,

ως ιδιαίτερης Οντότητας. Οι ενέργειες λοιπόν αυτές δεν χαρακτηρίζουν απρόσωπη δύναμη, αλλά προσωπική Αρχή με παντοδύναμες ενέργειες, Αρχές και Αξιώματα.

Το Πνεύμα είναι Εκείνο το οποίο,

α) Τελειοποιεί κάθε ενέργεια Πατρός και Υιού.

β) Μιλά δια των προφητών.

γ) Δυναμώνει την αδύνατη φύση του ανθρώπου που δέχεται και πιστεύει το απολυτρωτικό έργο της θυσίας του Σωτήρα Χριστού, για να μπορεί να ζήσει το θέλημα του Θεού, να εφαρμόσει τις εντολές Του και το Οποίο τον α-γιάζει και τον καθοδηγεί.

Είναι γεγονός άλλωστε αναμφισβήτητο, ότι η απουσία του Αγίου Πνεύματος από τη ζωή των ανθρώπων, είναι η αιτία που δεν έχουν δυνάμεις και ικανότητες να πραγματοποιήσουν εκείνα που πιστεύουν και αποδέχονται – το θέλημα του Θεού.

Ως πανταχού παρών, ο Χριστός, μπορεί να είναι μαζί με τους ανθρώπους, όταν θέλει. Εάν δε το Πνεύμα δεν είναι ξεχωρισμένη ύπαρξη, θα ήταν αρκετή η υπόσχεσή Του, ότι θα είναι «*μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας*» (Μτ. 28:20). Για την παραμονή θείας επέμβασης και συμπαράστασης στην πορεία της Εκκλησίας, για το φωτισμό, ευλογία, έλεγχο, προφητική ενόραση κλπ., ο Χριστός υποσχέθηκε την αποστολή του Αγίου Πνεύματος, ως Παράκλητου. Και “Παράκλητος” σημαίνει “εκείνον που εκλήθη να μένει πλησίον της Εκκλησίας”.

Επειδή λοιπόν δεν μπορούσαν να εξηγήσουν το θέμα αυτό οι Πνευματομάχοι, Μακεδόνιος και Σία, και με όλη την ασέβεια προς τη δήλωση του Θεού: «*τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου, καὶ τίς αὐτοῦ σύμβουλος ἐγένετο, ὃς συμβιβᾷ αὐτόν;... τίني με ὁμοιώσατε καὶ ὑψωθήσομαι; – Ποιος γνώρισε το νοῦ του Κυρίου, καὶ ποιος ἐγίνε σύμβουλός Του καὶ δίδαξε Αὐτόν;... με ποιον Με ὁμοιώσετε καὶ θα υψωθῶ;*» (Ησ.40:13-18, 25), «*τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; – Γιατί ποιος γνώρισε τον νοῦ του Κυρίου;*» (Ρωμ.11:34), δημιούργησαν ένα τεράστιο πρόβλημα στην Εκκλησία. Οι ορθόδοξοι είχαν υποχρέωση να λάβουν θέση, αλλά όχι με τον τρόπο που άρχισε τις εργασίες της η Σύνοδος, ούτε με

τη σπάθη του αυτοκράτορα. Γιατί, ο μεν τρόπος των Συνοδικών εμπνεόταν από «αδόκιμο νου», η δε σπάθη του αυτοκράτορα επέβαλλε το φόβο και τον τρόμο σε όλους. Αυτά τα μέσα σε καμιά περίπτωση δεν εγκρίνει ούτε επιδοκιμάζει ο Θεός. Αυτός είναι ο λόγος, που έκανε και μένα να παραθέσω αυτά τα σχόλια στο μέσο των παρατηρήσεών μου, αναφορικά με την Β' Οικουμενική Σύνοδο. Γιατί δεν γράφω ιστορία ούτε παρουσιάζω Δογματική. Με την εργασία μου αυτή επιθυμώ να βοηθήσω τον αναγνώστη, ώστε να μη δέχεται ό,τι του προσφέρουν άλλοι ομονοούντες ή αντιφρονούντες, αλλά να αποκτήσει δική του αντίληψη στις θείες υποθέσεις, εφόσον η ευσπλαχνία του Αιωνίου Θεού μάς δίνει τα μέσα.

Δεν ξεχνώ ποτέ, επειδή έχω υπόψη μου τις εξαιρέσεις, ότι μεταξύ των Συνοδικών θα υπήρχαν και ευσεβείς άνθρωποι, αλλά δεν μου διαφεύγει από την προσοχή, και δεν δέχομαι ότι αυτοί και μόνο είδαν σε βάθος και με διαύγεια τα σχέδια του άπειρου Θεού και τις αιώνιες Βουλές Του. Υπήρξαν άνθρωποι, που πράγματι ήταν κάτοχοι σε ορισμένους βαθμούς πνευματικής διοράσεως το θείο σχέδιο και έδρασαν σύμφωνα με το φως που είχαν. Δεν είναι όμως ούτε Γραφικό ούτε λογικό να παραμείνουμε μόνο σ' αυτά που θέσπισαν και δογματικά επέβαλαν. Πρέπει να προχωρούμε. Η Βιβλική άλλωστε παραγγελία: «τὰ ἄνω ζητεῖτε... τὰ ἄνω φρονεῖτε» (Κολ.3:1-2) ανταποκρίνεται απολύτως στο Αξίωμα της ανόδου – της προόδου, στη βιολογική ανάγκη του ανθρώπου. Διαφορετικά, δεν υπάρχει έρευνα, και η θεολογία παύει να έχει επιστημονικό χαρακτήρα. Ο άνθρωπος, άλλωστε, δεν πρέπει να είναι ένα ον που να βλέπει, να αισθάνεται αλλά να μην απορεί. Είναι αναγκαίο να χρησιμοποιεί τη στάση του Αριστοτελικού “θαυμάζειν”, από την οποία γεννήθηκε και η επιστήμη. Πρέπει λοιπόν να βλέπει, να αισθάνεται, να απορεί και αμέσως να αναζητά την αιτία, αλλά όχι πέρα από τα θεϊκά όρια, όπως έχουν οι μυστηριώδεις θεϊκές εμφανίσεις.

Κατά τις εργασίες της Συνόδου, κατοχύρωσε το Σύμβολο της Α' Συνόδου της Νικαίας, το οποίο διασκεύασε και

συμπλήρωσε με μια προσθήκη περί του Αγίου Πνεύματος, των πέντε τελευταίων άρθρων και υιοθέτησε τη διδασκαλία, ότι το Άγιο Πνεύμα είναι «ομοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ». Ἐτσι επισφραγίστηκε το ενιαίο Σύμβολο Νικαίας – Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο και παραθέτουμε

1. Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

9. Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10. Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. Προσδοκοῦμεν ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Με την επεξεργασία και διατύπωση των 12 ως άνω άρθρων συμπληρώθηκε επί το αρτιότερο το Σύμβολο της Πίστεως και καταπολεμήθηκαν οι αιρετικές διδασκαλίες

οι αναφερόμενες στη θεία Προσωπικότητα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και του Πνεύματος του Αγίου.

«Λόγω του ότι οι σχετικές με τη Σύνοδο πληροφορίες δεν είναι επαρκείς, μερικοί επιστήμονες της Δυτικής Ευρώπης αμφιβάλλουν για τη γνησιότητα του Συμβόλου της Κωνσταντινουπόλεως... Μερικοί επιστήμονες τονίζουν ότι το νέο Σύμβολο δεν αποτελεί έργο της Β' Συνόδου, ενώ άλλοι προσπάθησαν να αποδείξουν ότι το Σύμβολο αυτό έγινε πριν ή μετά την Β' Σύνοδο» («Ιστορία Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», Α. Βασιλιεβ, σελ.108).

Παρόλο όμως ότι η Σύνοδος όρισε ότι το Πνεύμα είναι «ομοούσιον τω Πατρί και τω Υιώ», άρα Θεός, στο Σύμβολο δεν Του αποδίδει το όνομα, «Θεός». Πιθανόν να διστασαν οι Συνοδικοί να χρησιμοποιήσουν την έκφραση αυτή, η οποία μάλιστα δεν συναντάται στην Αγία Γραφή, για να μην δώσουν αφορμή νέων διενέξεων.

Κατοχυρώνουσα η Σύνοδος αυτή τις αποφάσεις της προηγούμενης Συνόδου, της Νικαίας, συνέταξε τον Α' Κανόνα, ως εξής:

«Μη αθετείσθε την πίστη των πατέρων των τριακοσίων δέκα και οκτώ, των εν Νικαία της Βιθυνίας συνελθόντων, αλλά μένειν εκείνην κυρίαν».

Τέλος η Σύνοδος καθόρισε τη θέση του επισκόπου Κωνσταντινουπόλεως έναντι του επισκόπου της Ρώμης και συνέταξε τον Γ' Κανόνα ως εξής:

«Τον μέντι Κωνσταντινουπόλεως επίσκοπον έχειν τα πρεσβεία της τιμής μετά τον της Ρώμης επίσκοπον, δια το είναι αυτή Νέαν Ρώμην».

Η εξύψωση όμως του επισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ερέθισε τα πνεύματα των αρχαιοτέρων επισκόπων της Ανατολής, γιατί έπαιρνε τα πρωτεία και, όπως ήταν φυσικό, δεν συμφώνησαν. Παρ' ολίγο μάλιστα να δημιουργούσαν νέο σοβαρό πρόβλημα. Αλλά ως φαίνεται, η σπάθη του αυτοκράτορα επέβαλε την τάξη. Και το πρόβλημα δε τούτο είχε ως αφετηρία τον «αδόκιμο νου», γιατί υπάρχει ρητή και σαφής εντολή του Ιδρυτή της Εκκλησίας, να αποφεύγονται τα πρωτεία, ως αιτία δημιουργίας κενοδοξιών, εγωισμών φιλαυτίας και κουφότητας.

Η Σύνοδος ασχολήθηκε επίσης και με την αιρετική διδασκαλία του Απολλινάριου, την οποία και καταδίκασε. Ο Απολλινάριος ήταν πολύ μορφωμένος και «θεωρείται ως ο επιδεξιότερος και γονιμότερος συγγραφέας της εποχής εκείνης και ως ασκήσας τη μεγαλύτερη επίδραση». Παρά τις ικανότητές του όμως, η διδασκαλία του είχε πολλές άτοπες συνέπειες. Υποστήριζε μεταξύ άλλων, ότι η θεία φύση του Ιησού Χριστού υπέστη το θάνατο και τους πόνους.

Η Σύνοδος αυτή είναι γνωστή ως Δεύτερη Οικουμενική. Αρχικά όμως δεν συνήλθε ως Οικουμενική, γιατί ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος δεν ήταν ακόμη μονοκράτορας, συγκάλεσε δε αυτή ως σύνοδο μόνο του Ανατολικού Κράτους, γι' αυτό κανείς από τους επισκόπους της Δύσης δεν έλαβε μέρος. Αναγνωρίστηκε όμως ως Οικουμενική και από τους επισκόπους της Δύσης, με την Δ' Οικουμενική Σύνοδο, γιατί οι δογματικές αποφάσεις της ικανοποίησαν την καθολική Εκκλησιαστική συνείδηση, αλλά προ πάντων για την ολοκλήρωση του Συμβόλου της Πίστεως. Αυτός είναι ο λόγος που η Τρίτη Οικουμενική Σύνοδος (431) αναφέρει μόνο την Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο και δεν αναφέρει τη Δεύτερη.

Παρ' όλα αυτά τα μέτρα, ο Θεοδόσιος, δεν πέτυχε τη λύση των κυριοτέρων προβλημάτων της εποχής του. Για τις υπηρεσίες του όμως στον αγώνα του Χριστιανισμού ονομάστηκε «Μέγας».

«Η Β' Οικουμενική Σύνοδος, καθιερώνοντας το Σύμβολο της Νικαίας ως τη βάση του Χριστιανισμού, δεν πέτυχε την ενότητα της Εκκλησίας. Ο Αρειανισμός, σε όλες του τις εκφάνσεις, δεν έπαυσε να υπάρχει και στην εξέλιξή του πάνω, δημιούργησε νέες θρησκευτικές κινήσεις, οι οποίες κατά τη διάρκεια του 5^{ου} αιώνα έγιναν το κέντρο της θρησκευτικής ζωής της αυτοκρατορίας, ενώ συγχρόνως επηρέασαν πολύ, κατά την περίοδο αυτή την κοινωνική της ζωή... Ο Θεοδόσιος στα τελευταία χρόνια της ζωής του, αναγκάστηκε να υποχωρήσει στην προηγούμενή του αυστηρή τακτική της προσκόλλησης στο Σύμβολο της Νικαίας. Αναγκάστηκε, δηλαδή, να κάνει παραχωρή-

σεις στους Γερμανούς οπαδούς του Αρείου, οι οποίοι, την εποχή εκείνη, αποτελούσαν τη δυναμική πλειονότητα του στρατού... Έτσι οι διαφωνίες των εγχωρίων στο θρησκευτικό –όπως και στο φυλετικό– ζήτημα γίνονταν, καθώς περνούσε ο καιρός, πιο έντονες. Με λίγα λόγια· ο Θεοδόσιος δεν πέτυχε να λύσει τα εξής δύο σοβαρά προβλήματα: Τη δημιουργία μίας και ενωμένης Εκκλησίας και ρύθμιση αρμονικών σχέσεων με τους βαρβάρους». Για το λόγο αυτό, ακολουθεί η συνέχεια, στην επόμενη Σύνοδο.

Γ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περί των δύο εν Χριστώ φύσεων – Νεστόριος)

Οι δύο προηγούμενες Οικουμενικές Σύνοδοι, Νικαίας και Κωνσταντινουπόλεως, απεφάσισαν οριστικά, ότι ο Χριστός επί της γης υπήρξε Θεός και άνθρωπος, το δε Πνεύμα ότι είναι «ομοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ». Ἡ ἀπόφαση ὁμως αὐτὴ δὲν ικανοποίησε τὴ σχολαστικότητα τῶν θεολόγων ἐκείνων, που δὲν ἀρέσκονται νὰ ἐργαστοῦν καὶ νὰ προσφέρουν τὶς υπηρεσίες τους στὸ στάδιο τῆς ἀποστολῆς τους, που τοποθετεῖται στὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία φανερώθηκε διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ το ξεπέ-
ρασαν με κάθε ἀσέβεια πρὸς τὶς θεϊκὲς υποδείξεις καὶ τὶς ρητὲς διατάξεις τοῦ Αἰωνίου. Ἐτρεξαν ἀσκοπα, ἀγωνίστη-
καν μάταια, με ἐσφαλμένους πάντα βηματισμούς, νὰ ἀποδείξουν τὰ ἀναπόδεια, νὰ συμβιβάσουν τὰ ἀσυμβί-
βαστα καὶ νὰ φανερώσουν ὅσα ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ θεώρησε καλὸ νὰ ἀποκρύψει ἀπὸ τὸ θνητὸ μυαλὸ τοῦ ἀν-
θρώπου. Αὐτὸ γιατί τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ, ὅπως τόνισαμε προηγουμένως, δὲν εἶναι ικανὸ νὰ εἰσχωρήσει στὸ υπερ-
πέραν γιὰ νὰ ἐρευνήσῃ ὅσα ἐκεῖ συμβαίνουν, νὰ ἐξετάσῃ τὸ περιεχόμενό τους καὶ νὰ φέρῃ στὸ φῶς ὅσα ἡ ἀνεξι-
χνίαστη, αἰώνια καὶ παντοδύναμη Βουλὴ τοῦ Ἰεχωβά σκέ-
πτεται καὶ σχεδιάζει. Ἐάν αὐτὸ ἦταν δυνατόν, ὁ Θεὸς θὰ ἦταν μιὰ θνητὴ ὑπαρξὴ, που θὰ μπορούσε νὰ ἐρευνηθεῖ καὶ ἐξεταστεῖ καὶ συνεπῶς θὰ ἦταν καὶ υποκείμενη σὲ πτώσεις καὶ σὲ σφάλματα, που σημαίνει, ἀτέλεια στὶς αἰ-
ώνιες ιδιότητες καὶ τὰ θεῖα προσόντα τοῦ ἀνεξιχνίαστου καὶ πάνσοφου Θεοῦ. Αφοῦ τὰ ξέρουμε ὅλα αὐτὰ καὶ αφοῦ πιστεύουμε στὸ γεγονός, ὅτι ὁ Θεὸς παρακινήθηκε ἀπὸ ἀγαθότητα γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ ἀγάπη ἐπίσης κινούμενος μίλησε διὰ τῶν προφητῶν καὶ φανερώθηκε διὰ τοῦ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρα-
μένουμε μόνο σὲ ὅσα ἡ ἀγαθὴ Βουλὴ Του φανέρωσε καὶ ὑπακούμε σὲ κείνα γιὰ τὰ ὁποῖα ἔδωσε ἐντολὴ νὰ πιστεύ-
ουμε, καὶ μόνο αὐτὰ ὡς σωστά νὰ δεχόμαστε. Τὰ πάρα

πέρα ανήκουν σ' Εκείνον και η έρευνά τους αρμόζει στην πανσοφία Του.

Όλα αυτά δεν τα έλαβαν υπόψη τους οι σχολαστικοί θεολόγοι. Προχώρησαν πέρα από τα ανθρώπινα όρια, διατύπωσαν θεσμούς και δογματίσαν όρους, οι οποίοι παρουσίασαν νέα προβλήματα στην άγια κοινωνία των πιστών, την Εκκλησία.

Παρόμοιο πρόβλημα είχε να αντιμετωπίσει η Εκκλησία και στις αρχές του 5^{ου} αιώνα. Ύστερα από πολλούς αγώνες από τους ταραχοποιούς ιερείς και αρχιερείς, που πολλοί πήραν εξοντωτικό χαρακτήρα, είχε σταθεροποιηθεί πια η αναγνώριση «της θείας εν Χριστώ φύσεως, η δε της ανθρώπινης φύσεως προϋποτίθεντο, χαρακτηριζόμενης καθώς η σάρκα της ανθρωπότητας. Θεός τέλειος και άνθρωπος τέλειος εκ ψυχής λογικής και σώματος... ομοούσιος τω Πατρί τον ίδιο κατά τη θεότητα και ομοούσιο ημίν κατά την ανθρωπότητα». Κάθε άλλη θεωρία γύρω από τη σχέση των «δύο εν Χριστώ φύσεων» κινδύνευε να παρουσιάσει την απορρόφηση της ανθρώπινης από τη θεία ή να προβάλλει την ανθρώπινη, ότι υπάρχει ως αυθύπαρκτη. Η θεωρία όμως αυτή θα μηδένιζε την ενότητα των δύο φύσεων και θα κατέλεφετε η Προσωπικότητα του Κυρίου, εις τον Οποίο «*κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς*» (Κολ.2:9), και εις τον Οποίο υπάρχει η ανθρώπινη φύση σε όλη της την πληρότητα και την έκταση. Δυστυχώς όμως η σχολαστικότητα των θεολόγων των Σχολών Αλεξανδρείας και Αντιοχείας, διατύπωσαν διαφορετική θεωρία και άρχισαν σαν πετεινοί τις επιθέσεις τους, ο ένας εναντίον του άλλου. Αυτό έγινε επειδή, ασφαλώς αυτοί έλαβαν το πνεύμα σε μορφή πετεινού, όχι σε μορφή περιστέρας. Η ανάρμοστη αυτή σε θεολόγους συμπεριφορά δεν τους επέτρεψε να τιμήσουν το Θείο Λόγο και να σεβαστούν τη θεία υπόδειξη· να ζητήσουν από τον Θεό και Πατέρα, Πνεύμα σοφίας και αποκάλυψης, «*ἐν ἐπιγνώσει Αὐτοῦ*», ώστε να φωτιστούν οι οφθαλμοί της καρδιάς τους και να γνωρίσουν το σκοπό της προσκλήσεώς τους από τον Θεό (αν είχαν πρόσκληση) και να νοιώσουν την έννοια της αποστολῆς τους («*ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ*

Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις – ὥστε ὁ Θεὸς του Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατέρας τῆς δόξης, νὰ δώσῃ Πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκάλυψης με ἐπίγνωσιν Αὐτοῦ, γιὰ νὰ ἔχετε πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σας, ὥστε νὰ γνωρίσετε εσεῖς ποία εἶναι ἡ ἐλπίδα τῆς κλήσεως Αὐτοῦ, καὶ ποίος εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας Αὐτοῦ στους ἁγίους» (Εφεσ.1:17-18). Με «ἀδόκιμο νου» διατύπωναν θεσμούς, δογματίζαν γνώμες τοὺς καὶ δίδασκαν ὅσα ὁ Αἰώνιος δεν συνέστησε γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Στις σχολές λοιπὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, υπήρχαν δύο διαφορετικὲς θεωρίες, ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν ἐκδήλωση τοῦ χαρακτῆρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν φύσεων Του, τῆς ἀνθρώπινης καὶ τῆς θείας.

Ἡ Σχολὴ τῆς Ἀλεξανδρείας συνέχεε τὸ θεῖο καὶ τὸ ἀνθρώπινο καὶ δίδασκε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς κατὰ πνεῦμα, Υἱὸς ἀνθρώπου καὶ ἄνθρωπος τέλειος κατὰ σὰρκα σὲ ἓνα πρόσωπο. Ἀλλὰ οἱ δύο αὐτὲς φύσεις δεν χωρίζονται κατὰ τὴν προσκύνηση, ὥστε ἡ μία νὰ εἶναι προσκυνητὴ καὶ ἡ ἄλλη ἀπροσκύνητη, «ἀλλὰ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνσαρκωμένη».

Ἡ Σχολὴ τῆς Ἀντιοχείας δίδασκε, ὅτι δεν υπήρχε πλήρης ἐνότητά τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ καὶ επομένως ἡ ἀνθρώπινη φύση παράμενε ἀνεξάρτητη καὶ μετὰ τὴν ἐνωσὴ τῆς με τῆς θείας.

Ἡ θεωρία τῶν θεολόγων τῆς Ἀντιοχείας δεν προκαλοῦσε σοβαρὰ σκάνδαλα, οὔτε δημιουργοῦσε μεγάλα προβλήματα ἐφόσον παρέμενε περιορισμένη. Ὅταν ὅμως ἐγίνε ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ὁ πρεσβύτερος Νεστόριος ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, ποὺ ἦταν θερμὸς υποστηρικτὴς τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλάξε ἡ κατάστασις, γιὰτὶ ὡς νέος Πατριάρχης ἐπέβαλε τὴ θεωρίαν τοῦ ἐκκλησιαστικῶν δεσποτῆς.

Παρ' όλα αυτά, ο Νεστόριος, είχε εξαιρετικά προσόντα σωματικά και πνευματικά. Διακρίνονταν για την ευγλωττία του και την εξωτερική του παρουσία. Την εποχή εκείνη αυτοκράτορας ήταν ο Θεοδόσιος ο Β', ο οποίος ήξερε τα προσόντα του Νεστόριου και ήταν εκείνος που τον πρότεινε ως επίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, μετά το θάνατο του Σισίνιου. Η χειροτονία του έγινε στις 10 Απριλίου 428.

Για να προσελκύσει τον αυτοκράτορα, ο Νεστόριος, άρχισε αμέσως έντονο αντιαιρετικό αγώνα, αλλά χωρίς επίγνωση και χωρίς Πνεύμα Θεού, όπως συνήθως σκέπτεται και κάνει το ιερατείο, για να έχει με τον μέρος του τους κυβερνήτες και την κοινή γνώμη. Ο αγώνας όμως του Χριστιανού γίνεται με την πειθώ, ποτέ με τη βία ή με τα πολιτικά μέσα ή με το σπαθί του αστυνομικού. Αυτά χρησιμοποιούν οι ιερείς σε όλους τους αιώνες, γιατί δεν είναι όργανα της θείας Βουλής.

Ο Νεστόριος λοιπόν δεν είχε καμιά ομοιότητα με τον Γρηγόριο τον Ναζιανζηνό. Χρησιμοποίησε όσο μπορούσε το αυτοκρατορικό σπαθί. Αμέσως μετά τη χειροτονία του έκανε την εξής έκκληση προς τον αυτοκράτορα: «Δος μου, ω βασιλεύ, καθαρά την γη αιρετικών, καγώ σοι τον ουρανό αντιδώσω. Συγκάθελέ μοι τους αιρετικούς, καθώ συγκαθελώ σοι τους Πέρσες» (*“Εκκλησιαστική Ιστορία”*, Σωκράτους 7, 26). Η συμπεριφορά αυτή παρουσιάζει τον Νεστόριο με τραχή χαρακτήρα, και θα ήταν περισσότερο πετυχημένη η θέση του, ως τυράννου, ή στρατιωτικού, όχι ως οργάνου του Θεού, που πρέπει να το διακρίνει η πραότητα και γενικά η εγκράτεια, όπως καθαρά παραγγέλλει το Πνεύμα: *«δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους – Ο δούλος όμως του Κυρίου δεν πρέπει να μάχεται, αλλά να είναι ήπιος προς όλους, διδακτικός, ανεξίκακος, εκπαιδεύοντας με πραότητα τους αντίθετους»* (Β' Τιμ.2:24-25).

Αιρετικούς δε ονόμαζε, ο Νεστόριος, όλους εκείνους, που δεν συμφωνούσαν με τις απόψεις του. Δεν σκέφτηκε, ότι όπου υπάρχει αγώνας πνευμάτων, είναι φυσικό να

υπάρχουν και διάφορες γνώμες, και ότι ο Θεός της αγάπης, αγαπά τους μεν, όπως αγαπά και τους δε, και όποιος έχει την αλήθεια δεν φοβάται την πλάνη.

Σαν άλλος τύραννος λοιπόν, ο Νεστόριος, και με τη συμπαράσταση του αυτοκράτορα σήκωσε διωγμό εναντίον των αιρετικών και των αντιπάλων του, πέντε μόλις ημέρες μετά την ενθρόνισή του. Με πνεύμα πετεινού, με νύχια και ράμφος αρπακτικού όρνεου επετέθη εναντίον όλων που δεν συμφωνούσαν μαζί του. Ανικανοποίητος από το πάθος του, κατέστρεψε και έκαψε τους ευκτήριους οίκους τους. Γι' αυτό φίλοι και εχθρού τον ονόμασαν "εμπρηστή". Η αχαράκτῆριστη και αχαλίνωτη αυτή συμπεριφορά του, τον έκανε να φαίνεται σαν τύραννος και όχι σαν ποιμένας της θεϊκής Βουλῆς, για να βοηθά το ποίμνιό του και να οδηγεί τους αμαρτωλούς στη σωτηρία. Ο εγωισμός του τον έκανε να σκέφτεται, ότι εφόσον είχε στη διάθεσή του την υποστήριξη του αυτοκράτορα, μπορούσε να επιβάλλει και τη διδασκαλία της νέας θεωρίας, του διαχωρισμού των «δυο εν Χριστώ φύσεων», σαν να είχε τελειώσει τα ποιμαντορικά του καθήκοντα, της οικοδομῆς των πιστών και της κατευθύνσεως των αμαρτωλών στον ιλασμό του θείου Αυτρωτή.

Όταν ο Νεστόριος έγινε επίσκοπος, η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως είχε διαιρεθεί. Με το χάρισμα του λόγου λοιπόν, το οποίο είχε, και με τα άλλα προσόντα του μπορούσε να ενώσει τα πνεύματα των αντιμαχομένων. Αλλά αντί να κάνει αυτό, με τον «αδόκιμο νου» που διέθετε, διακήρυττε παρρησία τη νέα θεωρία, περί του διαχωρισμού των «δυο εν Χριστώ φύσεων», σαν να τον είχε εξουσιοδοτήσει ο Θεός να λύσει το μυστήριο αυτό. Εξαιτίας της τακτικής του αυτής, οι αντιφρονούντες πολλές φορές τον διέκοπταν κατά την ομιλία του και έδιναν στο λαό ανάλογες εξηγήσεις. Κατά τη νέα αυτή θεωρία προσβάλλονταν και ο χαρακτηρισμός της Μητρός του Κυρίου, Θεοτόκος. Γιατί ο Νεστόριος πίστευε και δίδασκε, ότι η Παρθένος Μαρία γέννησε τον άνθρωπο Χριστό, «την της ανθρωπότητος φύσιν». «Για τούτο, κατά τον Νεστόριο, δεν μπορεί κάποιος να πει, ότι ο Θεός (Θεῖος Λόγος) γεννήθη-

κε, σταυρώθηκε και έπαθε, (φαινομενική μετάδοση ιδιωμάτων). Σύμφωνα με την αντίληψη και φρασεολογία αυτή του Νεστόριου, η Παρθένος ονομάζονταν όχι Θεοτόκος, αλλά Χριστοτόκος. Ακριβώς το όνομα τούτο έδωσε αφορμή σε έριδες».

Για να πετύχει του σκοπού του, ο εμπρηστής αυτός, Νεστόριος, μετέφερε κληρικούς από την Αντιόχεια, πιστούς οπαδούς της νέας θεωρίας, οι οποίοι διακήρυτταν: «Θεοτόκο την Μαριάμ καλείτο μηδείς. Μαρία γαρ άνθρωπος ην, υπό ανθρώπου δε Θεόν τεχθῆναι αδύνατον».

Εφόσον λοιπόν η νέα αυτή θεωρία διακηρύττονταν επίσημα πλέον και από θέσεως του άμβωνα, έλαβαν τα μέτρα τους και οι αντιφρονούντες. Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας, Κύριλλος, ετέθη επί κεφαλής της αντιδραστικής μερίδας και η αντίδραση που ακολούθησε υπήρξε άμεση και βίαιη. Είναι αναμφισβήτητο όμως, κατά τους ιστορικούς, ότι ο Κύριλλος εισέλθε στο προσκήνιο του δράματος, αφενός μεν από προσωπικούς λόγους, αφετέρου δε, γιατί ήθελε να συγκρουστεί και να προσβάλει το γόητρο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, γιατί είχε τα πρωτεία από τα άλλα Πατριαρχεία της Ανατολής και, όπως ήταν φυσικό, ο εγωισμός του επιθυμούσε να παρουσιάσει ανώτερο το θρόνο της Αλεξανδρείας. Στο σημείο αυτό ακολούθησε πιστά τον θείο του Θεόφιλο, ο οποίος έκανε τα ίδια, όταν στράφηκε εναντίον του Ιωάννη του Χρυσόστομου. Ο Κύριλλος λοιπόν, στο απόλυτο ραδιούργος, ήρθε σε επαφή με τον Πάπα της Ρώμης, Καίλεστινο, για να πετύχει τη συγκρότηση Οικουμενικής Συνόδου, την οποία όμως ο Πάπας θεώρησε περιττή. Κατά τη θεολογική συζήτηση και πάλι, που ακολούθησε δύο χρόνια ακόμη, αναμίχθηκαν και πολιτικά πάθη και συμφέροντα. Πάντως, ο αυτοκράτορας, ο κλήρος της Ανατολής και ο Πατριάρχης Αντιοχείας ήταν με το μέρος του Νεστόριου. Στο τέλος πέτυχε ο ραδιούργος Κύριλλος τη συγκρότηση της Τρίτης Οικουμενικής Συνόδου στην Έφεσο, για την οριστική λύση του ζητήματος. Η επιμονή αυτή του Κύριλλου οφείλοντας στο ότι, όπως περίμενε, θα προήδρευε αυτός

στη Σύνοδο και οπωσδήποτε θα καταδικάζονταν ο εχθρός του, Νεστόριος.

Το βασιλικό θέσπισμα για τη συγκρότηση της Συνόδου εξεδόθη στις 19 Νοεμβρίου 430 και όρισε σαν ημέρα έναρξης της Συνόδου την 7^η Ιουνίου του επόμενου έτους 431. Για την περίπτωση αυτή, οι ιστορικοί μάς πληροφορούν τα εξής:

«Ο Κύριλλος... έφθασε στην Έφεσο (πολύ νωρίτερα) ακολουθούμενος από Αιγυπτίους επισκόπους, μοναχούς, υπηρέτες και ναύτες χειροδύναμους, οι οποίοι ήταν έτοιμοι με ακαταμάχητα επιχειρήματα να υποστηρίξουν τον κύριο τους και τη διδασκαλία του κατά πάσης ενδεχόμενης βίας εκ μέρους των αντιθέτων».

«Πέρα και από τις δογματικές διαφορές είχαν ανάψει και τα φοβερά πάθη της ματαιοδοξίας, του φθόνου, της εγκόσμιας κυριαρχίας. Ειδικότερα όμως, η συνταρακτική πάλη του Κυρίλλου με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, Νεστόριο, είχε και μια δογματική βάση και επίφαση... Στη Σύνοδο της Εφέσου, την Τρίτη Οικουμενική, που κάλεσε στα 431 ο Θεοδόσιος ο Β΄, ο Κύριλλος παρουσιάστηκε συνοδευόμενος από ένα στόλο γεμάτο Αιγυπτιακά πλούτη, από στίφη οπλισμένων ναυτικών και δούλων, κήρυξε την έναρξη της Συνόδου πριν φτάσουν οι επίσκοποι, που ήταν φίλοι του Νεστόριου και καταδίκασε τον νέο Ιούδα, τον Νεστόριο. Ενήργησε κατ' αυτό τον τρόπο ο Κύριλλος, γιατί επιθυμούσε να καταδικάσει αυθημερόν και ερήμην τον Νεστόριο».

Στη Σύνοδο αυτή παρευρέθηκαν 200 περίπου επίσκοποι, μεταξύ των οποίων υπήρχαν και τρεις αντιπρόσωποι του Πάπα και των λοιπών επισκόπων τη Δύσης. «Προ τούτοις έφθασαν οι επίσκοποι της Συρίας... έχοντας επικεφαλή τον Αντιοχείας Ιωάννη. Αυτοί Νεστορίαζαν, η δε εκούσια ή ακούσια καθυστέρηση αυτών ήταν στον Κύριλλο ευπρόσδεκτη, γιατί μπόρεσε να αρχίσει και να τελειώσει τη Σύνοδο χωρίς αυτούς». Όταν όμως έφτασαν οι φίλοι του Νεστόριου, αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν τα γενόμενα και συγκρότησαν ιδιαίτερη Σύνοδο. Συνεργάστηκε δε με αυτούς ο αυτοκρατορικός αντιπρόσωπος Κανδινια-

νός. «Η ιδιαίτερη αυτή Σύνοδος προέβη στην καθαίρεση του Αλεξανδρείας Κυρίλλου και του Εφέσου Μέμνονος. Έτσι η Σύνοδος της Εφέσου διασπάστηκε σε δύο τμήματα με αντίθετες αποφάσεις».

Εξαιτίας της διάσπασης αυτής κινδύνευσε να χάσει τον Οικουμενικό της χαρακτήρα. Κατεβλήθη προσπάθεια συμβιβασμού από μέρους του αυτοκράτορα. Το εξαγριωμένο πλήθος όμως του Κυρίλλου, το οποίο έφερε από την Αίγυπτο, ξεχύθηκε παντού με τους σατανοκαλόγερους, η Έφεσος έγινε πεδίο μάχης, το αίμα χύθηκε άφθονο και ο αυτοκράτορας ήρθε στην ανάγκη να τους διαλύσει δια της βίας και με αποτροπιασμό. Ο φθονερός Κύριλλος με τη βοήθεια πληρωμένων από τον ίδιο, αυλικών, της αδελφής του αυτοκράτορα, Πουλχερίας, και της στρατιάς των σατανοκαλόγερων, κατόρθωσε να πείσει τον Θεοδόσιο να εγκρίνει τη Σύνοδο εκείνη, στην οποία αυτός προήδρευσε, να εξορίσει τον Νεστόριο, να κατασχέσει την περιουσία του και να κάψει τα συγγραφικά του έργα, το δε τέλος του Νεστόριου υπήρξε δραματικό. Οι ορθόδοξοι, ύστερα από το γεγονός αυτό, καταδίωξαν τους οπαδούς του με τον πιο βάρβαρο και σκληρό τρόπο. Αυτοί έφυγαν στην Περσία, εκεί έτυχαν της υποστήριξης του βασιλέως Φερόξη, όπου και ανέπτυξαν τη διδασκαλία τους σε μεγάλη έκταση. Η κίνηση δε αυτή του Νεστόριου δημιούργησε την αίρεση που φέρει το όνομα “Νεστοριανισμός”.

Με όσα λοιπόν έγιναν στην Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο, πραγματοποιήθηκε το θέλημα του Θεού και ο σκοπός της αποστολής ιερών και αρχιερών; Ασφαλώς, όχι! Αντί να αποδειχθούν διαγγελείς της Βασιλείας του Θεού, αποδείχθηκαν ταραχοποιόι και εξασκημένα όργανα της επικράτησης των σατανικών έργων. Έχω σημειώσει και αλλού – “ΤΑ ΑΝΑΠΟΔΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ”, σελ.305-307– ότι ο τυφλός φανατισμός δεν επέτρεψε στους αντιμαχόμενους και άσπονδους εχθρούς, Καλογερο-αρχιερείς, να καταλάβουν, ότι ο Ελεήμων Θεός, με τον ίδιο τρόπο και με τα ίδια αισθήματα αγαπούσε και τους Νεστοριανούς, που ονόμαζαν την Μαρία Χριστοτόκο, και τους άλλους, που την αποκαλούσαν Θεοτόκο. Το λυπητερότερο όμως είναι, ότι η στά-

ση τους αυτή, που κάθε άλλο από Χριστιανική υπήρξε, τους άλλαξε τη γραμμή της πορείας τους και της αποστολής τους. Τόσο οι μεν, όσο και οι δε, ασχολήθηκαν με θέματα, για τα οποία δεν είχαν καμιά αποστολή ή εξουσιοδότηση. Τι ενδιαφέρει τον άνθρωπο να πληροφορηθεί, πώς πρέπει να χαρακτηρίζει την «Κεχαριτωμένη» της Ναζαρέτ, Θεοτόκο ή Χριστοτόκο, ή ποιος είναι ο σκοπός Εκείνου που γέννησε, του Χριστού; Ασφαλώς το δεύτερο. Το θέμα τούτο δεν τους απασχόλησε. Τους ενδιέφερε μόνο ποιος θα φαινόταν περισσότερο έξυπνος και ποιος θα υπερίσχυε του αντιπάλου του, για να έχει ο θρόνος του μεγαλύτερο κύρος. Αντί έξυπνοι όμως αποδείχθηκαν τα-ραχοποιοί και τσαρλατάνοι, αγροίκοι και βάρβαροι, απει-θάρχητοι και σκληροί.

Όλα αυτά δικαιολογούν απολύτως τα πικρά λόγια που γράφει ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός για τους δεσποτάδες: **«Εάν πρέπει να γράφει κανείς την αλήθεια για τους επισκόπους, είναι να συστήσει σε όλους, να αποφεύγουν κάθε σύλλογο επισκόπων, γιατί καμιάς συνόδου το τέλος δεν υπήρξε χρήσιμο ούτε είχε καμιά σύνοδος να προσθέσει κάποια άλλη λύση στις ανωμαλίες που δήθεν ανέλαβε να διορθώσει».**

Γενικά είναι δεκτό, άλλωστε, και κάθε θεολόγος το ξέρει ότι όλες γενικά οι Οικουμενικές Σύνοδοι «κατά ατυχή συγκυρία», συνήλθαν για να κατακρίνουν άλλους ιερείς και επισκόπους, δεν συνήλθαν ποτέ με αγαθούς σκοπούς και αγνά ελατήρια.

Δεν νομίζω ότι είναι σωστό να μας ενδιαφέρουν τόσο οι προσωνυμίες των οργάνων εκείνων, τα οποία ο Θεός χρησιμοποίησε στο μέτρο της αγάπης Του, για να χορηγήσει στους μετανοούντες τη Χάρη Του και την αιώνια σωτηρία. Νομίζω όμως, ότι πρέπει να μας ενδιαφέρει πολύ ζωηρά η Χάρη και η σωτηρία. Βέβαιο είναι, ότι «Θεοτόκος» είναι η πιο χαρακτηριστική προσωνυμία στην «Κεχαριτωμένη» του Θεού, για τον εξής σοβαρό και επιστημονικό λόγο: Το γεννάν αναφέρεται στον άνδρα και το τίκτειν στη γυναίκα. «Ο Αβραάμ γέννησε τον Ισαάκ, κλπ). Ο άνδρας γεννά στη μήτρα της γυναίκας τα σπερματοζωάρια και η γυναί-

κα κατόπιν τίκτει το γεννημένο από τον άνδρα. Στην περίπτωση της Μαριάμ, ο Θεός δι' Αγίου Πνεύματος γέννησε τον Λόγο στην μήτρα Αυτής (αυτό είναι το μεγάλο μυστήριο) και εκείνη κατόπιν έτεκε το γεννημένο από το Άγιο Πνεύμα, δηλαδή, έτεκε τον Θεό – Χριστό, άρα είναι Θεοτόκος. Πιθανόν να υποστηριχθεί ότι εύστοχη θα είναι και η προσωνυμία “Θεοδόχος”, αλλά αυτή δεν δηλώνει σαφώς την αποστολή της Παρθένου. Γιατί εδέχθη μεν τον Θεό – Χριστό, αλλά και έτεκε Αυτόν. Άρα, εδέχθη μεν τον Θεό – Χριστό, αλλά και έτεκε Αυτόν. Άρα, η αποστολή της Παρθένου εκφράζεται μόνο δια του όρου “Θεοτόκος”.

Η Σύνοδος αυτή ανακήρυξε αυτοκέφαλη την Εκκλησία της Κύπρου και εξέδωσε 8 Κανόνες, από τους οποίους, οι 7 πρώτοι αναφέρονται στην αιματοβαμμένη αυτή εκκλησιαστική αταξία των ταραχοποιών και τσαρλατάνων ιερέων και ιεραρχών, ο δε 8^{ος} καθορίζει το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου.

Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περὶ Μονοφυσιτισμοῦ – Ευτυχῆς)

Επειδὴ ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν ἀνθρώπινη ἀτέλεια καὶ δια τῆς πανσοφίας Του προγνωρίζει τοὺς ἀκροβατισμοὺς ποὺ θὰ σημειωθοῦν δια μέσου τῶν αἰώνων, ἀπὸ τοὺς ἀπειθαρχοὺς “ζηλωτὲς” τῆς Διδασκαλίας Του, γι’ αὐτὸ διακήρυξε δια τοῦ προφήτου: *«Τὰ κρυπτὰ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φανερά ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ρήματα τοῦ νόμου τούτου – Τα κρυμμένα πράγματα ἀνήκουν στὸν Κύριο τὸν Θεὸ μας, τὰ δε ἀποκαλυμμένα σε ἐμὰς καὶ στὰ παιδιὰ μας στὸν αἰῶνα, γιὰ νὰ ἐκτελούμε ὅλα τὰ λόγια τοῦ νόμου τούτου»* (Δευτ.29:28).

Με ὅλη τὴν ἀσέβεια πρὸς τὶς ρητὲς αὐτὲς διακηρύξεις τοῦ Θεοῦ καὶ παρὰ τὶς ἀνώμαλες καὶ μέχρι αἱμάτων ὁμοιες παράφρονες καταστάσεις τοῦ παρελθόντος, οἱ ἱερεῖς καὶ ἱεράρχες, ἐξακολουθοῦσαν νὰ προχωροῦν στὰ ἀπαγορευμένα πεδία, *«τὰ κρυπτὰ»*, παραλείποντας *«τὰ φανερά»*, στὰ ὁποῖα καὶ μόνον τοποθετεῖται ἡ θέσις καὶ ἀποστολή τους. Εἴκοσι χρόνια μετὰ τὴν αἱματοβαμμένη Τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, παρουσιάστηκαν νέοι ταραξίες με ἀλλόκοτες ἐκκεντρικότητες. Εφόσον παρέκλιναν τοῦ κανόνος καὶ δημιούργησαν εἰδική προνομιοῦχο τάξη γιὰ τοὺς εαυτοὺς τους, ἦταν ἐπόμενο ὅτι θὰ προχωροῦσαν ὡς ταραξίες πλεον σε νέες ἀλλόκοτες ἐκκεντρικότητες γιὰ τὴν επικράτηση τῆς θέσεως τους καὶ τὴν ἐπίδειξη τοῦ σαρκικοῦ τους φρονήματος.

Ἔτσι βλέπουμε λοιπὸν μετὰ τὴν Τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο νὰ συνεχίζονται οἱ ταραξίες ἀπὸ τὸν παρὰ φύσιν ἱερατικὸ κλάδο, με τὴν ἀντίθετη τοῦ Νεστοριανισμοῦ αἱρετικὴ διδασκαλία, τὸ Μονοφυσιτισμὸ. Διδάσκαλος τῆς ετεροδιδασκαλίας αὐτῆς ἦταν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ευτυχῆς, ὁ ὁποῖος παρέμενε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ εἶχε ὑπὸ τὴν ἀρχηγία του, τοὺς ἐκεῖ μοναχοὺς. «Θεωρεῖτο γνήσιος ἀντιπρόσωπος τῆς θεολογίας τοῦ Κυρίλλου, ἐπομένως τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, στὴν πραγματικότητα ὁμως ἀνέπτυξε τὴ διδασκαλία τῆς Σχολῆς αὐτῆς, προχωρώντας πέρα

ραν αυτής», στα απαγορευμένα και «τὰ κρυπτά». Δεν έλαβε καθόλου υπόψη του, ότι αν και ο Θεός μάς αποκάλυψε τον Εαυτό Του δια του Ιησού Χριστού, ο τρόπος της αποκάλυψης αυτής υπερβαίνει στη φιλοσοφική της έννοια την ανθρώπινη αντίληψη. Με όλες τις ικανότητες, τις οποίες διαθέτει ο άνθρωπος, του είναι αδύνατον να διατυπώσει το μυστήριο της ενανθρώπισης του «Θεού Χριστού», στον Οποίο κατοικεί «*πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς*» (Κολ.2:9). Ο Ευτυχής λοιπόν προχώρησε πέραν του δέοντος και παρόλο ότι στερείτο συγγραφικής εργασίας, δίδασκε και αυτός περί των φύσεων του Ιησού, αλλά αντίθετα προς τον Νεστόριο. **«Ομολογώ μετά την ένωση μία φύση του Κυρίου ημών».**

Ο Νεστόριος, «υπό το έν πρόσωπο δεν εννοούσε τον Θείο Λόγο, αλλά την ενιαία πνευματική ενέργεια δύο εν Χριστώ προσώπων, του Θείου Λόγου και του προσώπου της ανθρώπινης φύσεως». «Ο Ευτυχής δίδασκε αντίθετα προς ταύτα. Φρονούσε, ότι η μετά του Θείου Λόγου ένωση είχε επακόλουθα για την ανθρώπινη φύση του Χριστού, θέωση, αλλά απέφευγε να προσδιορίσει την θέωση ταύτη». Με άλλα λόγια· δίδασκε ότι μετά την ένωση των δύο φύσεων, θείας και ανθρώπινης, απορροφήθηκε η ανθρώπινη από τη θεϊκή ουσία του Χριστού και έτσι παρέμεινε μία μόνο φύση, η Θεϊκή. Επειδή ο Ευτυχής, όπως είπαμε, στερείτο συγγραφικής εργασίας, τη διδασκαλία του γνωρίζουμε μόνο από τα έγγραφα προς το Συνοδικό δικαστήριο. **«Το σώμα του Κυρίου ανθρώπινο, αλλ' ουχ ομοούσιον ημίν, επειδή οίδα Αυτόν Θεό ημών».**

Όσοι ακολούθησαν τη διδασκαλία αυτή ονομάστηκαν «Μονοφυσίτες». Από τη διδασκαλία αυτή βγαίνει το συμπέρασμα, ότι εφόσον ο Χριστός παρέμεινε με μία μόνο φύση, τη θεία, άρα η θεότητα του Ιησού σταυρώθηκε, πέθανε και ετάφη. Στη συνέχεια οι αιρετικοί αυτοί πρόσθεσαν στον Τρισάγιο ύμνο την προσθήκη, «ο σταυρωθείς δι' ημάς» (άγιος ο Θεός, άγιος ισχυρός, άγιος αθάνατος, ο σταυρωθείς δι' ημάς). Με τούτο απέδιδαν τη σταύρωση και στα Τρία Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα. Η διδασκαλία αυτή όπως ή-

ταν φυσικό, τάραξε τα πνεύματα, ο δε Πατριάρχης Αλεξανδρείας Διόσκορος ασπάστηκε την αίρεση του Ευτυχούς. Εντωμεταξύ άρχισαν να καταφθάνουν στον αυτοκράτορα Θεοδόσιο τον Β' και την ενδημούσα στην Κωνσταντινούπολη Σύνοδο καταγγελίες εις βάρος του Ευτυχούς. Ο αιρεσιάρχης αυτός ήταν πνευματικός πατέρας του παντοδύναμου πρωθυπουργού Χρυσαφίου και γι' αυτό είχε την υποστήριξή του. Παρά το γεγονός ότι ο Χρυσάφιος υποστήριζε τον Ευτυχή και παρά το ότι δεν διατηρούσε καλές σχέσεις με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανό, εντούτοις ο Πατριάρχης καλά σκεπτόμενος, προσπάθησε να αποφύγει την επίσημη δίκη του Ευτυχούς. Δεν το πέτυχε όμως. Πιέζονταν πολύ από τους αντιπάλους. Εφόσον λοιπόν δεν κατόρθωσε να ματαιώσει τη δίκη του Ευτυχούς, συνήλθε η ενδημούσα Σύνοδος (448) προκειμένου να επιληφθεί του θέματος της νέας αιρέσεως και του αιρεσιάρχη της, Ευτυχή. Κατ' αυτήν, ο αιρεσιάρχης Ευτυχής παρουσιάστηκε με καλή διαγωγή, μετρίοφρον και συμπαθής. Εδέχθη την ορθόδοξη θέση, ότι η ανθρώπινη φύση του Χριστού είναι όμοια με την ανθρώπινη, αλλά αρνήθηκε να δηλώσει ότι αποστρέφεται τα προηγούμενα φρονήματά του. Η Σύνοδος λοιπόν έκρινε, και πολύ σωστά, ότι η μετρίοφρων αυτή διαγωγή του δεν ήταν ελκρινής και προχώρησε στην καθαίρεση και τον αφορισμό του Ευτυχούς.

Μετά τη διάλυση της Συνόδου, ο Ευτυχής ζήτησε τη βοήθεια του επισκόπου της Ρώμης Λέοντος Α' και του ομοϊδεάτη του Πατριάρχη Αλεξανδρείας Διόσκορου. Ο μεν επίσκοπος Ρώμης απέστειλε δογματική επιστολή προς τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανό, συμμεριζόμενος την απόφαση της Συνόδου, ο δε Διόσκορος έλαβε θέση βίαιη και προσωπική εναντίον του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Η ευκαιρία ήταν πολύ κατάλληλη για τον Διόσκορο, να σταθεί αντιμέτωπος του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως με τη σατανική ελπίδα, ότι θα υπερισχύσει και θα αποδείξει κατώτερο τον αντίπαλο θρόνο. Τη σατανική αυτή στάση διατηρούσε το Πατριαρχείο Α-

λεξανδρείας από την εποχή που η Β' Οικουμενική Σύνοδος τοποθέτησε τον επίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως υπεράνω του Αλεξανδρείας. Για τρίτη φορά τώρα έρχονται σε εξο-ντωτική πολεμική σύγκρουση οι δύο αυτοί Πατριαρχικοί θρόνοι της Ανατολής.

Πόσο αποκαρδιωτική, απελπιστική και αποθαρρυντική είναι η συμπεριφορά αυτή του ιερατικού κλάδου. Ανέλαβαν να σταθμίσουν τις θείες υποθέσεις που αφορούν τον ουρανό και τη γη, να εξηγήσουν έστω, τις ανεξήγητες και ανεξιχνίαστες εκδηλώσεις του Θεού προς τον άνθρωπο, να διαλύσουν τις αιρετικές διδασκαλίες από τη θεόπνευστη, εμπνεόμενοι όχι από το θείο Πνεύμα, αλλά από τις εγωιστικές τους παρορμήσεις. Πώς είναι δυνατόν όμως να συνεργαστεί ο Θεός με αυτούς και να επιστατήσει το Πνεύμα το Άγιο στις αποφάσεις τους; Πότε ο θείος Λυτρωτής τούς άφησε κληρονομιά θρόνων, και πότε τους παραχώρησε προνόμια και Αξιώματα, τα οποία και σήμερα κατέχουν και χάρη των οποίων συνεχώς δαιμονοπράττουν και θορυβοποιούν; Ποτέ, ποτέ! Όσοι είναι όργανα του Θεού ενθυμούνται πάντοτε την παραγγελία του θείου Λυτρωτή: *«σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ – ἐσύ ὁμῶς να πᾶς και να αναγγέλλεις τη βασιλεία του Θεοῦ»* (Λκ.9:60), και την προτροπή του απ. Παύλου: *«δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους – Ο δούλος ὁμῶς του Κυρίου δεν πρέπει να μάχεται, ἀλλὰ να εἶναι ἡπιος πρὸς ὅλους, διδακτικός, ἀνεξίκακος, εκπαιδεύοντας με πραότητα τοὺς ἀντίθετους»* (Β' Τιμ.2:24-25). Οι λόγοι αυτοί εμπνέουν και καθοδηγοῦν σε ιδανικά και σε ουράνιες εξάρσεις. Αλλά η βασιλεία, ευτυχώς, του Ἰησοῦ Χριστοῦ μέλλει να ἔρθει και θα καθαρῖσει κάθε ανώμαλο στοιχείο και τοὺς κληρονόμους των προαναφερθέντων ταραχοποιῶν, οι οποίοι εξακολουθοῦν με διάφορες παραλλαγές να πράττουν τα ἴδια.

Με τη συμπαράσταση του πρωθυπουργοῦ Χρυσάφειου, ο οποίος εξάσκησε την επιρροή του στον αυτοκράτορα Θεοδόσιο τον Β', κατόρθωσε ο Διόσκορος να συ-

γκροτήσει την 8^η Αυγούστου 449 παράνομη Οικουμενική Σύνοδο στην Έφεσο. Ο πανούργος αυτός άνθρωπος κατόρθωσε επίσης κατ' εντολή του αυτοκράτορα να προεδρεύσει της Συνόδου, αφενός μεν για να δικαιώσει τον ομοϊδεάτη του Ευτυχούς, αφετέρου δε, να εξοντώσει τον αντίπαλό του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανό. Για το σκοπό αυτό, “το παιδί” αυτό του θεού-διαβόλου είχε ετοιμάσει το έδαφος. Μετέφερε από τη Συρία τον τύραννο οπλαρχηγό παπά, ηγούμενο αρχιμανδρίτη Βαρσουμά, ως αντιπρόσωπο των μονοφυσιτών της Συρίας, συνοδευόμενο από ένα τάγμα οπλισμένων μοναχών. Ο παπάς αυτός, ο Βαρσουμάς, λέει το ιστορικό κείμενο, «δια μοναχών οπλισμένων με ράβδους, σκαπάνες και φτυάρια, λεηλατούσε παρά τον Ευφράτη τις Εκκλησίες των Νεστοριανών, έκαιγε τα μοναστήρια αυτών και edίωκε τους Νεστοριανούς επισκόπους. Ερχόμενος στην Έφεσο, έφερε μαζί του το τάγμα τούτο για παν ενδεχόμενο».

Για την ενίσχυση των ταραχοποιών αυτών έφερε από την Αίγυπτο και ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Διόσκορος, χειροδύναμους ναύτες και κακότεροπους παραβολάνους ως στρατό, γιατί είχε προγραμματίσει φονική επίθεση κατά του αντιπάλου θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως. Οι παραβολάνοι αυτοί ήταν ένα σώμα από ριψοκίνδυνους ανθρώπους, ταραχοποιούς, νεκροθάφτες και αποτελούσαν ιδιαίτερη εκκλησιαστική τάξη, που αναμιγνύονταν στις θρησκευτικές ταραχές και χρησιμοποιούνταν από τους παπάδες ως όργανο βιαιοτήτων. Αυτούς μετά των καλογήρων, χρησιμοποίησε και ο προκάτοχος του Διόσκορου Πατριάρχης “άγιος”... Κύριλλος κατά το φόνο της νεοπλατωνικής φιλοσόφου Υπατίας (δες “ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΙΕΡΑΤΕΥΜΑ”, σελ.19-22). Τους ίδιους χρησιμοποίησε και τα ίδια μέσα μεταχειρίστηκε ο Κύριλλος και στην Γ' Οικουμενική Σύνοδο εναντίον του αιρετικού Νεστόριου και των οπαδών του. Και από το γεγονός αυτό βλέπουμε ότι τα ίδια μέσα βιαιοτήτων ταραχών και φόνων χρησιμοποιούσαν και οι δύο μερίδες, ορθοδόξων και αιρετικών. Τι αποδεικνύουν όλα αυτά; Την επιφώιση του Αγίου Πνεύματος; Εξαιτίας τούτου δεν μας επιτρέπεται εφόσον εξετά-

ζουμε το θέμα κατά τρόπο αντικειμενικό να κατηγορήσουμε μονομερώς τους αιρετικούς, γιατί τα ίδια έκαναν και οι ορθόδοξοι. Άπειρες φορές άλλωστε έχει αποδειχθεί, ότι αυτό είναι το πνεύμα, το οποίο εμπνέει και καθοδηγεί, τον ιερατικό κλάδο. Γιατί όμως όλη αυτή η βάρβαρη και απαίσια συμπεριφορά; Γιατί στερούνται πνευματικότητας – δεν έχουν ασκηθεί στην πνευματική ζωή, αλλά και γιατί, το ιερατείο καταστρατηγεί τα Υπουργήματα που ανήκουν στον Χριστό, δια της παρά φύσει θέσεώς του, της “ειδικής ιεροσύνης”, όπως με κάθε λεπτομέρεια έχω εξηγήσει στο βιβλίο μου “ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΙΕΡΑΤΕΥΜΑ”. Εξ αφορμής αυτής της καταστρατήγησης δεν εμπνέονται πλέον οι ιερείς από το Άγιο Πνεύμα, αλλά από το πνεύμα του αντιπράττοντος στα σχέδια του Θεού, ο οποίος και τους ενέπνευσε αυτή τη στάση, να δημιουργούν θρόνους μεγιστάνων και εξαιτίας των να μάχονται ως λέοντες και να λύνουν τις διαφορές τους όπως οι πετεινοί.

Το παράδειγμα του Κυρίλλου ακολούθησε και ο διάδοχός του Διόσκορος, όταν ήρθε στην Έφεσο για τη Σύνοδο αυτή. Τρομακτική ήταν η στάση του και η συμπεριφορά του εναντίον των αντιπάλων του, με τη συμμορία, η οποία τον συνόδευε. Οι υποστηρικτές του αιρετικού Ευτυχούς με τη συμπαράσταση του πρωθυπουργού Χρυσαφίου, είχαν στη διάθεσή τους διάφορες πολυπληθείς ομάδες ταραχοποιών, τραχείς ντόπιους στρατιώτες και ρασοφορεμένους σατανάδες καλόγερους από την Κωνσταντινούπολη και τη Συρία. Οι ταραχοποιοί αυτοί ενώθηκαν με αυτούς που ήρθαν από την Αίγυπτο αναρχικούς χειροδύναμους ναύτες και παραβολάνους και αμέσως άρχισαν το τρομακτικό έργο τους. Φοβερή ήταν η τρομοκρατία που δημιούργησαν εναντίον όλων εκείνων, που δεν συμφωνούσαν με τους Μονοφυσίτες. Αξίζει δε να σημειωθεί, ότι οι απαίσιοι αυτοί ταραχοποιοί ρασοφόροι σατανάδες καλόγεροι καλούνται “αγγελικό τάγμα”, ενώ σε όλους τους αιώνες αποδείχτηκαν ως οι πλέον ασεβείς, οι μεγαλύτεροι ταραξίες και υποκριτές.

Μέσα σ’ αυτή την ηλεκτρισμένη και απαίσια ατμόσφαιρα, στην οποία κυριαρχούσε μόνο ο διάβολος, συ-

νήλθε η σύνοδος με πρόεδρο, όπως είπαμε, τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας Διόσκορο, για να εξιχνιάσει τα ανεξιχνίαστα, να εξηγήσει τα ανεξήγητα, να διαχωρίσει το εσφαλμένο από το ορθό, να δογματίσει την αλήθεια και να απορρίψει την πλάνη. Ο πρόεδρος της συμμορίας αυτής αφαίρεσε το δικαίωμα της ψήφου από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανό και τους οπαδούς του, ενώ δόθηκε τούτο στον αρχηγό της συμμορίας, Βαρσουμά. Η Σύνοδος-συμμορία αυτή επικύρωσε τη διδασκαλία του Ευτυχούς, ως ορθόδοξη: **«Δύο φύσεις προ της ενώσεως, μία μετ' αυτήν»**. αναγνώρισε την ορθόδοξη θέση της, αθώωσε τον κατηγορούμενο Ευτυχή, «και δια πάσης βίας και αθεμιτουργίας επικυρώνει του Ευτυχούς τα δόγματα».

Εν συνεχεία έγινε πρόταση καθαιρέσεως του Φλαβιανού, επειδή υπό την προεδρία του, κατά την προηγούμενη Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη, καθαιρέθηκε ο Ευτυχής. Η πρόταση όμως αυτή προκάλεσε αντιρρήσεις. Για το λόγο αυτό άρχισε αμέσως η συμμορία έντονη και τρομακτική δραστηριότητα με τους οπλισμένους καλόγερους, τους χειροδύναμους ναύτες και τους αισχρούς παραβολάνους. Με τον τρόπο αυτό, “το παιδί” αυτό του Θεού... πέτυχε το σκοπό του. Ο Φλαβιανός καθαιρέθηκε. Έκανε δε έκκληση, ο Φλαβιανός, αλλά από την ταραχή του δεν ανέφερε σε ποιον, απευθύνονταν η έκκλησή του. Μέσα σ’ αυτή την πανδαιμόνια συντροφιά αποπειράθηκε ο Φλαβιανός να καταφύγει κάτω από την αγία Τράπεζα. Προσπάθησε να τη χρησιμοποιήσει ως άσυλο, δεδομένου ότι οι εργασίες της Συνόδου έγιναν μέσα στο Ναό της Μαρίας. Δεν το κατόρθωσε όμως. Οι ιστορικοί μετά βδελυγμίας αναφέρουν το πανδαιμόνιο που έγινε μέσα στη Σύνοδο και τη φονική επίθεση εναντίον του Φλαβιανού κατά τη στιγμή εκείνη. Τα όργανα της συμμορίας αυτής των παπάδων, και αυτοί μαζί με την οδηγία του οπλαρχηγού αρχιμανδρίτη Βαρσουμά, έπεσαν πάνω στον αθώο, πράγματι, Φλαβιανό, τον οποίο χτύπησαν, τον ποδοπάτησαν, τον έσυραν τον δυστυχή όπως οι σκύλοι και οι λέοντες σύρουν το θύμα τους. «Ωθούμενος και χτυπώμενος ρίχτηκε έξω από το ναό, ώ-

στε μετά τρεις ημέρες απέθανε». Για τον “ηρωισμό” λοιπόν αυτών, «ο θρόνος της Αλεξανδρείας υπερίσχυσε πάλι του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως». Όπως συμβαίνει δε και σήμερα, το παράχорδο συνοικέσιο μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας, ο αυτοκράτορας Θεοδοσίος ο Β΄ επικύρωσε τις αποφάσεις αυτής της Συνόδου. Για να ικανοποιήσει το πάθος του, ο Διόσκορος, καθαίρεσε όλους τους αντιπάλους του και στους θρόνους τους ανέβασε ανθρώπους ως υποχείριούς του. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι ο Διόσκορος είναι ένας από τους μεγάλους Πατριάρχες της Αλεξανδρείας. Αλλά όταν τέτοιοι άνθρωποι θεωρούνται ως μεγάλοι, δεν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε και την ποιότητα εκείνων, οι οποίοι τους εκλέγουν και τους θεωρούν ως “μεγάλους” και “αγίους”.

Την συμμορία-σύνοδο αυτή, την αποδοκίμασε ο Πάπας της Ρώμης Λέων ο Α΄, την απέρριψε και τη χαρακτήρισε ως ληστρική. Ο Διόσκορος όμως με συνεργούς τους υποχείριούς του, εξακολουθούσε να βρίσκεται στη θέση του με την ψευδαίσθηση ότι είναι “όργανο” του Ιησού Χριστού. Η θέση όμως αυτή δεν διατηρήθηκε πολύ. Εφόσον υπήρχε το παράχорδο συνοικέσιο μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας, η κατάσταση άλλαξε σύντομα εις βάρος του Διοσκόρου, γιατί ο αυτοκράτορας, ο οποίος επικύρωσε και επιδοκίμασε τις αποφάσεις του, έπεσε από το άλογό του τον επόμενο χρόνο και πέθανε.

Τη διακυβέρνηση τους Κράτους ανέλαβε αμέσως η συ-ναυτοκράτειρα και αδελφή του Θεοδοσίου Β΄, Πουλχερία, γυναίκα με σπάνια μόρφωση και αφοσιωμένη στην Εκκλησία. Θεώρησε τον πρωθυπουργό Χρυσάφιο συνεργό της απάνθρωπης πολιτικής και εκκλησιαστικής ατμόσφαιρας που επικρατούσε και διέταξε αμέσως να τον θανατώσουν. Κατόπιν νυμφεύτηκε τον συνετό στρατηγό Μαρκιανό, τον οποίο ανέβασε στο θρόνο ως συναυτοκράτορα. Μετά το θάνατο δε του Θεοδοσίου Β΄ εξεγέρθηκε γενική αποδοκιμασία κατά της αποφάσεως της Συνόδου και των βαρβαροτήτων του Διοσκόρου. Για την αποκατάσταση της ανώμαλης αυτής κατάστασης, οι νέοι αυτοκράτορες, Πουλχερία και Μαρκιανός, συνεκάλεσαν την 8^η

Οκτωβρίου του 451 Σύνοδο στη Χαλκηδόνα, η οποία αναγνωρίστηκε ως η Δ' Οικουμενική Σύνοδος. Σ' αυτήν έλαβαν μέρος 630 επίσκοποι ή κατ' άλλους 520, αλλά στις πράξεις της φαίνονται τα ονόματα μόνο 360.

Στη Σύνοδο αυτή προέδρευσαν οι επισημότεροι επίσκοποι της Ανατολής, οι αντιπρόσωποι του Πάπα Λέοντος του Α' και ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ανατόλιος, τον οποίο είχε αναβιβάσει στο θρόνο ο Διόσκορος, ως υποχείριό του, αλλά εντωμεταξύ τον εγκατέλειψε και συνεπώς δεν τάχθηκε με το μέρος του κατά τη Σύνοδο. «Η Σύνοδος επανέφερε εν ισχύ τις αποφάσεις της εν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου του έτους 448, ήτοι την καθαίρεση και τον αφορισμό του Ευτυχούς, και καθαίρεσε τον Αλεξανδρείας Διόσκορο, αμφότεροι δε από τον αυτοκράτορα εστάλησαν σε εξορία». Κατόπιν τούτου, η Σύνοδος αποκατέστησε τους επισκόπους που είχε καθαίρει η ληστρική Σύνοδος και αναγνώρισε την Β' Οικουμενική Σύνοδο, αυτή που έγινε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 381, επί Μεγάλου Θεοδοσίου. Ως προς τη δογματική της διδασκαλία αναφορικά με το θέμα που είχε προκύψει, της μίας και θείας μόνο φύσεως του Ιησού Χριστού από τον Ευτυχή, η Σύνοδος διατύπωσε και υπέγραψε όρο, ο οποίος εμφανίζει το ένα Πρόσωπο ως Θείο Λόγο «εν δύο φύσεσιν». Τον όρο αυτόν μπορούμε να τον συνοψίσουμε ως εξής: «Εἷς και ο αὐτός Χριστός εν δύο φύσεσιν ασυγχύτως, ατρέπτως, αδιαιρέτως, αχωρίστως, και εις ἓν πρόσωπον και μίαν υπόστασιν, ἓνα και τον αὐτόν Υἱόν μονογενή, τον Θεῖον Λόγον». Η Σύνοδος αυτή ανύψωσε και ανεγνώρισε την Εκκλησία των Ιεροσολύμων ως πέμπτο κατά την τάξη Πατριαρχείο, εις δε τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως απέμεινε «ἴσα πρεσβεία τιμῆς και προνόμια προς τα του Ρώμης».

Κατόπιν των αποφάσεων της Συνόδου αντέδρασαν οι Μονοφυσίτες της Αιγύπτου και Συρίας. Εφόσον διαφώνησαν με το δόγμα, αποσχίσθηκαν αργότερα από το Σώμα της Μίας Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας και συνέστησαν τις Αντιχαλκηδόνιες, όπως ονομάζονται, Εκκλησίες, Αρμενική Κοπτική και άλλες που προήλθαν από αυτήν,

Αιθιοπική, Συροϊακωβιτική και Μαλαμπαρική, στο νότιο μέρος της Ινδίας. Για να αποκατασταθούν οι ανώμαλες καταστάσεις, που δημιουργήθηκαν, έγιναν πολλά άτοπα, βάρβαρα και απάνθρωπα γεγονότα, δολοφονικές απόπειρες κατά Πατριαρχών, φόντοι επισκόπων, διακόνων και μοναχών. Στην Αλεξάνδρεια π.χ., η Δ' Οικουμενική Σύνοδος, διόρισε ορθόδοξο Πατριάρχη τον Προτέριο, μετά την καθαίρεση του Διόσκορου. Η εκλογή όμως του νέου αυτού Πατριάρχη προκάλεσε αιματηρές ταραχές. Ο φανατισμένος από τη συμμορία των παπαδο-καλόγερων λαός, φόνευσε τον Προτέριο μέσα στο βαπτιστήριο του μητροπολιτικού ναού και αντ' αυτού εξέλεξαν μονοφυσίτη επίσκοπο, τον Τιμόθεο Αίλουρο. Αυτά και πολλά άλλα έκτροπα έγιναν μεταξύ των παπαδο-καλόγερων, Πατριαρχών και αυτοκρατόρων, μέχρι που οι αυτοκράτορες Ιουστίνος και Ιουστινιανός αποκατέστησαν την Δ' Οικουμενική Σύνοδο. Κατόπιν τούτου η Σύνοδος της Εφέσου, την οποία είχε συγκαλέσει ο Διόσκορος χαρακτηρίστηκε ως παράνομος και ονομάστηκε Ληστρική Σύνοδος. Εξ αφορμής όμως της επαναστατικής στάσης των Μονοφυσιτών στην Αίγυπτο και Συρία, οι αποφάσεις της Συνόδου επιβλήθηκαν δια της βίας. Αλλά η επιβολή αυτή προκάλεσε εθνικές επαναστάσεις, οι οποίες σταμάτησαν ύστερα από αρκετές αιματοχυσίες.

Για περισσότερες πληροφορίες, ο αναγνώστης παραπέμπεται στην “Εκκλησιαστική Ιστορία”, Β. Στεφανίδη, και στην “Ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου”, Μητροπολίτη Γενναδίου, τόμος Α' σελ.141-160.

Ε' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περὶ ρυθμίσεως ζητημάτων

Γ' και Δ' Οικουμενικῶν Συνόδων – Ιουστινιανός)

Ἡ Δ' Οικουμενικὴ Σύνοδος εἶχε διατυπώσει τὴ δογματικὴ τῆς διδασκαλίας ὡς πρὸς τὶς «δύο ἐν Χριστῷ φύσεις» σὲ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶχε τελειώσει τὶς ἐργασίες τῆς παρόλο ὅτι με αυτοκρατορικό Διάταγμα ἀποκαταστάθηκε ἡ Σύνοδος καὶ ἐπιβλήθηκαν οἱ ἀποφάσεις τῆς, ἐντούτοις, οἱ ταραχές ἐξακολουθοῦσαν μεταξύ Μονοφυσιτῶν καὶ Ορθοδόξων. Ἡ ἐπιμονὴ τῶν Μονοφυσιτῶν ἐγένε αἰτία νὰ ἐμφανιστεῖ ἡ μεγάλη Χριστολογικὴ αἵρεση “Μονοφυσισμός”, ἡ ὁποία τάραξε σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ σὲ μακρὺ χρονικὸ διάστημα τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸν 5^ο αἰῶνα. Αὐτὴ, ὡς γνωστόν, δεχόταν «μίαν φύσιν ἐν Χριστῷ», τὴν θεία. Μετὰ τὴν ἐνῶση τῶν δύο φύσεων, υποστηρίζει αὐτὴ ἡ αἵρεση, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀνάμειξη καὶ τὸ συγκερασμὸ ἀπορροφήθηκε ἡ ἀνθρώπινη καὶ ἔμεινε μόνον ἡ θεία.

«Ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν καταδίκη του, ὁ Μονοφυσισμός ἀρχισε νὰ διαδίδεται καὶ νὰ ἐπικρατεῖ κυρίως στὶς παραμεθόριες χώρες τῆς αυτοκρατορίας, καὶ μάλιστα στὴν Αἴγυπτο, Συρία, Παλαιστίνη καὶ Ἀρμενία, ὅλα δε τὰ μέσα τῆς πειθούς, τῶν διαπραγματεύσεων, τῶν παραχωρήσεων, τῶν καταπιέσεων κλπ., πού χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τοὺς αυτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, δὲν στάθηκαν ικανὰ νὰ τὸν περιορίσουν».

Ἀφοῦ ἀποσχίστηκαν οἱ Μονοφυσιῖτες τῶν ἐπαρχιών τῆς Ανατολῆς, Αἰγύπτου καὶ Συρίας ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ορθόδοξη Ἐκκλησία, κατηγοροῦσαν τὴν Δ' Οικουμενικὴ Σύνοδο ὡς Νεστοριανίζουσα. Αυτοκράτορας τότε ἦταν ὁ Ιουστινιανός ὁ Α'. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, δὲν διέθετε τὶς ἀναγκαῖες ικανότητες στὶς ἐκάστοτε ἐπιχειρήσεις. Επειδὴ ὅμως ἦταν φίλαυτος, δοξομανὴς, ἐγωιστὴς, φιλάργυρος καὶ πολυδάπανος, προσπαθοῦσε νὰ παρουσιάξει πάντα τὸν εαυτὸ τοῦ κάτοχο κάθε ἀνθρώπινης ἐπιστήμης καὶ γνώσεως. Ἡ ἀπόκτηση τῆς φήμης ἦταν τὸ ἰδανικὸ του. Ἀν

δεχτούμε όμως τα ιστορικά κείμενα του τελευταίου Βυζαντινού ιστορικού, Προκοπίου, περί του Ιουστινιανού, θα φρίξουμε. Ο ιστορικός αυτός κρυφά παρακολουθούσε με αγανάκτηση όσα συνέβαιναν στην Αυλή του Ιουστινιανού και τον χαρακτηρίζει ως εірωνα, δολερό, απατεώνα, σκοτεινό, διπλοπρόσωπο, φοβερό, δολοπλόκο, του οποίου την υποκρισία δεν μπορεί να φτάσει κανείς. «Φαίνεται», γράφει ο ιστορικός, «πως η φύση είχε πάρει την παλιανθρωπιά απ' όλους τους ανθρώπους και την έβαλε μέσα στην ψυχή εκείνου... Ο Ιουστινιανός βρήκε την πολιτεία γεμάτη από δημόσια χρήματα... που γρήγορα τα ασώτεψε εδώ και εκεί... γι' αυτό σε μένα και σε πολλούς ανθρώπους της σειράς μου, ποτέ δεν έδωσαν (ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα) την εντύπωση πως είναι άνθρωποι, παρά καταστροφικοί δαίμονες» ("Απόκρυφη Ιστορία", Προκοπίου).

Ο άνθρωπος αυτός, ανέλαβε να ρυθμίσει τις θείες υποθέσεις, να επαναφέρει την ειρήνη στους αντιμαχόμενους, να θεσπίσει Νόμους θείους και θεσμούς του ουρανού, να δημιουργήσει νέο εκκλησιαστικό πολίτευμα και να δογματίσει τα περί της ανεξιχνίαστης φύσης του Ιησού Χριστού. «Σαούλ εν προφήταις» και Ιουστινιανός εν θεολόγοις. Ο αυτοκράτορας αυτός δικαίως θεωρείται ως ο χαρακτηριστικότερος αντιπρόσωπος της Καισαροπαπικής τάσεως. Στηρίζει τις αρχές του στον Καισαροπαπισμό και στην απόλυτη Εξουσία. Πίστευε, ότι τα πάντα πρέπει να βρίσκονται κάτω από την Εξουσία Του. Προσπάθησε με κάθε τρόπο να υποτάξει την Εκκλησία, γιατί ήθελε να τη χρησιμοποιήσει ως δυναμικό όπλο. Φερόταν ως απόλυτος κύριος στην εσωτερική διοίκηση και την πορεία του κλήρου. Η Καισαροπαπική αυτή τάση του, του ενέπνευσε την ιδέα να νομίζει, ότι ήταν δικαίωμά του να καθορίσει ένα ορισμένο δόγμα στους υπηκόους του. Λάμβανε μέρος στις δογματικές διαμάχες και εξέδιδε αποφάσεις σύμφωνα με τις αντιλήψεις του, σε αμφισβητούμενες αλήθειες και σε θεολογικά και θεολογούμενα ζητήματα. Ο φοβερός αυτός άνθρωπος νομοθέτησε και την αφύσικη, αντι-Βιβλική και σατανική αγαμία του κλήρου, την οποία κατόπιν υιοθέτησε η Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος (δες "ΤΑ ΑΝΑΠΟΔΑ

ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ”, σελ.199-207). «Η Κυβέρνηση του Ιουστινιανού, στην εκκλησιαστική της πολιτική, υπήρξε ένα διπρόσωπος Ιανός, που, με το ένα πρόσωπο στραμμένο προς τη Δύση, ζητούσε οδηγίες από τη Ρώμη, ενώ με το άλλο κοιτώντας προς την Ανατολή, ζητούσε την αλήθεια από τους μοναχούς της Συρίας και της Αιγύπτου».

Για την ανασυγκρότηση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και την καθιέρωση ενιαίας νομοθεσίας, διέβλεπε ο Ιουστινιανός και την ανάγκη ενιαίας πίστεως για ολόκληρη την αυτοκρατορία. Η πολιτική γραμμή λοιπόν του αυτοκράτορα ήταν: «Ένα Κράτος, ενιαία νομοθεσία, μία Εκκλησία». Εξαιτίας της Γραμμής του αυτής δεν ήταν δυνατόν να ανεχθεί κινήσεις άλλων εκκλησιαστικών κινήσεων, σχισμάτων και αιρέσεων. Για το λόγο αυτό ήρθε αντιμέτωπος με τους Ιουδαίους, τους ειδωλολάτρες και τους πάσης φύσεως σχισματικούς και αιρετικούς. Όλοι αυτοί υπέφεραν φοβερούς, βάρβαρους και απάνθρωπους διωγμούς στις ημέρες του Ιουστινιανού. Διπλοπρόσωπος όμως όπως ήταν, διατηρούσε ιδιαίτερη στάση έναντι των Μονοφυσιτών, αφενός μεν γιατί είχαν άμεση σχέση με τις Ανατολικές επαρχίες, της Συρίας, της Αιγύπτου και της Παλαιστίνης, που δημιούργησαν το εκκλησιαστικό ρήγμα, αφετέρου δε τους υποστήριζε η αυτοκράτειρα Θεοδώρα. Μονοφυσίτης συγγραφέας της εποχής εκείνης για να κολακεύσει το αμαρτωλό αυτό γύναιο, την ονόμαζε, «γυναίκα γεμάτη ζήλο και αγάπη για τον Χριστό... την οποία έστειλε ο Θεός για να προστατεύσει τους διωκόμενους στις δύσκολες στιγμές». Τούτο μου υπενθυμίζει τον Ρώσο Μητροπολίτη Σέργιο, ο οποίος, στερούμενος από κάθε πνευματικό γνώρισμα και για να κολακεύσει τον Στάλιν, τον ονόμαζε «κεχρισμένον από τον Θεό ηγέτη», ο δε Μητροπολίτης Νικόλαος (Ρώσος) τον εξύμνησε ως τον «κοινό μας πατέρα». Τούτο είναι ενδεικτικό γνώρισμα των ανθρώπων εκείνων, οι οποίοι εκτός από τη διατήρηση των θρόνων τους, την εμπέδωση των μάταιων μεγαλείων τους και τη διατήρηση της πλουτοφόρου επιχείρησής τους, δεν βλέπουν τίποτε άλλο.

Αντίθετα ο ιστορικός Προκόπιος γράφει για το χαρακτήρα της Θεοδώρας, τα εξής: «Η Θεοδώρα υπήρξε μια θεατρίνα και οποιοδήποτε αίσχος και ατιμία αναφερθεί γι' αυτήν δεν θα ήταν υπερβολή. Ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα δεν ήταν άνθρωποι, αλλά δαίμονες, που έλαβαν σχήμα ανθρώπου, για να εξολοθρεύσουν το ανθρώπινο γένος». Ήταν ικανή η Θεοδώρα, η οποία είχε παραδοθεί στην Κωνσταντινούπολη σε κάθε είδους ακολασία και υπήρξε «το αγαπημένο θέμα στις κακές γλώσσες της πρωτεύουσας», η οποία είχε δια του έρωτος του αυτοκράτορα ανυψωθεί σε συνάρχουσα του κράτους, να γνωρίζει πώς να αλλάζει και τις αποφάσεις του αυτοκράτορα υπέρ των Μονοφυσιτών. «Ανέβαζε και κατέβαζε, όταν της άρεσε, Πάπες, Πατριάρχες, έπαρχους και στρατιωτικούς αρχηγούς, και είχε δική της θρησκευτική πολιτική».

Είναι αλήθεια, ότι ο Ιουστινιανός εμφανίστηκε αρχικά ως υποστηρικτής της προηγούμενης Δ' Οικουμενικής Συνόδου, της Χαλκηδόνας, η οποία καταδίκασε τον Ευτυχή. Τούτο δε γιατί, επιθυμούσε να έχει στενές σχέσεις με τη Ρώμη, η οποία υποστήριζε την Δ' Οικουμενική Σύνοδο. Έβλεπε όμως, ότι δεν έπρεπε να αποξενωθεί και από τις επαρχίες της Ανατολής. Για τούτου, γράφει ο ιστορικός: «Ο Ιουστινιανός με την αποκατάσταση των εκκλησιαστικών σχέσεων με τη Ρώμη εξυπηρετεί τα πολιτικά σχέδιά του, δηλαδή, την επέκταση του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους, αλλά αφετέρου σκεφτόταν, ότι δεν πρέπει να αποξενωθεί από τους πολυπληθείς Μονοφυσίτες της Αιγύπτου, Συρίας και Αρμενίας. Ένεκα τούτου εξακολούθησε απέναντι αυτών την ενωτική πολιτική των προηγούμενων αυτοκρατόρων, αλλά πάνω σε άλλη βάση, ζητούσε, ωστόσο, να κερδίσει τους Μονοφυσίτες, χωρίς να εγκαταλείψει την Δ' Οικουμενική Σύνοδο».

Προσπάθησε λοιπόν να επιφέρει κάποιο συμβιβασμό των αντιμαχομένων, σαν να τους είχε εξουσιοδοτήσει ο Χριστός, να ασχοληθούν με τη φύση Του και την υποστατική Του ένωση. Η επαμφοτερίζουσα αυτή στάση του Ιουστινιανού, η οποία τον έφερε αλληλοδιαδόχως τότε με τη μία μερίδα και τότε με την άλλη, «αύξησε, αντί να κα-

τευνάσει τις θρησκευτικές έριδες δι' αντιφατικών εκκλησιαστικών διατάξεων». Όλα αυτά ώθησαν τον Ιουστινιανό στην εξεύρεση, όπως νόμιζε, λύσεων του προβλήματος, με το να διευκολύνει και τις δύο μερίδες των αντιμαχόμενων.

Ανυποχώρητοι όμως οι ορθόδοξοι και ο Πάπας της Ρώμης, Αγαπητός, δεν δέχτηκαν ημίμετρα σ' ένα τόσο σοβαρό θέμα, και γι' αυτό δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα εις βάρος του τότε Πατριάρχη Άνθιμου, ο οποίος ευνοούσε τους Μονοφυσίτες. Η κατάσταση αυτή ανάγκασε τον μεν Ιουστινιανό να αλλάξει τακτική, τον δε Άνθιμο να εγκαταλείψει τη θέση του Πατριάρχη. Αντί εκείνου εξελέγη κατάπιν ως Πατριάρχης ο ορθόδοξος Μηνάς.

Πιεζόμενος ο Ιουστινιανός από την πανούργα Θεοδώρα, ήρθε σε σοβαρή ρήξη με τον Πάπα Αγαπητό, στον οποίο είπε τα εξής: «Ή θα σε αναγκάσω να συμφωνήσεις μαζί μου ή θα σε εξορίσω». Ο Πάπας όμως δεν κλονίστηκε και του έδωσε την εξής ωραία απάντηση: «Επιθυμούσα, Ιουστινιανέ, να έρθω στον πλέον από όλους τούς αυτοκράτορες Χριστιανό, και δυστυχώς συνάντησα έναν Διολκητιανό. Οπωσδήποτε όμως, δεν με τρομάζουν οι απειλές σου».

Ο Ιουστινιανός υπολόγιζε στην υποστήριξη της Δύσης, και γι' αυτό αναγκάστηκε ακόμη περισσότερο να υποχωρήσει. Παρά την υποχώρησή του όμως αυτή δεν εγκατέλειψε τις προσπάθειές του για ένα συμβιβασμό με τους Μονοφυσίτες.

Το σοβαρότερο σημείο της κατηγορίας των Μονοφυσιτών εναντίον των ορθοδόξων, ήταν, ότι η Δ' Οικουμενική Σύνοδος δεν καταδίκασε, αλλά αποκατέστησε τους Νεστοριανίζοντες επισκόπους και συγγραφείς, Θεόδωρο Μοψουεστίας, Θεοδώρητο Κύρου και Ίβαν Εδέσσης. «Τούτο βεβαίως έπραξε ο Σύνοδος υποχρεώνοντας προηγουμένως αυτούς να αναθεματίσουν τον Νεστόριο». Παρόλα αυτά, δεν ικανοποιήθηκαν οι Μονοφυσίτες, γιατί ήθελαν «την κεφαλή επί πινάκι», δεδομένου ότι η Δ' Οικουμενική Σύνοδος έμεινε ικανοποιημένη μόνο με τον αναθεματισμό που έκανε κατά του Νεστόριου, χωρίς να

αποδοκιμάσει όσα ο Θεοδώρητος Κύρου είχε γράψει κατά του Κυρίλλου, Πατριάρχου Αλεξανδρείας, καταχώρησε δε χωρίς να απορρίψει επίσης μία επιστολή του Εδέσσης Ίβαν προς Μάριν, δια της οποίας επαινούσε τον Θεόδωρο Μοψουεστίας, διδάσκαλο του Νεστόριου, και κατηγορούσε τον Κύριλλο και τη Σύνοδο της Εφέσου, επειδή καταδίκασε μετά πολλής βίας τον Νεστόριο. Ο Ιουστινιανός λοιπόν ερεθίστηκε και δήλωσε ότι έχουν δίκιο οι Μονοφυσίτες και συνεπώς πρέπει να συμφωνήσουν μαζί τους οι ορθόδοξοι. Αμέσως αποφάσισε να αποδοκιμάσει την ανοχή αυτή της Δ' Οικουμενικής Συνόδου και με τον τρόπο αυτό να την απαλλάξει από τη σοβαρή αυτή κατηγορία εκ μέρους των Μονοφυσιτών, με την ελπίδα, ότι κατόπιν τούτου θα την δέχονταν. Προκάλεσε λοιπόν συζήτηση περί του θέματος αυτού, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Στη συνέχεια εξέδωσε Διάταγμα, το οποίο περιείχε τρία κεφάλαια ή παραγράφους, αφιερωμένα στους τρεις προαναφερθέντες συγγραφείς-επισκόπους. Γι' αυτό πήρε το όνομα, "Διάταγμα των Τριών Κεφαλαίων". Δια του Διατάγματος τούτου αποδοκιμάζονταν η ανοχή της Δ' Οικουμενικής Συνόδου και καταδικάζονταν οι τρεις προαναφερθέντες συγγραφείς. Τούτο θέλησε να επιβάλει υποχρεωτικά σε όλες τις Εκκλησίες, γι' αυτό και ζήτησε να υπογραφεί από όλους τους επισκόπους και Πατριάρχες. Αντιμετώπισε όμως τρομακτικές δυσκολίες, γιατί,

1) Η Δ' Οικουμενική Σύνοδος, ούτε εύνοια, ούτε ανοχή έδειξε στους συγγραφείς αυτούς, για τους εξής λόγους:

α) Σκοπός της Συνόδου ήταν να καταδικάσει την αίρεση του Μονοφυσιτισμού και για το λόγο αυτό δεν ασχολήθηκε με τον Θεόδωρο Μοψουεστίας.

β) Τον Θεοδώρητο Κύρου αποκατέστησε μεν, αλλά τον υποχρέωσε προηγουμένως να αναθεματίσει τον Νεστόριο. Το γεγονός δε αυτό αποδεικνύει, ότι η Σύνοδος δεν έδειξε εύνοια ούτε σ' αυτόν.

γ) Όταν στη Σύνοδο διαβάστηκε η επιστολή του Ίβαν, οι αντιπρόσωποι του Πάπα έσπευσαν και εξέφρασαν τη γνώμη, ότι είναι καθόλα ορθόδοξη. Κανείς άλλος δε από

τους συνοδικούς είχε αντίθετη γνώμη, και έτσι το θέμα παραμερίστηκε.

2) Το “Διάταγμα των Τριών Κεφαλαίων” θεωρήθηκε από η Δυτική Εκκλησία, ότι εξεβίασε τη συνείδηση των συνοδικών και συνεπώς, έθιγε το κύρος της Δ’ Οικουμενικής Συνόδου.

Παρόλα αυτά, οι Πατριάρχες της Ανατολής υπέγραψαν, αλλά όχι χωρίς αντίσταση. Ο Πάπας της Ρώμης όμως αρνήθηκε. «Όταν κάποια ημέρα ο Πάπας ιεουργούσε στο ναό της Αγίας Καικιλίας, η οποία ανήκε στο Βυζαντινό Κράτος, όργανα της Εξουσίας απήγαγαν αυτόν, τον έδεσαν σε πλοίο και τον έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη». Εκεί παρέμεινε περισσότερο από επτά χρόνια. Παρά την βίαιη απαγωγή του όμως, επισήμως δήλωσε, ότι αντιτίθεται στο Διάταγμα, αλλά τέλος υποχώρησε πιεζόμενος από τον Ιουστινιανό και την Θεοδώρα, και το έτος 548 εξέδωσε και αυτός την καταδίκη των «Τριών Κεφαλαίων», με την επιφύλαξη, ότι η Δ’ Οικουμενική Σύνοδος δεν θα υφίστατο καμία μείωση. Παρά την επιφύλαξη του αυτή, η Δύση τον αποδοκίμασε και το έτος 550 απέσυρε το έγγραφο της καταδίκης.

Κατόπιν των γεγονότων αυτών, τα οποία χαρακτηρίζουν μόνο κοινωνία Κανιβάλων, και για την εξομάλυνση των πραγμάτων, ο Ιουστινιανός αποφάσισε να συγκαλέσει Οικουμενική Σύνοδο, Πέμπτη κατά σειρά. Έτσι λοιπόν την 5^η Μαΐου μέχρι την 4^η Ιουνίου του έτους 553 συνήλθε στην Κωνσταντινούπολη, στο Ναό της Αγίας Σοφίας, η Ε’ Οικουμενική Σύνοδος. Σ’ αυτήν έλαβαν μέρος περισσότεροι από 150 επίσκοποι, από τους οποίους 6-8 επίσκοποι ήταν από την Βόρειο Αφρική, πλην του Πάπα Βιγγιλίου, ο οποίος μάλιστα παραβρίσκονταν στην Κωνσταντινούπολη. Πρόβαλε όμως διάφορες δικαιολογίες και διέφυγε να συμμετάσχει στη Σύνοδο, η οποία κατόπιν «διέκοψε την μετ’ αυτού κοινωνία και επικύρωσε πάντα τα μέχρι τούδε αυτοκρατορικά διατάγματα». Κυρίως ο Πάπας απέφυγε να συμμετάσχει της Συνόδου, γιατί δεν ήθελε να έρθει σε σύγκρουση, ούτε με τη Σύνοδο και τον αυτοκράτορα, ούτε με τους επισκόπους της Δύσης. Στη Σύνοδο προήδρευσε ο

Κωνσταντινουπόλεως Ευτύχιος. Ο Ιουστινιανός δεν παραβρέθηκε στη Σύνοδο, αλλά επικοινωνούσε με τους Συνοδικούς δια των απεσταλμένων του και δι' επιστολών.

Η Ε' Οικουμενική Σύνοδος δεν είχε να ασχοληθεί με προβλήματα αιρέσεων, όπως οι προηγούμενες Σύνοδοι. Το πρόβλημά της ήταν απλό: «Είχε να αντιμετωπίσει τη ρύθμιση ορισμένων ζητημάτων με τις αποφάσεις της Τρίτης και Τέταρτης Συνόδου, και ειδικότερα σχετικά με τον Νεστοριανισμό και κυρίως με τον Μονοφυσιτισμό». Κατά τη συνεδρίασή της η Σύνοδος μελέτησε τα έργα των τριών συγγραφέων Θεόδωρου Μοψουεστίας, Θεοδώρητου Κύρου και Ίβαν Εδέσσης και καταδίκασε αυτούς και τα έργα τους.

Ο Ιουστινιανός με επιστολή του προς τη Σύνοδο ζήτησε και την καταδίκη και αναθεματισμό των κακοδοξιών των Ωριγενιστών. Η Σύνοδος εξέδωσε όρο πίστεως, στον οποίο συνάπτονται 14 αναθεματισμοί, δια των οποίων καταδικάζονται τα εν λόγω «Τρία Κεφάλαια». Επίσης υιοθέτησε την καταδίκη των κακοδοξιών του Ωριγένη, την οποία είχε απαγγείλει το έτος 543 η ενδημούσα στην Κωνσταντινούπολη Σύνοδος με Πατριάρχη τον Μηνά και εξέδωσε 15 Κανόνες αναθεματισμών.

Οι αποφάσεις της Συνόδου αυτής επιβλήθηκαν υποχρεωτικά, αλλά η Δυτική Εκκλησία δεν τις υιοθέτησε, μέχρι που έγινε Πάπας ο Γρηγόριος ο Μέγας (590-604). Ο Πάπας αυτός αναγνώρισε την ισοδυναμία της Συνόδου αυτής προς τις τέσσερις προηγούμενες και δήλωσε ότι: «Στη Σύνοδο, η οποία ασχολήθηκε με τα Τρία Κεφάλαια, τίποτε δεν έγινε δια της βίας και τίποτε δεν άλλαξε από πλευρά θρησκευτικής».

Παρόλα αυτά, η Ε' Οικουμενική Σύνοδος δεν πέτυχε την επανένωση των Μονοφυσιτών, οι οποίοι εν συνεχεία εξακολούθησαν το έργο της διάσπασης και του διαχωρισμού. Διασπάστηκαν μεταξύ τους σε πολλές μερίδες, ως των Ευτυχιανών, Σεβηριανών, Ιουλιανιστών, Αφθαρτοδοκικών, Ακεφάλων, Φατνασιαστών, Θεοπασχητών, Αγνοητών, Ακτισσιτών, Κτιστολατρών, Φθαρτολατρών, Διακρινομένων, Αδιαφόρων, Τριθειστών, Θεμιστιανών κλπ.

Αποδεικνύεται λοιπόν για πολλοστή φορά, ότι από την εποχή που συνεστήθη το “ειδικό” ιερατείο ως προνομίου-χος τάξη από τους «ουχί κατ’ αληθή διορισμόν του Κυρίου», αποτελεί διασπαστικό στοιχείο στο Σώμα της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού. Όλα δε αυτά πρέπει έστω και αργά, να ανησυχήσουν αυτούς που διατηρούν και υποστηρίζουν την “ειδική ιεροσύνη” στον οργανισμό της Εκκλησίας. Ο θεσμός αυτός είναι αντι-Βιβλικός. Ο Θεός τον αποδοκιμάζει και η ιστορία διατηρεί τις απείθαρχες πράξεις του και φυλάσσει, για τη νουθεσία των Χριστιανών, τα απολίπιτα κατορθώματά του.

ΣΤ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περὶ Μονοθελητῶν καὶ Μονοεργητῶν – Σωφρόνιος)

Ο αψευδὴς Λόγος τοῦ Θεοῦ, “ἡ Γραφή τῆς Ἀληθείας”, μας πληροφορεῖ, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἔχει σχεδιασθεῖ «προ καταβολῆς κόσμου». Εφόσον ὁ ἄνθρωπος ἐπεσε θῦμα τῆς αμαρτίας, ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ, ὡς Πατρός, ἦταν νὰ τον ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν ἐνοχλή, νὰ τον λυτρώσει καὶ νὰ τον ἀποκαταστήσει με ζωὴ αἰώνια στὴν ἀρχικὴ τοῦ μακαριότητα. Ἡ λύτρωση ὁμως δὲν ἦταν δυνατὴ χωρὶς τὴν ικανοποίηση τῆς θείας Δικαιοσύνης. Ἡ ικανοποίηση δὲ αὐτὴ ἦταν ἓνα τεράστιο καὶ ἄλυτο, ἀπὸ ἀνθρώπινη πλευρά, πρόβλημα. Για τὸ λόγο αὐτὸ ἀνέλαβε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ λύσει αὐτὸ τὸ δισεπίλυτο πρόβλημα, προκειμένου νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ τοῦ Θεοῦ. Τὴν προθυμία Του αὐτὴ μας διατυπώνει προφητικὰ ἡ Ἁγία Γραφή, ὡς ἐξῆς: **«Τότε εἶπον· ἰδοὺ ἤκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ· τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ Θεός μου – Τότε εἶπα: Ἰδοὺ, ἐρχομαι, στὸν τόμο τοῦ βιβλίου εἶναι γραμμένο γιὰ μένα· γιὰ νὰ κάνω τὸ θέλημά Σου, Θεέ μου»** (Ψαλμ. 39:7-8, δεξ Εβρ.10:7-9). Για τὸ λόγο ἀκριβῶς αὐτό, ὁ Ἰησοῦς ἔλαβε ἀνθρώπινη μορφή. Με τὴ διδασκαλία Του ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ περὶ σωτηρίας καὶ ὡς εκπρόσωπος τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἀντικατέστησε κάθε ἀμαρτωλὸ στὸ θάνατο δια τοῦ θανάτου Του. Με τὴ διδασκαλία Του ἐμφανίζονται ἀνοιχτοὶ οἱ οὐρανοὶ γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ με τὴν πειστικότητάς Του ἐλκύονται τὰ πνεύματα.

Με τὸ θάνατο τοῦ Ἰησοῦ ικανοποιήθηκε ἡ θεία Δικαιοσύνη, γιατί Ἐκεῖνος ἐπωμίστηκε τὶς αμαρτίες ὅλων, καὶ με τὴν πίστη σ’ Αὐτόν ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ παρελθόν τῆς ζωῆς τοῦ καθένος που ἐλίκρινά θὰ μετανοήσῃ. Στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λοιπὸν τιμωρήθηκε ἡ ἀνθρώπινη αμαρτία. Τα λόγια Του καὶ τὸ σωτήριο ἔργο Του υπερβαίνουν τὴν ἀνθρώπινη νόηση, τὴ δύναμη καὶ τὴ σκέψη.

Για την εξάπλωση των ουρανίων αυτών αληθειών και την εξαγγελία του ιλαστήριου έργου Του, εξέλεξε ανθρώπους, στους οποίους την καρδιά διέβλεπε τη θεμελίωση υγιών αρχών και ανεπτυγμένων συναισθημάτων. Σ' αυτούς έδωσε την εντολή να κηρύξουν το Ευαγγέλιο αυτών των αρετών *«πάση τῇ κτίσει»* και κατόπιν αυτοί, ως πιστοί συνεχιστές της εντολής του Εντολέα τους συνέστησαν σε όλους, ότι η αποστολή της Εκκλησίας είναι, να εξαγγέλλουν τις αρετές του Θεού (*«Ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φωτός – Εσείς όμως είστε γένος εκλεκτό, βασιλικό ιερατείο, ἔθνος ἅγιο, λαός για ιδιοκτησία του Θεού, για να εξαγγείλετε τις αρετές Εκείνου που σας κάλεσε από το σκότος στο θαυμαστό Του φως»* Α' Περ.2:9). Την ανάγκη αυτή της εξαγγελίας των θεϊκών αρετών πρέπει να την αισθάνονται οι Χριστιανοί όλων των εποχών – περισσότερο όμως αυτοί που ανέλαβαν υπευθύνως να ποιμάνουν την Εκκλησία. Όλοι πρέπει να γνωρίσουν την αλήθεια της σωτηρίας, όλων τα πνεύματα να φωτιστούν, οι καρδιές να ανοίξουν και να αναγεννηθούν, το θέλημα του Θεού να γνωστοποιηθεί, η πίστη να γιγαντωθεί και η ελπίδα της αιωνιότητας απολύτως να βεβαιωθεί.

Όταν ο Χριστός ανελήφθη στους ουρανούς, ως Υιός ανθρώπου, ύψωσε την ανθρώπινη φύση μέχρι τον Θεό. Κράτησε το προσόν του «πρωτότοκου» αδελφού, για να διατηρήσει τον αδελφικό δεσμό με τους ανθρώπους. Εβρισκόμενος έκτοτε ενώπιον του Θεού με το δικαίωμα της Εξουσίας *«ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς»*, διευθύνει τα πάντα και κυβερνά δια του Αγίου Πνεύματος την Εκκλησία, δια της οποίας εργάζεται και καλεί τους πάντες προς τον Εαυτό Του, και λέει: *«Δεῦτε πρὸς με πάντες – Ελάτε σ' Εμένα ὅλοι»* (Μτ.11:28).

Ύστερα απ' αυτές τις αδιάφυστες αλήθειες εμφανίζεται ολόγλυφη η αποστολή των οργάνων του Θεού και όλων των μελών της Εκκλησίας. Ποια είναι αυτή; Η εξαγ-

γελία των αρετών του Θεού και του εξιλαστήριου έργου του Ιησού Χριστού.

Να, λοιπόν, υπηρεσία απέραντη για τα όργανα του Κυρίου, να, ιδανικά ανεξάντλητα για τα μέλη της Εκκλησίας, ιδού έργο αιώνιο γι' αυτούς που πιστεύουν. Σ' αυτά οφείλουν να εργάζονται και μόνο με αυτά να ασχολούνται. Αυτά ανήκουν στη φύση του ανθρώπου και μόνο αυτά η διάνοια μπορεί να συλλάβει. Για το λόγο αυτό, αυτά μόνο ο Θεός αποκάλυψε, τα δε άλλα ρητώς απαγόρευσε. Για τούτο η θεία Γραφή λέει, και εμείς επαναλαμβάνουμε: *«νόμον γάρ εις βοήθειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ρῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ – Γιατί νόμο για βοήθεια ἔδωσε, για να μην πουν σύμφωνα με το λόγο τούτο, για τον οποίο δεν ἔχουν δοθεῖ δῶρα γι' αὐτόν»* (Ησ.8:20).

Επειδή ο Θεός, ως πάνσοφος, γνώριζε ότι ένα μεγάλο μέρος της Εκκλησίας του μέλλοντος δεν θα προσέξει όλα αυτά και θα προχωρήσει πέραν του δέοντος, στα απαγορευμένα και κρυπτά, δίνει και τις σχετικές συστάσεις δια του Αγίου Πνεύματος περί του μοναδικού σημείου, επί του οποίου πρέπει να εκτείνεται η εκκλησιαστική δραστηριότητα και να περιστρέφεται η προσοχή των μελών της Εκκλησίας. Επηρεαζόμενοι οι Χριστιανοί από τις παρεκτροπές, τις ατασθαλίες και τις θρησκευτικές διαμάχες των υπερζηλωτών δια μέσου των αιώνων, λίγοι απ' αυτούς προσπάθησαν να εννοήσουν όπως πρέπει, την αποστολή του Ιησού Χριστού, ως Σωτήρα, Λυτρωτή, Αποστόλου του Θεού και Αρχιερέα *«ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς – στον οἶκο Αὐτοῦ, του Οποίου οἶκος εἶμαστε εμεῖς»* (Εβρ.3:6). Η ἔλλειψη της κατανόησης αυτής ἔφερε στην επιφάνεια ἄλλους παρείσακτους ιερεῖς, αρχιερεῖς και μοναχοὺς, οι οποίοι, για να διατηρήσουν τους θρόνους τους, τις θέσεις τους και για να θωπεύσουν περισσότερο τους εγωισμούς τους και την αμάθειά τους, προσπάθησαν δήθεν να εμβαθύνουν, ὄχι στη αποστολή του Ιησού Χριστού ως Αποστόλου της σωτηρίας και *«Αρχιερέα ἐπὶ τον Οἶκο του Θεοῦ»*, ἀλλὰ στις ανεξιχνίαστες θεϊκές εκδηλώσεις Του.

Έπειτα λοιπόν από τους Αρειανούς, τους Πνευματομάχους, που κινήθηκαν από φθόνο και σατανικό μίσος εναντίον των συναδέλφων τους, τους Νεστοριανούς, τους Μονοφυσίτες κλπ. έκαναν την παρουσία τους κατά τον 7^ο αιώνα και οι Μονοθελήστες και οι Μονοεργητές. Η αιρετική αυτή διδασκαλία προήρθε από τη διδασκαλία του Μονοφυσιτισμού. «Οι Μονοφυσίτες, δεχόμενοι ότι η ανθρώπινη φύση του Χριστού θεώθηκε, δέχονταν σε Αυτόν μία θέληση και ενέργεια, τη θεία θέληση και ενέργεια». «Επειδή, δηλονότι, στον Χριστό υπήρχε ένα πρόσωπο (ο Θεός Λόγος), υπήρχε μία θέληση και ενέργεια, η θέληση και ενέργεια του Θείου Λόγου».

Τα γνωρίσματα και τις εκδηλώσεις της ανθρώπινης φύσης και των επιθυμιών (του κόπου, της πείνας, δίψας, λύπης, κλπ.), δέχονταν ως φαινομενικά, όχι ως ουσιαστικά. Ο τότε αυτοκράτορας Ηράκλειος με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Σέργιο ήταν υπέρ μιας συμβιβαστικής λύσης μεταξύ ορθοδόξων και αιρετικών. Το μέτρο αυτό της λύσης του προβλήματος δέχτηκαν και τα άλλα Πατριαρχεία, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων. Κατόπιν τούτου ο αυτοκράτορας εξέδωσε το έτος 638 την “Εκθεση”, την οποία, ως φαίνεται, συνέταξε ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος, σε συνεργασία με τους άλλους ομόφρονές του επισκόπους. Η “Εκθεση” αυτή ήταν ένα Βασιλικό διάταγμα, επέβαλε μεν το Μονοθελητισμό, αλλά και την απαγόρευση κάθε άλλης συζήτησης περί «μίας ή δύο ενεργειών εν Χριστώ». Η προσπάθεια αυτή θεωρήθηκε λύση συμβιβαστική από μέρους των Πατριαρχών, του Πάπα και του Αυτοκράτορα, ενώ η ουσία ήταν παραπλανητικό μέσον υποταγής της Εκκλησίας στον Μονοθελητισμό. Στην πραγματικότητα λοιπόν υπήρχε αίρεση. Υποστηρίζοντας η “λύση” αυτή τον Μονοφυσιτισμό, δεν ήταν δυνατόν να έμενε αναπάντητη. Σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις άλλωστε υπάρχει πάντα ο παράλογος ζήλος των ορθοδόξων και των αιρετικών, που οδηγεί σε συγκρούσεις και ανταπαντήσεις, γιατί θέλουν τον Θεό στα μέτρα τους.

Ένεκα του παράλογου λοιπόν ζήλου, υπήρξε αντίδραση πολύ νωρίς στην Παλαιστίνη, πρωτοστατούντος του μοναχού Σωφρόνιου. Ο άνθρωπος αυτός διδασκε, ότι εφόσον ο Χριστός έφερε δύο φύσεις, κατ' ανάγκη θα έχει και δύο θελήσεις και δύο ενέργειες, θεία και ανθρώπινη. Κάθε μία φύση ενεργεί τα δικά της σε κοινωνία με την άλλη, δεδομένου ότι η ενέργεια είναι ικανότητα της φύσης. Ο Χριστός λοιπόν, ως Υιός του Θεού, στον Οποίο *«κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς»* (Κολ.2:9), είχε την εξουσία και την ικανότητα, όταν το επιθυμούσε, να δίνει στην ανθρώπινη φύση Του την ευκαιρία να ενεργεί με τρόπο φυσικό τα δικά της γνωρίσματα, τα οποία μεταδίδονταν στον θείο Λόγο, ένεκεν της προσωπικής ενώσεως. Ο διδάσκαλος αυτός, Σωφρόνιος, έγινε εντωμεταξύ Πατριάρχης Ιεροσολύμων, ο οποίος απέστειλε σχετική με τη διδασκαλία του συνοδική και ενθρονιστήρια επιστολή προς τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Σέργιο που ευνοούσε τον Μονοθελητισμό. Με την επιστολή του αυτή καταδικάζει τη νέα αυτή αίρεση, και αναπτύσσει με μεγάλη θεολογική ικανότητα την πλάνη των Μονοθελητών.

Η διδασκαλία του Σωφρόνιου με τα εντυπωσιακά επιχειρήματά του υπέσκαπτε τη διαλλακτική της συμβιβαστικής δήθεν λύσης. Η θέση του ως Πατριάρχη, του έδινε την ευκαιρία να εξασκήσει μεγαλύτερη επιρροή. Εντωμεταξύ πέθανε ο Πάπας Ονώριος, ο δε νέος Πάπας Μαρτίνος χαρακτήρισε και εκείνος ως αίρεση τη διδασκαλία των Μονοθελητών. Στη συνέχεια πέθανε και ο αυτοκράτορας Ηράκλειος και ανέλαβε ο Κωνσταντίνος ο Γ', αλλά βασίλευσε τρεις μόνο μήνες. Νέος αυτοκράτορας ανέλαβε ο Κώνστας ο Β', εγγονός του Ηράκλειου. Ο νέος λοιπόν αυτοκράτορας επεδίωξε να επαναφέρει την ειρήνη και «φοβούμενος μήπως απολέσει τη Ρώμη, εξέδωσε τον “Τύπο” (648), διάταγμα παραμερίζοντας την “Εκθεση” του Ηράκλειου και απαγορεύοντας να γίνεται λόγος περί μίας ή δύο θελήσεων». Το μέτρο αυτό όμως η Εκκλησία του Πάπα δεν το ενέκρινε. Το χαρακτήρισε ως ημίμετρο. Για το λόγο αυτό και χωρίς χρονοτριβή, ο Πάπας Μαρτίνος ο Α' συνεκάλεσε στο Λατερανό Σύνοδο και ενώπιον των 36

αντιπροσώπων του Ελληνικού κλήρου, στους οποίους η-
γούντο μοναχοί, καταδίκασε «την πολύ ασεβή έκθεση
(Impiissima ectnesis)» και «τον φαύλο Τύπο (scelerosus
typus)». Χαρακτήρισε δε ως ένοχους αιρέσεως όλους ε-
κείνους οι οποίοι σχετίζονταν με τη σύνταξη των δύο αυ-
τών Διαταγμάτων που ήδη αναφέραμε. Στη σύνοδο αυτή
έλαβε μέρος και ο φημισμένος για τη μόρφωσή του, θεο-
λόγος Μάξιμος ο Ομολογητής, ο οποίος αντιμετώπισε με
πολλή επιτυχία και με αποφασιστικό τρόπο το θέμα του
“Τύπου” και γενικότερα της νέας αίρεσης του Μονοθελη-
τισμού. Η συμπεριφορά αυτή του Πάπα εξόργισε τον αυ-
τοκράτορα Κώνσταντα τον Β’. Γι’ αυτό διέταξε τον Βυζα-
ντινό διοικητή στην Ιταλία, Θεόδωρο, να συλλάβει τον
Πάπα Μαρτίνο και να τον στείλει στην Κωνσταντινούπο-
λη. Πράγματι, ο Πάπας συνελήφθη και μεταφέρθηκε α-
σθενής στην Κωνσταντινούπολη. Εκεί τον καταδίκασε η
Σύγκλητος ως ένοχο εσχάτης προδοσίας, με πολλούς τρό-
πους τον κακοποίησε και σε Τελετή τον διαπόμπευσε. Κα-
τά την Τελετή αυτή, οι αντίπαλοί του ως αρπακτικά όρνεα
ξέσχισαν τα ρούχα του και τον έκλεισαν στη φυλακή. Λίγο
αργότερα τον έστειλαν εξόριστο στη Χερσώνα της Κρι-
μαίας. Από εκεί έγραφε στους φίλους του για τις τρισά-
θλιες συνθήκες της ζωής του και τους παρακαλούσε να
του στείλουν τροφή. Οι ταλαιπωρίες όμως και οι κακώσεις
τις οποίες είχε υποστεί, η πείνα και η δυστυχία στη συνέ-
χεια συνέβαλαν ώστε να πεθάνει λίγες ημέρες αφού έ-
φτασε στον τόπο της εξορίας του.

Στη συνέχεια συνελήφθη από τον διοικητή της Ιταλίας
και ο περίφημος αντίπαλος της αίρεσης αυτής ο Μάξιμος
ο Ομολογητής, και μεταφέρθηκε δέσμιος στην Κωνστα-
ντινούπολη. Εκεί προσπάθησαν εκκλησιαστικοί και πολι-
τικοί να τον προσελκύσουν. Ο Μάξιμος όμως αρνήθηκε. Η
άρνησή του αυτή του στοίχισε πολύ. Τον κακοποίησαν με
τον πιο βάρβαρο τρόπο. Οι αντίπαλοί του εξοργίστηκαν
τόσο πολύ που του έκοψαν τη γλώσσα και το δεξί χέρι.
Τον έστειλαν εξόριστο στη Λαζία του Εύξεινου Πόντου
και μετά από λίγο πέθανε ως μάρτυς.

Αφού λοιπόν “τα παιδιά” αυτά του θεού του κόσμου τούτου, σατανά, εκκλησιαστικοί και πολιτικοί, ελευθερώθηκαν από “τα ενοχλητικά αυτά στοιχεία”, τους πράγματι ομολογητές της αλήθειας, ήρθαν σε συνεννοήσεις συμφωνίας. Πέρασαν από τότε δέκα έτη. Αυτοκράτορας ήταν ο διάδοχος του Κώνσταντα, Κωνσταντίνος ο Πρωγωνάτος (668). Η νέα αίρεση προκαλούσε ταραχές και διαφωνίες μεταξύ του λαού. Ο νέος αυτοκράτορας ήταν πολύ ανήσυχος και γι’ αυτό αποφάσισε σοβαρά να φροντίσει περί του εκκλησιαστικού ζητήματος και να εγκαθιδρύσει μια οριστική Θρησκευτική ειρήνη στο Κράτος του. Για το σκοπό αυτό θεώρησε αναγκαία τη συγκρότηση εκκλησιαστικού συνεδρίου. Έγραψε στον Πάπα και του ζήτησε να στείλει αντιπροσώπους. Πράγματι απεστάλησαν Παπικοί αντιπρόσωποι, αλλά αντί συνεδρίου, και λόγω της σοβαρότητας του θέματος, συνεκλήθη Οικουμενική Σύνοδος, η ΣΤ’ κατά σειρά. Η εργασίες της Συνόδου αυτής έγιναν στην Κωνσταντινούπολη κατά το έτος 680. Ο αριθμός των επισκόπων που παραβρέθηκαν όπως σημειώνουν οι ιστορικοί, δεν είναι ακριβής. Πάντως, κυμαίνεται μεταξύ του αριθμού 150 έως 289. Ο αυτοκράτορας παρευρέθη σε αρκετές συνεδριάσεις. Στις άλλες τον αντιπροσώπευσαν τέσσερις πολιτικοί βαθμούχοι. Η Σύνοδος αυτή **«αποφάσισε πανηγυρικά ότι η Εκκλησία αναγνωρίζει εν Χριστώ Ιησού δύο φύσεις ενωμένες μεν αλλά μη συγκεχυμένες, και δύο θελήσεις διακεκριμένες μεν αλλά μη ανταγωνιζόμενες».**

Ο αυτοκράτορας παρευρέθη και κατά την τελευταία συνεδρίαση της Συνόδου, στη συνέχεια επικύρωσε τις αποφάσεις της με αυτοκρατορικό Διάταγμα. Η Σύνοδος προέβη σε καθαιρέσεις, αφορισμούς και αναθεματισμούς των αντιπάλων, ζωντανών και πεθαμένων. Τις αποφάσεις αυτές και τα διατάγματα ανακοίνωσε στον Πάπα, τον οποίο προσφωνεί: **«Κεφαλή της Πρώτης Επισκοπής της Παγκοσμίου Εκκλησίας».**

Ενώ λοιπόν αναγνώρισαν τον Πάπα ως Κεφαλή της παγκοσμίου Εκκλησίας και του απέδωσαν τα πρωτεία, από του σχίσματος και εφεξής παραπονείται η Ανατολική

Εκκλησία, ότι ο Πάπας διεκδικεί τα πρωτεία. Αλλά τόσο η προσφώνηση ήταν λανθασμένη, όσο και η εν συνεχεία κατάχρηση αυτής από τους Πάπες, είναι δαιμονική.

Παρά τις ενέργειες αυτής της Συνόδου και του αυτοκράτορα, η εκκλησιαστική ειρήνη δεν κράτησε πολύ. Οι ταράζοντες τα πνεύματα δεν ησύχασαν, με αποτέλεσμα να ενταθούν εκ νέου οι σχέσεις μεταξύ Ρώμης και Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ο διάδοχος του Κωνσταντίνου του Πωγωνάτου, Ιουστινιανός ο Β΄ εκτιμούσε την προσπάθεια της 5^{ης} και 6^{ης} Οικουμενικής Συνόδου και με την επιθυμία να εκπληρώσει τον έργο της, συνεκάλεσε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 691 Σύνοδο, η οποία συνήλθε “εν Τρούλλω” του Παλατιού και έτσι πήρε το όνομα “η εν Τρούλλω Σύνοδος”. Επειδή δε η Σύνοδος αυτή αποτελούσε συμπλήρωμα των δύο προηγούμενων 5^{ης} και 6^{ης}, αν και Οικουμενική, είναι γνωστή ως “Πενθέκτη”.

Ο Πάπας Σέργιος αρνήθηκε να υπογράψει τα πρακτικά αυτής της Συνόδου, γιατί δεν συμφωνούσε με ορισμένες αποφάσεις της, όπως είναι η απαγόρευση της νηστείας του Σαββάτου και η άδεια να παντρεύονται οι ιερείς και διάκονοι. Τούτο πάντως είναι γνώρισμα των ιερέων να διυλίζουν τον κώνωπα και να καταπίνουν την κάμηλο. Εν πάση περιπτώσει, η σύνοδος απαγόρευσε την αγαμία των κληρικών στους επισκόπους μόνο, ενώ στους άλλους έδωσε ελευθερία. Ο διάδοχος του Σεργίου Πάπας Κωνσταντίνος ανεγνώρισε τις αποφάσεις της Συνόδου, αφού προηγουμένως ταπεινώσε τον αυτοκράτορα ενώπιόν του. «Ξάπλωσε ενώπιον του Πάπα Κωνσταντίνου, του φίλησε το πόδι, κρατώντας στο χέρι του το αυτοκρατορικό στέμμα». Στο σημείο αυτό βλέπουμε τις θυσίες στις οποίες υποβάλλονται οι κοσμικοί Κυβερνήτες, προκειμένου να επιτύχουν την ειρήνη και την ευημερία των πολιτών. Αντίθετα οι εκκλησιαστικοί, αντιμετωπίζουν με τόση σκληρότητα και αγριότητα ανάλογες περιστάσεις μεταξύ τους. Εδώ επαληθεύονται τα λόγια του Κυρίου: *«οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἐαυτῶν εἰσι – οἱ γιοὶ τοῦ αἰῶνα τούτου εἰναι*

φρονιμότεροι στη δική τους γενιά από τους γιους του φωτός» (Λκ.16:8).

Αυτά τα θλιβερά γεγονότα δημιούργησαν οι ιερείς και αρχιερείς απομακρυνόμενοι από την Αποστολική Γραμμή. Αιρέσεις και σχίσματα, κακοδοξίες και τартουφισμοί, Θεοκαπηλίες και οχλοκρατικές εκδηλώσεις μόνο πέτυχαν. Οι αιρετικές τους εκδηλώσεις και οι εξοντωτικές τους διαθέσεις χαρακτήριζαν και την ποιότητα του χαρακτήρα τους. **Οι αιρετικοί και μη, ιερείς, αρχιερείς και μοναχοί έγιναν οι φυσικότεροι σύμμαχοι των μεγαλύτερων εχθρών του Χριστιανισμού.** Πολλές φορές μάλιστα έγιναν τυφλά όργανα τούτων. Περιπλέχτηκαν με λέξεις και ορισμένες φράσεις και αντί να γίνουν όργανα του Θεού, έγιναν οι μεγαλύτεροι φορείς εξοντωτικών εκδηλώσεων. Αντί να γίνουν οι διαγγελίες της βασιλείας του Κυρίου, “έγιναν ψύλλοι στη γούνα του Παντοδύναμου”. Ποτέ δεν τους απασχόλησε η εντολή του Αγίου Πνεύματος, «κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν» (Εβρ.3:1). Για τα αποτελέσματα του παράλογου τούτου ζήλου, οι ιστορικοί έγραψαν τις σκοτεινότερες σελίδες.

Όταν λοιπόν έχουμε υπόψη μας, τις σατανικές αυτές ενέργειες των εκκλησιαστικών προσώπων, με ποιο θάρρος θα κατηγορήσουμε τις διαιρέσεις των Διαμαρτυρομένων-Ευαγγελικών, οι οποίες, άλλωστε, κατά κύριο λόγο έχουν να παρουσιάσουν μια ευγενή άμιλλα μεταξύ τους για μια ευρύτερη εξάπλωση και ορθότερη τοποθέτηση στις αλήθειες της Χριστιανικής διδασκαλίας; Ας μην κρυβόμαστε, γιατί η ιστορία μάς ξεσκεπάζει και ο Θεός προ πολλού μάς έχει αποδοκιμάσει. «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» (Γαλ.6:7).

Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Η εξάπλωση της θρησκείας του Ιησού Χριστού ανησύχησε πολλούς, γιατί οι αρχές της Διδασκαλίας Του δεν συμβιβάζονταν με τις ανθρώπινες ατασθαλίες, ούτε με τις θρησκευτικές ούτε με τις πολιτικές. Αυτός που αντιπράττει στα σχέδια του Θεού, ο διάβολος, προσπάθησε με τους διωγμούς εναντίον των Χριστιανών, στους πρώτους αιώνες, να εμποδίσει την εξάπλωση της θρησκείας του Ιησού. Απέτυχε όπως του σκοπού του και προσπάθησε με κάθε τρόπο να παραμορφώσει τη Διδασκαλία του Θεανθρώπου. Αφού έπεισε τους θεοκάπηλους εκκλησιαστικούς να χρησιμοποιούν σκελετούς των ανθρώπων και των ζώων ως ιερά αντικείμενα προσκύνησης και θαυμάτων, παράλληλα τους έπεισε, ότι τόσο οι εικόνες αυτών, όσο και του Θεού μαζί με του Χριστού και των Αγγέλων, είναι απαραίτητα αντικείμενα και μέσα, με τα οποία θα προσφέρουν την προσκύνηση και τη λατρεία τους οι Χριστιανοί. Δεν κατόρθωσε, ο διάβολος, να αποτρέψει την έκταση του Χριστιανισμού, αλλά στα άλλα σχέδιά του πέτυχε· έθεσε «*τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος – τὴν ἐκκλησία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, τὴν ὁποία ἀπέκτησε με τὸ δικό Του αἷμα*» (Πραξ.20:28), απευθείας αντιμέτωπη με όσα ο Θεός αποδοκιμάζει (δες Ησαΐας 44:9-20, Ιερεμίας 10:1-5) και με όσα σαφώς και ευκρινώς διακηρύττει ο Ίδιος: «*πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν – Πνεῦμα εἶναι ὁ Θεός· καὶ ἐκεῖνοι που προσκυνοῦν Αὐτὸν με πνεῦμα καὶ με ἀλήθεια πρέπει νὰ προσκυνοῦν*» (Ιν.4:24). «*γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον – Επειδὴ λοιπὸν εἴμαστε γένος τοῦ Θεοῦ, δεν πρέπει νὰ νομίζουμε πως ἡ θεότητα εἶναι ὅμοια με χρυσάφι ἢ με ἀργυρὸ ἢ με λίθο, με χάραγμα τέχνης καὶ εφεύρεσης ἀνθρώπου*» (Πραξ.17:29). Αφού λοιπόν πέτυχε στο σκοπό του, ο

διάβολος, έθεσε τις εικόνες ως μέσα θαυμάτων και προσκύνησης του “πρωτότυπου”.

Στην Αγία Γραφή βλέπουμε την Αποστολική Εκκλησία ως εξής: Να συνέρχεται σε ορισμένο τόπο και να έχει τάξη και διοίκηση. Βλέπουμε επίσης τα προνόμιά της και τη δόξα της. Όλοι οι πιστοί ήξεραν τι πίστευαν, ότι αποτελούσαν «την ένδοξη Εκκλησία», απαλλαγμένη από σπίλο και ρυτίδα. Έτσι η Εκκλησία, πράγματι αποτελούσε «τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου... μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος – το πλήρωμα Εκείνου που πληρώνει τα πάντα σε όλους... χωρίς να έχει κηλίδα ἢ ρυτίδα ἢ κάτι τέτοιο, ἀλλὰ να εἶναι ἁγία καὶ ἄμωμη» (Εφεσ.1:23, 5:27). Με τα αισθήματά της αυτά, η Εκκλησία των εκλεκτῶν του Θεοῦ είχε εννοήσει πολύ καλά τα λόγια του Ιδρυτῆ της Ιησοῦ και το Πνεῦμα του Κυρίου της: **«πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν – Πνεῦμα εἶναι ὁ Θεός· καὶ ἐκεῖνοι που προσκυνοῦν Αὐτὸν με πνεῦμα καὶ με ἀλήθεια πρέπει νὰ προσκυνοῦν»**. Για το λόγο αὐτὸ δεν χρησιμοποιοῦσε υλικά αντικείμενα, εἰκόνες κλπ. ως μέσα προσκύνησης, θαυμάτων καὶ λατρείας. Αὐτὸ εἶναι αὐτονόητο, γιατί εφόσον ἡ Εκκλησία ἔλαβε «ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ (του Θεοῦ)... χάριν ἀντὶ χάριτος – ἀπὸ το πλήρωμα Αὐτοῦ (του Θεοῦ)... χάρη πᾶν ὡς χάρη» (Ιν.1:16), καὶ αφοῖ ἀποτελεῖ το «πλήρωμα» του Παντοδύναμου, δεν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κανένα υλικὸ αντικείμενο για νὰ το χρησιμοποιήσῃ στη σὺναξή της, τὴν ἐνότητά της, τὴν τάξη της, τὴ διοίκησή της, τὸ δόξα της, για τὰ προνόμιά της καὶ τὴ λατρεία της στον Λυτρωτὴ της. Ἡ Εκκλησία των λυτρωμένων του Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦταν «πλήρης πνεύματος» στη δρᾶσή της καὶ ἀπλὴ στην ἐκδήλωσή της.

Επίσης παρατηροῦμε στην Εκκλησία, τὴν πιστότητα των ποιμένων της Εκκλησίας, τὴν εὐλικρίνεια, τὸ φόβο του Θεοῦ στις καρδιές τους, τὸ ζήλο καὶ τὴν προσοχή νὰ μὴ προστεθεῖ οὔτε νὰ αφαιρεθεῖ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ που ἔρχονται σε ἀντίθεση με **«τὴ διδασχὴ των Αποστόλων»**. Καὶ

ξέρουμε ότι η Εκκλησία τότε είχε να επιδείξει πραγματικά θαύματα, δια Πνεύματος Αγίου, και έτσι κατόρθωσε να κατανικήσει όλο τον τότε γνωστό ειδωλολατρικό κόσμο, όχι θαύματα πλαστά, δημιουργήματα του χρυσού ή του αργύρου, του ξύλου ή χρώματος, του χαράγματος της τέχνης ή της ανθρώπινης ιδέας και της εμπορικής επιχείρησης. Η Εκκλησία τότε περνούσε ημέρες θριάμβου, γιατί ήταν Εκκλησία του Πνεύματος, όχι των παπάδων. Τα θαύματα αυτής, της πρώτης Εκκλησίας, δεν έχει να επιδείξει η σημερινή Εκκλησία των εικόνων και των επινοημάτων των παπάδων. Αλλά ας δούμε την Ιστορία.

Σημείωση: Επειδή θα παραθέσω πολλά ιστορικά κείμενα, και επειδή η γλώσσα τους είναι κάπως δύσκολη, θα παραθέσω τα κείμενα, μερικά τουλάχιστον, σε μετάφραση.

«Στο σύνολό της η παλαιοχριστιανική Εκκλησία, δεν επέτρεψε ποτέ επίσημη χρήση των εικόνων. Κατ' αρχήν από του Μεγάλου Κωνσταντίνου επικράτησε γενικά η συνήθεια να κοσμούνται οι Ναοί με εικόνες, αλλά από πολλούς αποκρούονταν η συνήθεια αυτή, γιατί θεωρείτο ως ειδωλολατρικό καθεστώς. Παρά τις ζωηρές όμως αντιδράσεις, οι μάζες των Χριστιανών, και μάλιστα εκείνων που προέρχονταν από τους ειδωλολάτρες, σιγά και βαθμιαία ξέφυγαν από την απλή χρήση των εικόνων και κατέληξαν στο να τις λατρεύουν. Στην Ανατολή, κατά το τέλος του 6^{ου} αιώνα, η εικονολατρία είχε φτάσει στο κατακόρυφο. Η καθιερωμένη πλέον γενικά εικονολατρία συνέβαλε ακόμη περισσότερο να αποκρουστεί η λατρεία αυτή δια της εικονομαχίας, η οποία είχε ήδη εκδηλωθεί πολύ πριν ξεκινήσει την εικονομαχική κίνηση ο Λέων ο Γ' και μάλιστα ως επιβίωση παλαιοχριστιανικής διδασκαλίας. Ο επίσκοπος της Ιεραπόλεως Φιλόξενος, στο τέλος περίπου του 5^{ου} αιώνα είχε αποπειραθεί να καταργήσει τις εικόνες στη Συρία. Λίγο πριν κινηθεί ο Λέων ο Γ' κατά των εικόνων, ο αυτοκράτορας Φιλιππικός σχεδίαζε να απαγορεύσει τη λατρεία τους. Η Μικρά Ασία υπήρξε η χώρα, στην οποία, οι εικονομαχικές ιδέες είχαν διαδοθεί. Εκεί απορ-

ρίπτονταν η εικονολατρία, όχι μόνο από άτομα, αλλά και από ολόκληρες εκκλησιαστικές κοινότητες. Η δε Μικρασιατική αυτή εικονομαχία πρέπει να θεωρηθεί το λείψανο της παλαιοχριστιανικής διδασκαλίας» (“Παγκόσμια Ιστορία Ελευθερουδάκη”, τόμος Β’, σελ.226).

Τα ίδια, αλλά με άλλα λόγια υποστηρίζει και ο ιστορικός Κ. Παπαρηγόπουλος, ο οποίος προσθέτει: «Πολλοί κατηγορήσαν τη διαμόρφωση αυτή του Χριστιανισμού ως παρεκτροπή από τον ιδεώδη χαρακτήρα της πίστεως... Η άμεση λατρεία των αγίων επισκίασε τόσο πολύ το αίσθημα προς το Υπέρτατο Όν, ώστε τιμήθηκαν πολλές φορές οι εικόνες των αγίων ως θαυματουργικές. Οι άνθρωποι τις προσκυνούσαν, τις έθεταν στην κεφαλή τους, τις πλησίαζαν στα μάτια τους και στο στήθος, έκαναν μπροστά τους το σημείο του σταυρού, γονάτιζαν, τις προσκυνούσαν και γενικά απέδιδαν στις εικόνες όλα τα γνωρίσματα της άμεσης λατρείας και προσκύνησης. Εξαιτίας αυτών των συνθηκών οι Ιουδαίοι και οι Μωαμεθανοί κατάντησαν να ονομάζουν τους Χριστιανούς ειδωλολάτρες».

«Οι πολύμορφες αυτές καταχρήσεις και παρεξηγήσεις είχαν ολέθρια αποτελέσματα στον εθνικό, στον κοινωνικό και στον πολιτικό βίο της χώρας. Ενώ η θρησκεία ήταν το ισχυρότερο ελατήριο του έθνους. Το ελατήριο όμως αυτό φθειρόταν καθημερινά με τα ατοπήματα τα οποία εισχώρησαν σε πολλούς θρησκευτικούς θεσμούς, το δε έθνος έπεφτε όλο και περισσότερο σε μια πολύμορφη υλική, ηθική και διανοητική ακολασία».

Οι ιστορικές αυτές πληροφορίες δικαιώνουν απολύτως τον αγώνα μας. Αν λοιπόν θεωρηθεί αιρετικός εκείνος που δεν δέχεται την προσκύνηση και λατρεία των εικόνων, τότε η αρχέγονη Εκκλησία πρέπει να θεωρηθεί αιρετική. Και αυτό σημαίνει, ότι οι Εκκλησίες, Ανατολική και Δυτική, πρέπει να διαχωρίσουν τις ευθύνες τους από την Εκκλησία εκείνη, γιατί δεν προσκυνούσε ούτε λάτρευε τις εικόνες και συνεπώς ήταν αιρετική.

Αλλά ας συνεχίσουμε την έρευνά μας στην ιστορία για να πλουτίσουμε την εργασία μας αυτή με περισσότερη

ιστορική ύλη και να φτάσουμε φυσικά πλέον στη συγκρότηση της Έβδομης Οικουμενικής Συνόδου.

Στην εποχή, κατά την οποία με πολλές θρησκευτικές αντι-Βιβλικές και ανόητες πράξεις το έθνος έπεφτε σε μια πολύμορφη υλική, ηθική και διανοητική ακολασία, παρουσιάστηκε ο αυτοκράτορας Λέων ο Γ'. Ο αυτοκράτορας, ο οποίος δεχόταν ότι η προσκύνηση των εικόνων δεν ήταν θεμελιώδες δόγμα της Εκκλησίας, δεν έλυσε το θέμα δικτατορικά· δεν ενέργησε μόνος του. Μεταρρύθμιση στις εκκλησιαστικές υποθέσεις «ζητούσαν και ασπάζονταν πολύ πριν οι λογιότερες, η νοημονέστερες, οι πρακτικότερες τάξεις της κοινωνίας και προ πάντων οι ανώτεροι λειτουργοί του κλήρου... Γιατί παραδέχονταν ότι ο αρχιεπίσκοπος Εφέσου Θεοδόσιος, ο επίσκοπος Κλαυδιουπόλεως της Γαλατίας Θωμάς και ο επίσκοπος Νακολίας της Φρυγίας Κωνσταντίνος, πρότρεψαν και καθοδήγησαν τον Λέοντα στην κατάργηση των εικόνων. Απ' αυτά συμπεραίνεται επαρκώς ότι η μεταρρύθμιση είχε ρίζες βαθιές εντός του ανώτερου κλήρου και μάλιστα εντός του ανώτερου κλήρου της Μικράς Ασίας, και ότι η κυριότερη ενέργεια στην προκειμένη περίπτωση, προήρθε από την Εκκλησία... Ο Λέων ούτε νομοθέτησε ούτε επέβαλε τίποτε επί του προκειμένου, αλλά απλά υιοθέτησε τη δοξασία της μεγάλης μερίδας του έθνους, τη δοξασία όλου σχεδόν του ανώτερου κλήρου».

Δεν ήταν μόνο η κατάχρηση των εικόνων, η αιτία των ανόητων πράξεων που έσκαπταν την υλική, την ηθική και τη διανοητική δύναμη εκείνης της κοινωνίας, αλλά ήταν και η φθορά, γενικά, της θρησκείας, που ήταν το ισχυρό ηθικό στοιχείο του έθνους. Και τη φθορά αυτή εργάζονταν **“οι απόστολοι του πνευματικού σκότους, Καλόγεροι”**, για τους οποίους, γράφει ο ιστορικός: «Ένα μεγάλο μέρος (του ηθικού ελατηρίου) παρασυρόταν από την ενεργό πρακτική κοινωνία της Καλογερικής μοναστηριακής ζωής, του άλλου μέρους της πρακτικής κοινωνίας, που έμενε, η δραστηριότητά του περιοριζόνταν και ελαττώνονταν με τους θρησκευτικούς τύπους, τους οποίους είχαν πολλαπλασιάσει σε μεγάλο βαθμό».

«Αρκεί να προσέξει κανείς την Έκθεση της Βασιλείου Τάξεως, που αποδίδεται στον Κωνσταντίνο τον Πορφυρογέννητο, και στην πραγματεία περί οφίκιων του Κουροπαλάτου, για να εκπλαγεί από το πλήθος των δεσποτικών και θεομητορικών εορτών, των εορτών των μεγάλων αγίων και των πολιτικών πανηγύρεων, εξαιτίας των οποίων απασχολούνταν όλες οι κοινωνικές τάξεις, από την ανώτερη μέχρι την κατώτερη, με τις διάφορες εκκλησιαστικές και βασιλικές τελετές. Και αυτές ήταν η μεγάλες, οι επίσημες, οι εορτές που εόρταζε από κοινού όλο το έθνος, οι δε άλλες, που ήταν καθιερωμένες στη μνήμη αναρίθμητων μαρτύρων αγίων, πανηγυρίζονταν βέβαια μόνο κατά τόπους, αλλά το πλήθος αυτών των εορτών συντελούσε στην αργία όλου του έθνους... Οι πολυάριθμοι εκείνοι τύποι της λατρείας, δεν συντελούσαν μόνο στην αργία και δεν είχαν μόνο τα πολύμορφα και ολέθρια αποτελέσματα, αλλά κατέπνιξαν ακόμη και το πνεύμα της αρχικής διδασκαλίας του Ιησού. Η θαυματουργική δύναμη που απέδιδαν σε πολλά ιερά αντικείμενα, παρουσίασε τη δοξασία, ότι αρκεί να φέρει κανείς μαζί του ένα απ' αυτά τα αντικείμενα, για να απαλλαγεί από κάθε κίνδυνο, και το χειρότερο, από κάθε ηθική υποχρέωση... Την πίστη λοιπόν διαδέχτηκε η δεισιδαιμονία, η χειρότερη δεισιδαιμονία. Με τον συνδυασμό δε αυτόν, της αργίας και της δεισιδαιμονίας, παρέλυαν όλες οι δυνάμεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, τόσο περισσότερο, αφού και η εκπαίδευση ήταν κυρίως στα χέρια των Καλογέρων, οι οποίοι, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, ανέτρεφαν τη νεολαία σύμφωνα με τις εσφαλμένες και παράλογες εκείνες δοξασίες τους... Παρόλα αυτά, όλη η κοινωνία εκείνη δεν είχε χάσει τα πάντα. Δεν είχαν πέσει σε ακολασία όλοι, ώστε καμιά μερίδα απ' αυτή την κοινωνία να μην έχει συνείδηση του κινδύνου, τον οποίο διέτρεχε το έθνος, και της ανάγκης τού να προβλέψει για τη σωτηρία του. Προ πολλού, πολλοί στο Ανατολικό κράτος κυρίως είχαν επιστήσει την προσοχή στο θρησκευτικό ζήτημα και στις ανόητες πράξεις και καταχρήσεις που δημιουργούσαν οι θρησκευτικοί θεσμοί και τύποι, τους οποίους λαθραία έβαλαν οι Καλόγεροι μέσα στο

πολίτευμα της Εκκλησίας. Επίσης, επί βασιλέως Ζήνωνος, προς το τέλος της 5^{ης} εκατονταετηρίδας, ο Φιλόξενος, επίσκοπος Ιεραπόλεως της Συρίας, αποπειραθεί να καταργήσει τις εικόνες στην εκκλησιαστική του περιφέρεια. Στην επόμενη εκατονταετηρίδα, ο βασιλιάς Μαυρίκιος ηθέλησε να περιορίσει και να ελαττώσει με διάφορες περιοριστικές διατάξεις τη μεγάλη ορμή των ανθρώπων προς το μοναστηριακό βίο. Ο διάδοχος του Μαυρίκιου Φωκάς, προκειμένου να αναζωπυρώσει το μάχιμο πνεύμα του λαού, διεκήρυξε, ότι, αυτοί που πέφτουν στον πόλεμο εξομοιώνονται με τους μάρτυρες της πίστεως. Έπειτα ο διάδοχος του Φωκά, Ηράκλειος, κατέβαλε πολλές προσπάθειες και αγωνίστηκε με πολλούς τρόπους για να πείσει τους ανθρώπους, ότι το θρησκευτικό αίσθημα πρέπει να έχει πρακτική μορφή και θέση. Λίγο προ του Λέοντος, ο βασιλιάς Φιλιππικός μελέτησε την κατάργηση της λατρείας των εικόνων· λέγεται μάλιστα ότι είχε εκδώσει και ρητό νόμο το έτος 713. Ολόκληρες φυλές, ολόκληρες κοινότητες διαμαρτύρονταν κατά της υπερβολικής ανάπτυξης των εκκλησιαστικών τύπων».

Ο αυτοκράτορας Λέων ο Γ', λοιπόν, ευρισκόμενος σε μια τέτοια τραγική κατάσταση και δραματική θέση του έθνους, έβλεπε την απόλυτη ανάγκη να βάλει χέρι τολμηρό σε όλα τα ελαττώματα, που υπέσκαπταν την υλική, την ηθική και τη διανοητική δύναμη του έθνους. Δεδομένου δε ότι το πνεύμα αυτό είχε ήδη αρχίσει να καλλιεργείται από τις ανώτερες τάξεις της πολιτικής και εκκλησιαστικής κοινωνίας, η ανάγκη αυτή φαινόταν περισσότερο επιτακτική. Και τούτο το απέδειξε η συμμετοχή των τάξεων αυτών, όταν κατά τον 8^ο αιώνα ο Λέων άρχισε το έργο της μεταρρύθμισης. Αυτό επιβεβαιώνουν τα λόγια του ιστορικού:

«Στην 8^η εκατονταετηρίδα και μέχρι τα μέσα της 9^{ης} άρχισε να φαίνεται ολόκληρο σύστημα μεταρρύθμισης, όχι μόνο εκκλησιαστικής αλλά και κοινωνικής και η εφαρμογή του επιδιώκονταν με επιμονή. Τούτο μαρτυρεί, ότι δεν ήταν έργο μόνο των βασιλέων ή ολίγων ανθρώπων, αλλά ότι προέκυψε από τα σπλάχνα αυτής την κοι-

νωνίας, η οποία μελέτησε προ πολλού το ζήτημα σε όλες τις μορφές και διαμόρφωσε περί αυτού δοξασίες και πεποιθήσεις, τις οποίες αγωνίστηκε να θέσει σε εφαρμογή και πράξη. Η περίοδος αυτή, λέγεται εσφαλμένα, ότι άρχισε από την εικονομαχία, όχι για άλλο λόγο, αλλά επειδή η κατάργηση των εικόνων, πρόσβαλε τις περισσότερες αμαρτωλές συνήθειες και τα περισσότερα συμφέροντα και γι' αυτό κατέπληξε ζωηρά τη φαντασία των ανθρώπων και επισκίασε όλα τα άλλα γεγονότα. Καθόσον όμως μπορούμε να κρίνουμε από τις ατελείς ειδήσεις, που διασώθηκαν, δεν επρόκειτο μόνο περί της κατάργησης των εικόνων, αλλά και περί πολλών άλλων θρησκευτικών και κοινωνικών μεταβολών. Η μεταρρύθμιση... επιχείρησε με τρόπο τολμηρό, ως φαίνεται, εκτός από την κατάργηση των εικόνων και τον περιορισμό των αγίων λειψάνων, να περιορίσει και τον αριθμό των Μοναστηριών, να υποχρεώσει στον κοινό φόρο τα εκκλησιαστικά και μοναστηριακά κτήματα, να αφαιρέσει από τον κλήρο τη δημόσια εκπαίδευση, και να καταργήσει τη δουλοπαροικία, να περιορίσει τη δουλεία, να καθιερώσει κάπως την ανεξιθρησκία, να νομοθετήσει και να πολιτευθεί με τρόπο που να υποδηλώνει ότι ενδιαφέρονταν για τη διάπλαση μιας νέας κοινωνίας, που να έχει ευγενείς και ηθικές προτιμήσεις».

Παρ' όλες αυτές τις πολιτισμένες αρχές, «το βέβαιο είναι, ότι για αρκετό χρόνο δίστασε να τις πραγματοποιήσει. Ο Λέων βασίλευσε το έτος 717... οι δε πρώτες ενέργειές του κατά των εικόνων δεν έγιναν παρά μετά οκτώ έτη, δηλαδή το έτος 726. Και πώς ήταν δυνατόν να μη δισταίσει; Από το ένα μέρος υπήρχαν λόγοι ηθικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί, που τον έπειθαν ότι η μεταρρύθμιση ήταν αναγκαία, από το άλλο μέρος συναισθανόταν, ότι, αν τολμήσει να επιβάλει τις αρχές του αυτές σ' αυτά τα ζητήματα και μάλιστα στο θρησκευτικό ζήτημα, έμελλε να προσβάλει τόσες πεποithήσεις και συνήθειες και τόσα συμφέροντα, ώστε ήταν αναπόφευκτος ο μεγάλος σάλος στο Κράτος».

Καθώς φαίνεται δε, ο σάλος αυτός ενέπνευσε την ιδέα στον αυτοκράτορα να μην καταργήσει εντελώς τις εικό-

νες, αλλά να τις ανυψώσει, ώστε να μην μπορούν οι αμαθείς περί την πίστη να τις προσκυνούν και δι' αὐτῶν να προσφέρουν τη λατρεία τους προς τον Θεό. «Στις δυσχέρειες αυτές προστέθηκαν, ως συνήθως, πολλά πάθη, πολλά συμφέροντα και η κοινωνία παρασύρθηκε σε μακρόχρονη εναγώνια ρήξη... Τέλος όμως, επειδή γνώριζε πολύ καλά τις πληγές της κοινωνίας την οποία είχε αναλάβει να κυβερνήσει, επειδή έβλεπε ότι ήταν αναπόφευκτη η ανάγκη κάποιας μεταβολής, και επειδή έβλεπε τη μεγάλη μερίδα του έθνους, τη λογιότερη και νοημονέστερη, και αυτή την τάξη του ανώτερου κλήρου να αποδέχεται αυτή την ανάγκη, και κυρίως την ανάγκη της εκκλησιαστικής μεταρρύθμισης, αποφάσισε να επιχειρήσει το έργο, και από την απλή μετατόπιση προέβη αμέσως στην ολοκληρωτική αφαίρεση των εικόνων».

«Μετά από πολλούς δισταγμούς, ο Λέων συγκάλεσε μία από τις έκτακτες εκείνες συνεδριάσεις της συγκλήτου, οι οποίες ονομάζονταν Σιλέντιον (Σύλλογος) και στις οποίες, εκτός από τους συγκλητικούς, ήταν παρόντες και οι νοημονέστεροι κληρικοί. Σ' αυτόν τον ανώτατο σύλλογο κατέθεσε Τύπο ή Βασιλικό Διάταγμα, δια του οποίου αποδοκιμάζονταν γενικά η προσκύνηση των εικόνων, ως ψευδολατρία, από την οποία οι ευλαβείς ψυχές κινδύνευαν να τιμούν είδωλα αντί του αληθινού Θεού, τον Οποίο νόμιζαν ότι λατρεύουν. Το Διάταγμα αυτό έγινε δεκτό... Ο ανώτερος κλήρος καθόλου δεν αντέδρασε στο νέο αυτό Διάταγμα περί καταργήσεως των εικόνων».

Βεβαίως υπήρχε και η αντιπολίτευση από μέρους του Πάπα της Ρώμης Γρηγορίου του Β', ο οποίος, «νόμιζε κατάλληλη την περίσταση για να διαλύσει τους πολιτικούς δεσμούς που συνέδεαν ακόμη τη Ρώμη με την Κωνσταντινούπολη, και ωφελούμενος κυρίως από τη δυσαρέσκεια που επικρατούσε στην Ιταλία για την αυστηρή είσπραξη των φόρων που είχε επιβάλει ο βασιλιάς, υποκίνησε αμέσως στασιαστικές κινήσεις». Άλλος αντίπαλος του Λέοντος υπήρξε ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός από την Ανατολή, για τον οποίο λέει ο ιστορικός: «Ως εκ καταγωγής του ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός δεν είχε πολλά δικαιώματα στην

αγάπη του Ελληνικού έθνους και της Χριστιανικής πίστewς». Επίσης ο Πάπας Γρηγόριος Γ' αποδοκίμασε τον Λέοντα, επειδή πήρε θάρρος από τα εκκλησιαστικά δικαιώματα που είχε στη σημερινή Ελλάδα, γιατί, «η Κρήτη, η κυρίως Ελλάς, η Θεσσαλία, η Μακεδονία, η Ήπειρος και όλη η σημερινή Αλβανία ανήκαν εκκλησιαστικά στον Πάπα».

Ο Γρηγόριος ο Γ' λοιπόν κάλεσε τοπική Σύνοδο εναντίον της μεταρρυθμιστικής κίνησης του Λέοντος, αλλά απέτυχε, γιατί η κάτω Ιταλία και η Σικελία αναγνώριζαν και δέχονταν σωστά όσα είχαν αποφασιστεί εναντίον των εικόνων στην Κωνσταντινούπολη. Η συμπεριφορά αυτή του Πάπα, έκανε τον Λέοντα να αποσπάσει όλες αυτές τις χώρες απ' αυτόν και να τις παραδώσει στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Και εξηγεί ο ιστορικός: «Η πράξη αυτή του βασιλέως Λέοντος ήταν πολύ σπουδαία για το έθνος μας».

Αλλά πριν ακόμη ο Λέων Γ' ολοκληρώσει τα μέτρα που έλαβε κατά των εικόνων, πέθανε στις 18 Ιουνίου του έτους 740.

«Από αυτά που έπραξε για την εκτέλεση της μεταρρύθμισης, διέστρεψαν εκείνα που μπορούσαν και τα άλλα έθαψαν στον τάφο της σιωπής. Ευτυχώς, μεταγενέστεροι χρονογράφοι αντιλήφθηκαν τις σκληρές συκοφαντίες που εκτόξευσαν εις βάρος του Λέοντος... Κανείς από τους πρωταγωνιστές της Ιστορίας δεν ακρωτηριάστηκε τόσο φοβερά, όσο ο Λέων... Τον μεγαλοφυέστερο των νομοθετών παρουσίασαν στους μεταγενέστερους ως τον αθλιότερο των κακούργων... Ο άνθρωπος αυτός δεν επεχείρησε μόνο να αφαιρέσει τις εικόνες από τους ναούς, αλλά και κάτι άλλο πολύ σπουδαιότερο και γενικότερο επεχείρησε, να δώσει ψυχή, να ζώσει ζωή, να δώσει ελευθερία πνεύματος με γενναιότητα φρονήματος στην κοινωνία εκείνη, η οποία αφού κατάντησε να μην έχει άλλο ηθικό ελατήριο παρά μόνο το θρήσκευμα, κατάντησε έπειτα να νομίζει ότι το θρήσκευμα περιορίζεται στην προσκύνηση των εικόνων και στο μοναχικό βίο».

«Η ιδέα της εικονομαχίας δεν ήταν του Λέοντα. Προ πολλού πολλοί επίσκοποι της Μικράς Ασίας υπενθύμιζαν ότι στους πρώτους αιώνες δεν υπήρχαν εικόνες, πλην του Καλού Ποιμένα. Και η Σύνοδος της Ελβίρας (306 μ.Χ.) στην Ισπανία, και θεολόγοι, όπως ο άγιος Επιφάνειος, έγραφαν κατά των εικόνων, γιατί φοβούνταν, ότι η προσκύνηση αυτών καταντά ειδωλολατρία. Πολλοί Χριστιανοί απέδιδαν στις εικόνες θεία δύναμη, μάλιστα τις λεγόμενες “αχειροποίητες”. Στα χρόνια μάλιστα, μετά τον Μωάμεθ, η δεισδιαιμονία για τις εικόνες ήταν φοβερή. Καθώς γράφει ο Χρ. Παπαδόπουλος, “Τα χρώματα των εικόνων μεταχειρίζονταν ως φάρμακα, επικαλούνταν σε περιπτώσεις και σε γεγονότα που ήταν εντελώς άσχετα με τη θρησκεία, λ.χ. τις εικόνες χρησιμοποιούσαν ως αναδόχους των βαπτιζόμενων νηπίων ή εκείνων που αποφάσιζαν να ασπαστούν τον Καλογερισμό. Ορισμένοι από τους πρεσβυτέρους αναμείγνυναν χρώματα των εικόνων με τη θεία Ευχαριστία, άλλοι δε έθεταν τον άρτο της θείας Ευχαριστίας πάνω στις εικόνες και έτσι μεταλάμβαναν... στον αμαθή όχλο, η προσκύνηση των εικόνων είχε πολλές φορές σημασία λατρείας” (“Θεολογία”, 8/1930, σελ.10)».

«Ο Λέων ήξερε ότι πολλοί θεολόγοι χαρακτήρισαν την προσκύνηση των εικόνων ως ειδωλολατρία και τούτο ενίσχυε πολύ τον αυτοκράτορα στον αγώνα, τον οποίο ήθελε να αναλάβει... Ενώ ανέλαβε τον αγώνα κατά των εικόνων, δεν έπαυε να είναι Χριστιανός ευσεβής, όπως φανερώνουν τα άλλα του έργα, η νομοθεσία του π.χ. που κανονίζει τα ζητήματα του γάμου κατά χριστιανικότερο τρόπο, η ίδρυση ή επισκευή εκκλησιών, όπως του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Το 721 εξέδωσε διάταγμα, δια του οποίου επέβαλε το βάπτισμα στους Ιουδαίους και Μοντανιστές, τούτο δε βεβαίως φανερώνει την αφοσίωσή του στο Χριστιανισμό» (“Ιστορία του Βυζαντινού Έθνους”, Κ. Ι. Αμάντου, σελ.334-335).

Τον Λέοντα διαδέχτηκε ο γιος του Κωνσταντίνος Ε', ο οποίος έμεινε πιστός στις αρχές του πατέρα του και ήταν τολμηρότερος στα εκκλησιαστικά ζητήματα. Έβλεπε ότι ο πατέρας του άφησε ημιτελές το έργο της εκκλησιαστικής

μεταρρύθμισης στο οποίο όρισε μόνο τις αρχές της. Τα διατάγματα του πατέρα του δεν εφαρμόστηκαν εξολοκλήρου από το λαό. Εικόνες υπήρχαν σε πολλά μέρη. Ο Κωνσταντίνος πίστευε ότι η παρουσία αυτή των εικόνων υπότρεφε τις δεισιδαιμονίες και προλήψεις του όχλου, τις οποίες μόνα τα βασιλικά διατάγματα δεν είχαν τη δύναμη να ανατρέψουν. Για το λόγο αυτό το έτος 752 συγκρότησε επανειλημμένα συμβούλια, «για να συμβουλευτεί με τον ανώτερο κλήρο για τον καταλληλότερο τρόπο της εφαρμογής των διαταχθέντων. Από τις συζητήσεις που έγιναν τότε, νόμισε ότι η όλη κατάσταση καταργήσεως των εικόνων και η έγκρισή της από το λαό θα διευκολυνόταν πολύ, εάν η κατάργηση αυτή επικυρωνόταν από Οικουμενική Σύνοδο». Αμέσως εξέδωσε τις αναγκαίες διαταγές για τη συγκρότηση Συνόδου, η οποία άρχισε τις συνεδριάσεις στις αρχές του επόμενου έτους 754. Η Σύνοδος αυτή κατέληξε στην εξής απόφαση:

«Ομοφώνως ορίζομεν απόβλητον είναι και αλλοτρίαν και εβδελυγμένην εκ της των Χριστιανών εκκλησίας πάσαν εικόνα εκ πάσης ύλης και χρωματουργικής τών ζωγράφων κακοτεχνίας πεποιημένην. Μηκέτι τολμάν άνθρωπον τον οιονδήποτε επιτηδεύειν το τοιούτον ασεβές και ανόσιον επιτήδευμα, ο δε τολμών επί του παρόντος κατασκευάσαι εικόνα ή προσκυνήσαι ή στήσαι εν εκκλησία ή εν ιδιωτικώ οίκω ή κρύψαι, ει μεν επίσκοπος ή πρεσβύτερος ή διάκονος είεν, καθαιρείσθω, ει δε μονάζων ή λαϊκός, αναθεματιζέσθω και τοις βασιλικοίς νόμοις υπένθυνος έστω ως ενάντιος των του Θεού προσταγμάτων και εχθρός των πατρικών δογμάτων».

Στη Σύνοδο αυτή παραβρέθηκαν 348 πατέρες, αλλά ο Πάπας της Ρώμης και οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων, δεν έστειλαν αντιπροσώπους. Για την ελευθερία σκέψεως των συνοδικών, γράφει ο ιστορικός: «Χωρίς αμφιβολία, καμία βία δεν εξασκήθηκε στη Σύνοδο αυτή, ούτε σπουδαία αντιλογία προέκυψε... Απ' αυτήν δε την ανεπηρέαστη και σύμφωνη ενέργεια αυτής της Συνόδου του έτους 754, φαίνεται πολύ καθαρά, ότι ο ανώτερος κλήρος ασπαζόταν την καινοτομία».

Τη μόνη κατηγορία που βρίσκει ο ιστορικός σ' αυτή τη Σύνοδο είναι, ότι ανακήρυξε «ως επιτήδευμα ασαφές και ανόσιο» τη ζωγραφική τέχνη, «επαγαγόντες πληγή καίρια στην καλή εκείνη τέχνη».

«Την 8^η Αυγούστου (754), οι πατέρες με τον βασιλιά πέρασαν το Βόσπορο και με μεγάλη πομπή συνήλθαν στην Εκκλησία της Παναγίας των Βλαχερνών, από την οποία είχαν αφαιρεθεί όλες οι εικόνες. Εκεί διαβάστηκαν πανηγυρικά οι όροι της Συνόδου και επευφήμησαν οι πατέρες τον βασιλέα με μεγάλο ενθουσιασμό: **“Σήμερον σωτηρία τω κόσμω, ότι συ, βασιλεύ, ελυτρώσω ημάς εκ των ειδώλων”**».

Κατόπιν αυτών έπρεπε να εκτελεστούν τα ψηφισθέντα, δηλαδή, να αφαιρεθούν οι εικόνες από τις Εκκλησίες, από τα Μοναστήρια και από τα σπίτια των Χριστιανών. Το έργο όμως αυτό ήταν τρομερά δύσκολο. Γιατί, όπως αναφέρει ο ιστορικός, αν και ο ανώτερος κλήρος του Ανατολικού κράτους, ο στρατός, οι λογιότερες και νοημονέστερες κοινωνικές τάξεις ασπάζονταν την καινοτομία, ο αμαθής λαός, οι γυναίκες, το πλήθος των μοναχών και οι τέσσερις ύπατοι αρχιερείς, ο Ρώμης, ο Αλεξανδρείας, ο Αντιοχείας και ο Ιεροσολύμων, δεν συμφωνούσαν. Και ασφαλώς, όχι κατά συνείδηση, γιατί ήξεραν τις καταχρήσεις των εικονολατρών, οι οποίοι έζυναν τα χρώματα των εικόνων στη θεία Κοινωνία στις θείας Ευχαριστίας, για να αγιαστεί, αλλά γιατί μια τέτοια καινοτομία δεν ήταν εύκολη, χωρίς να κατηχηθεί πρώτα ο λαός. Ο αμαθής λαός είχε γαλουχηθεί με αυτά τα νάματα. Το αμαθέστατο ιερατείο τον είχε κατηχήσει, ότι τα μέσα της λατρείας είναι οι εικόνες. Πώς λοιπόν, θα του αφαιρέσεις τα μέσα αυτά, χωρίς να προηγηθεί ανάλογη κατήχηση; Συνεπώς, δεν ήταν εύκολη η συγκατάθεση των άλλων Πατριαρχών και του Πάπα.

Την αμάθεια αυτή του λαού, σημειώνει ο ιστορικός, και την προσήλωσή του στα εξωτερικά σύμβολα της πίστεως εκμεταλλεύονταν οι μοναχοί –απόστολοι του σκότους– και υποκινούσαν τη γενική αντίσταση· φανάτιζαν το λαό και δημιουργούσαν αυθάδεις αντιστάσεις, εξαιτίας των

οποίων έγιναν πολλά και μεγάλα εγκλήματα μεταξύ των εικονομάχων και των εικονολατρών, αλλά και οι εχθροί τους έθνους αρκετά ωφελήθηκαν, καθώς επίσης, και «άνθρωποι φιλαρχοί που νόμισαν κατάλληλη την κατάσταση του να ωφεληθούν από την αντίσταση των μοναχών... και να πετύχουν επίσημη θέση στην κυβέρνηση». Ο βασιλιάς πάντως διέταξε την ολοσχερή εξαφάνιση των εικόνων στην πρωτεύουσα και στην επαρχία, και «πολλές εικόνες καταστράφηκαν τότε, πολλά λείψανα των αγίων εξαφανίστηκαν, πολλά μοναστήρια καταργήθηκαν», ανάλογα βέβαια με το χαρακτήρα των διοικητών, οι οποίοι ανέλαβαν να εκτελέσουν τα βασιλικά διατάγματα. Η εκτέλεση των βασιλικών διαταγμάτων άρχισε από τις χώρες εκείνες που ήταν δυνατόν να εφαρμοστεί ευκολότερα, γιατί ο βασιλιάς είχε την ελπίδα, ότι αφού η καινοτομία αυτή εφαρμοστεί και ευδοκιμήσει στα αξιόλογα μέρη του κράτους, μπορεί κατόπιν με βαθμιαία διάδοση των ιδεών της καινοτομίας και των συνηθειών, να παρεισδύσει και στις χώρες εκείνες που ήταν περισσότερο δύσκολες.

Εντωμεταξύ, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος πάντρεψε τον γιο του και διάδοχο Λέοντα Δ' με την Αθηναία Ειρήνη. Η Αθηναία αυτή κόρη, η οποία δεν είχε κανένα άλλο προτέρημα, παρά μόνο την ομορφιά της και την υποκρισία της, φάνηκε πρόθυμη να ασπαστεί τις δοξασίες του πεθερού της. Αλλά ο Κωνσταντίνος έπεσε σε απάτη. Γιατί, όταν ανέλαβε τη βασιλεία ο γιος του Λέων, άνθρωπος με ασθενικό χαρακτήρα, η Ειρήνη ως έχιδνα σήκωσε το κεφάλι, έβγαλε τη μάσκα της υποκρισίας και έχυσε το δηλητήριό της εναντίον όλων των προσπαθειών του πεθερού της και του άνδρα της. Νόμιζε ότι δικαιούται να καταπατήσει, για την επιτυχία του σκοπού της, κάθε ανθρωπινό και θείο νόμο. Το φίδι αυτό, η Ειρήνη, «μεταχειρίστηκε τη θρησκεία ως όργανο φιλαρχίας και φιλοδοξίας και γι' αυτό εξετράπη στα φοβερότερα κακουργήματα».

Ο Λέων ο Δ', ο άνδρας της πανούργας Ειρήνης, ο οποίος ανέλαβε την Εξουσία το έτος 775, ήταν αγαθός και έντιμος άνδρας, αλλά ασθενικός χαρακτήρας. «Ανατράφηκε μεν στα παραδοσιακά δόγματα της μεταρρύθμισης,

αλλά δεν είχε τη δύναμη της θέλησης, που ήταν αναγκαία, για να συμπληρωθεί η εκτέλεση των αποφασισθέντων. Η αντίπαλη μερίδα, η οποία είχε εντελώς εξασθενήσει κάτω από την πίεση του Κωνσταντίνου, άρχισε αμέσως πάλι να κινείται πολύ επικίνδυνα. Τούτο γιατί η βασίλισσα Ειρήνη, παραβαίνουσα τους όρκους, τους οποίους είχε δώσει στον πεθερό της, ήρθε αμέσως μετά το θάνατό του σε συνεννοήσεις με τη μερίδα εκείνη. Οι σύμμαχοι αυτοί πολιτεύτηκαν με τόση επιτηδειότητα, ώστε ο Λέων ο Δ' έπεσε με μεγάλη ευχέρεια στις παγίδες που του είχαν στήσει». Πολλά κακά και πολλές συνωμοσίες έγιναν από τους συμμάχους αυτούς, αλλά ο βασιλιάς Λέων ο Δ', άνθρωπος με ασθενικό χαρακτήρα, έδειχνε πάντα πνεύμα επιείκειας. Ενώ όμως ο Λέων ο Δ' νόμιζε ότι πολιτευόμενος με τον τρόπο αυτό του δινόταν η ευχέρεια να μην τιμωρήσει αυστηρά την αντίπαλη μερίδα, ενώ τηρούσε, ως προς το μέρος του τους ορισμούς της μεταρρύθμισης, ξαφνικά μαθαίνει ότι αυτή η γυναίκα του Ειρήνη είχε εικόνες που προσκυνούσε, και ότι δύο εικόνες βρέθηκαν κρυμμένες κάτω από το προσκέφαλό της.

Η απάτη αυτή ερέθισε πολύ τον τόσο μετριοπαθή Λέοντα Δ'. Αμέσως διέταξε ο βασιλιάς να γίνουν ανακρίσεις, οι οποίες απέδειξαν, ότι κληρικοί και αξιωματούχοι της Αυλής είχαν προμηθεύσει στη βασίλισσα τις εικόνες. Τους κληρικούς αυτούς και τους αξιωματούχους τους φυλάκισε, τη γυναίκα του επέπληξε με οργή, γιατί παρέβη τους όρκους με τους οποίους είχε ορκιστεί επί των ακράντων μυστηρίων στον πατέρα του Κωνσταντίνο. Η Ειρήνη θέλησε να προφασιστεί ότι δεν γνώριζε ότι οι εικόνες ήταν κρυμμένες στον κοιτώνα της, αλλά ο βασιλιάς παρέμενε αμετάπειστος και γι' αυτό σταμάτησε στο εξής να έχει σχέση με αυτή, και θα της αφαιρούσε και την ελπίδα που είχε στο γιο τους νεαρό Κωνσταντίνο, εάν ξαφνικά δεν πέθανε μετά από πέντε περίπου μήνες, στις αρχές του Σεπτεμβρίου του έτους 780... Οι αντιμεταρρυθμιστές είπαν, ότι ο Λέων, επειδή αγαπούσε υπερβολικά τους πολύτιμους λίθους, αφαίρεσε ένα πολύτιμο στέμμα από το ιερό της Σοφίας του Θεού, το οποίο άλλοτε είχε αφιερώσει ο Μαυρί-

κιος, και ότι αφού φόρεσε αυτό το στέμμα, ως εκ θαύματος, άναψαν κάρβουνα στην κεφαλή του και αυθημερόν πέθανε. Οι δε μεταρρυθμιστές πάλι αξίωσαν, ότι τον βασιλιά δηλητηρίασε η γυναίκα του Ειρήνη. Εμείς νομίζουμε ότι η Ειρήνη, που διέπραξε τόσα παράνομα έργα, δεν θα δίσταζε καθόλου να διαπράξει και αυτό».

«Η αρχή περιήλθε τότε στον δεκαετή Κωνσταντίνο τον ΣΤ΄ που επιτροπευόταν από τη μητέρα του Ειρήνη», η οποία, προκειμένου να πετύχει το σκοπό της, δηλαδή, την αναστήλωση των εικόνων, επιζήτησε εξωτερικούς και εσωτερικούς συμμάχους, και δεν δίστασε να θυσιάσει τα κυριότερα συμφέροντα του Κράτους, το οποίο είχε επί των ημερών της παραλύσει, ενώ το παρέλαβε σε μεγάλη ακμή.

Κατόπιν αυτών και με την υπόδειξη της κακόβουλης Ειρήνης παραιτήθηκε ο τότε Πατριάρχης Παύλος, που ήταν φίλος των εικονομάχων, και ο οποίος σε λίγο πέθανε. Τα πάντα λοιπόν εξελίσσονταν όπως τα ήθελε η Ειρήνη. Η ομάδα των αντιμεταρρυθμιστών έλαβε πλέον τα ηνία και από παντού άρχισε να προετοιμάζεται η αναστήλωση των εικόνων. Το έργο όμως αυτό δεν ήταν εύκολο, γιατί και η ομάδα της μεταρρύθμισης εξακολουθούσε να είναι πολυάριθμη και με μεγάλη δύναμη. Η υπεροχή των μεταρρυθμιστών φαίνεται από το εξής γεγονός: «Ενώ οι βασιλείς της μεταρρυθμίσεως εύρισκαν πάντα προχείρως μεταξύ του κλήρου ανθρώπους ικανούς να αναλαμβάνουν τον Πατριαρχικό θρόνο, η Ειρήνη δεν μπόρεσε να ανακαλύψει μεταξύ πολλών εκατοντάδων αρχιερέων ούτε έναν. Και τούτο δεν είναι αρκετό. Ούτε μεταξύ των ηγουμένων, ούτε μεταξύ των μοναχών μπόρεσε να επιτύχει κατάλληλο υποψήφιο. Όχι γιατί αυτοί δεν ήταν όλοι σχεδόν έτοιμοι να συντελέσουν στην αναστήλωση των εικόνων, αλλά γιατί, επί του προκειμένου, ο ζήλος μόνο δεν αρκούσε. Ήταν ανάγκη να διαθέτει και προσωπικό εξαίρετο αξίωμα και μόρφωση μεγάλη και νου έξοχο και τόλμη για την εφαρμογή του σχεδίου. Η Ειρήνη λοιπόν ήρθε στην ανάγκη να εκλέξει τον Πατριάρχη της μεταξύ τν λαϊκών». Ως Πατριάρχη λοιπόν εξέλεξε τον Ταράσιο. Αυτός πρότεινε τη

συγκρότηση νέας Οικουμενικής Συνόδου, αλλά όπως φρονεί ο ιστορικός, «πολλοί, ως φαίνεται, παρατήρησαν ότι είναι περιττή η συγκρότηση νέας Συνόδου, αφού προ τριάντα μόλις ετών είχε συγκροτηθεί Οικουμενική Σύνοδος και είχε εκδώσει την απόφασή της επί του προκειμένου, για την κατάργηση της προσκύνησης των εικόνων». Αλλά η κακόβουλη Ειρήνη με τον νέο Πατριάρχη, φρόντισαν για τη συγκρότηση της Συνόδου και κατά τέτοιο τρόπο, που να έχουν την πλειοψηφία. Οι αντιφρονούντες πληροφορήθηκαν για τις φροντίδες αυτές και διαμαρτυρήθηκαν. «Η φωνή όμως των αντιφρονούντων καλύφτηκε από τη φωνή των οπαδός της βασιλίσσας, και η συνέλευση διαλύθηκε, αφού σημειώθηκε στα πρακτικά, ότι η βασίλισσα εξέλεξε Πατριάρχη τον Ταράσιο, και ότι επέτρεψε σ' αυτόν να συγκαλέσει Οικουμενική Σύνοδο, για να ρυθμίσει το ζήτημα περί των εικόνων».

«Την 25^η Δεκεμβρίου χειροτονήθηκε ο Ταράσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και αμέσως άρχισε να ετοιμάζει τη συγκρότηση της Συνόδου». Αμέσως έστειλε αντιπρόσωπό του προς τον Πάπα της Ρώμης. Επίσης και η Ειρήνη έστειλε επιστολή στον Πάπα και τον παρακαλούσε να παραβρεθεί αυτοπροσώπως στη Σύνοδο, που έμελλε να συγκροτηθεί, σε περίπτωση δε κωλύματος να στείλει αντιπροσώπους του. «Εννοείται ότι ο Πάπας άρπαξε πρόθυμα την ευκαιρία αυτή, για να επαναλάβει να ενισχύσει τις κυριαρχικές του αξιώσεις προς την Ανατολή».

Με δύο αντιπροσώπους του ο Πάπας Αδριανός ο Α', «προέτρεψε τον Κωνσταντίνο και την Ειρήνη να σέβονται τη Ρωμαϊκή Εκκλησία ως πνευματική μητέρα, ως κεφαλή όλων των Εκκλησιών». Την ίδια σύσταση έκανε και στον Πατριάρχη Ταράσιο, για τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ρωμαϊκής Εκκλησίας. «Από δε τους Πατριάρχες της Ανατολής, στους οποίους είχε γράψει συγχρόνως ο Ταράσιος, δεν ήρθε καμία απάντηση... Και όμως προσήλθαν στην Κωνσταντινούπολη δύο μοναχοί, ο Θωμάς και Ιωάννης... οι οποίοι παρουσιάστηκαν ως αντιπρόσωποι των τριών εκείνων αρχιερέων. Αλλά και αυτοί οι πιο θερμοί οπαδοί

των εικόνων, από τους νεότερους, δέχονται ότι οι μοναχοί εκείνοι δεν είχαν καμία πληρεξουσιότητα για τούτο».

«Όταν δε στην αρχή του 786 έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη οι απεσταλμένοι ου Πάπα, και οι υποτιθέμενοι εκείνοι επίτροποι των τριών ανατολικών θρόνων... άρχισαν να συνέρχονται και αυτοί που είχαν πρόσκληση για τη Σύνοδο. Οι περισσότεροι όμως απ' αυτούς δεν ήταν καθόλου διατεθειμένοι να συνεργαστούν με τον Πατριάρχη και τον λογοθέτη. Γι' αυτό συνήλθαν σε προπαρασκευαστικές συνεδριάσεις προκειμένου να σκεφτούν και να ανταλλάξουν γνώμες, πώς πρέπει να ενεργήσουν για την ανατροπή των διενεργουμένων, όλη δε η πόλη από το γεγονός αυτό τρομερά ταραχθηκε. Ο Τάρασιος αναπαρστάθηκε με πολλή τόλμη και δεξιότητα. Κατά τα ανέκαθεν κανονισμένα, τα οποία ισχύουν και μέχρι σήμερα, χωρίς την άδεια του αρχιερέα του τόπου, δεν επιτρέπεται ούτε Σύνοδος ούτε ιερατική πράξη, παρ' ενορία. Ο Τάρασιος λοιπόν –τους τάραξε– ως αρχιερέας Κωνσταντινουπόλεως, διαμαρτυρήθηκε για τις συναθροίσεις εκείνες και διεκήρυξε ότι ήταν παράνομες και απείλησε με αφορισμό καθέναν που θα έπαιρνε μέρος σ' αυτές τις παρασυναγωγές. Συγχρόνως έφτασε και η βασίλισσα στην Κωνσταντινούπολη (παραθέριζε στη Θράκη) και όρισε την 17^η Αυγούστου 786 ως ημέρα για τη συγκρότηση της νέας Οικουμενικής Συνόδου, στο Ναό των Αγίων Αποστόλων. Αλλά οποιαδήποτε και αν ήταν η προσωπική αξία του Τάρασιου, την ημέρα εκείνη αποδείχθηκε τρανώς πόσο ισχυροί ηθικά και υλικά ήταν οι οπαδοί της μεταρρυθμίσεως. Ακόμη από την προηγούμενη ημέρα ο στρατός είχε περικυκλώσει την Εκκλησία και είπε ότι κάνει αυτό για να προστατεύσει τους προμάχους της μεταρρυθμίσεως επισκόπους, από κάθε βιαιοπραγία της Αυλής. Ο γενναίος Τάρασιος δεν πτοήθηκε απ' αυτό. Την ορισμένη ημέρα και ώρα προσήλθε στο Ναό με τους άλλους επισκόπους και αφού διέταξε να κλείσουν οι πόρτες κήρυξε την έναρξη της Συνόδου».

«Τότε, όμως, φοβερός θόρυβος έγινε γύρω από την Εκκλησία. Οι στρατιώτες απείλησαν ότι θα διαρρήξουν τις

πόρτες, εάν δεν τους επιτρέψουν να εισέλθουν και αυτοί. Όστε δέησε να υποκύψουν σ' αυτή την απαίτηση, να ανοίξουν τις πόρτες και να αρχίσουν τη συνεδρίαση, παρόντος και του στρατού. Στη Σύνοδο αυτή παραβρίσκονταν και οι βασιλείς και από τη θέση των κατηγουμένων παρατηρούσαν τη συνεδρίαση. Όταν όμως άρχισε, οι αρχιερείς, οπαδοί του Πατριάρχη Ταράσιου, πρότειναν να διαβαστούν προ πάντων ορισμένες συνοδικές πράξεις που αναφέρουν, ότι Οικουμενική Σύνοδος δεν μπορεί να συγκροτηθεί χωρίς τη συμφωνία όλων των Πατριαρχών. Ο σκοπός τους ήταν να προσβάλουν από την αρχή το κύρος της τελευταίας Συνόδου (εκείνης που κατάργησε τις εικόνες), στην οποία, όπως ξέρουμε, δεν παραβρέθηκαν αυτοπροσώπως, ούτε με επιτρόπους, ο Πάπας, και οι Πατριάρχες της Ανατολής. Αλλά οι μεταρρυθμιστές αντιπαρατήρησαν, ότι, αν έτσι τοποθετήσουν το θέμα, ούτε η παρούσα Σύνοδος μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη, γιατί οι μοναχοί Θωμάς και Ιωάννης δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επίτροποι των τριών Πατριαρχείων της Ανατολής, και αυτοί δε οι απεσταλμένοι του Πάπα, ήταν μεν πρεσβευτές του αλλά δεν εφοδιάστηκαν με την απαραίτητη πληρεξουσιότητα για να γίνουν δεκτοί στη Σύνοδο ως αντιπρόσωποι όλων των Εκκλησιών της Δύσης. Το στρατιωτικό ακροατήριο ενθουσιάστηκε και επικρότησε στην ένσταση αυτή, η δε Ειρήνη ταραγμένη έβλεπε ότι δεν μπορούσε ούτε να αναιρέσει το επιχείρημα εκείνο, ούτε είχε τρόπο να εκφοβήσει την πλειοψηφούσα αντιπολίτευση. Γι' αυτό έστειλε έναν αξιωματικό της προς τον Ταράσιο και τον πρότρεψε να υποκύψει επί του παρόντος.

Ο Πατριάρχης λοιπόν Ταράσιος με τους ομόδοξούς του σηκώθηκαν και έφυγαν αμέσως. Αλλά οι πολυάριθμοι αντίπαλοί τους (οι μεταρρυθμιστές) παρέμειναν και συνέχισαν τη συνεδρίαση. Διάβασαν πάλι και εγκωμίασαν τις αποφάσεις της προηγούμενης Συνόδου και δεν διαλύθηκαν, παρά αφού επικύρωσαν εκ νέου πάλι τα πρακτικά της. Ίσως μπορούσαν να προχωρήσουν σε περισσότερες ενέργειες, ίσως μπορούσαν να δικάσουν και να καταδικάσουν τον Ταράσιο και να προκαλέσουν την εκλογή νέου

Πατριάρχη. Αλλά, αν το έκαναν αυτό, θα περιέρχονταν σε άσπονδη ρήξη με τη βασίλισσα, πράγμα το οποίο ήθελαν να αποφύγουν, ενώ νόμισαν ότι, με το να περιοριστούν στο να αποδείξουν την αδυναμία της και να επικυρώσουν την προηγούμενη Σύνοδο, ότι έλυναν ειρηνικά και οριστικά το ζήτημα».

«Η μεταρρύθμιση λοιπόν φαινόταν θριαμβεύουσα, και πράγματι θα θριάμβευε, αν η Ειρήνη δεν αποφάσιζε να την καταβάλει με κάθε τρόπο, έστω και με τη θυσία των πολυτιμότερων συμφερόντων του Κράτους». Βλέποντας λοιπόν η εγκληματική εκείνη γυναίκα των Αθηνών ότι παρ' όλες τις προσπάθειές της δεν κατόρθωσε να αλλάξει τη διάθεση του στρατού, «απελπισμένη αποφάσισε να τον διαλύσει και να δημιουργήσει νέο στρατό από τους στρατεύσιμους των ευρωπαϊκών επαρχιών, όπου, όπως νόμιζε, οι ιδέες της μεταρρυθμίσεως ήταν λιγότερο διαδεδομένες από την Ασία. Αλλά και με αυτή την ενέργειά της δεν κατόρθωσε τίποτα, γιατί σιγά-σιγά και εκεί επεκράτησε το πνεύμα της μεταρρύθμισης, στο νέο στρατό, όπως είχε επικρατήσει και στον παλιό».

«Εννοείται, ότι η διάλυση των παλαιστών εκείνων, που τόσες φορές νίκησαν στα πεδία της μάχης, , και τόσες φορές ταπεινώσαν Τούρκους και Βούλγαρους, έμελλε να καταφέρει θανατηφόρο τραύμα στην ασφάλεια και την τιμή του Κράτους. Αλλά η Ειρήνη ήταν από τους κυβερνήτες εκείνους, οι οποίοι, για να πετύχουν το σκοπό τους, δεν συγκινούνται με τίποτε».

Όταν διαλύθηκε η Σύνοδος της Κωνσταντινουπόλεως, η πανούργα Ειρήνη με σατανικό τρόπο διέλυσε τα στρατιωτικά σώματα, τα οποία δεν ήταν αφοσιωμένα σ' αυτήν. Η διάλυση αυτή έγινε τον Οκτώβριο του 786 και τον Μάιο του επόμενου έτους έστειλε εγκύκλιο με την οποία καλούσε τους αρχιερείς σε νέα Σύνοδο. Το χρονικό αυτό περιθώριο, από τον Οκτωβρίου μέχρι τον Μαΐο, χρησιμοποίησε για να εξουδετερώσει και την ηθική δύναμη των αντιπάλων, εφόσον η υλική δύναμη είχε πλέον εξουδετερωθεί με τη διάλυση του στρατού, για να ματαιωθεί η πλειοψηφία των μεταρρυθμιστών και να επιτευχθεί πλειοψηφία

των αντιθέτων. Ως σατανικός άνθρωπος λοιπόν, προπα-
ρασκεύαζε το προσωπικό της νέας Συνόδου, η οποία θα
έλυε εκκλησιαστικές και ουράνιες υποθέσεις. Για την επι-
τυχία του σκοπού της, η βασίλισσα με τον Ταράσιο, διαί-
ρεσαν τους αρχιερείς της μεταρρυθμίσεως σε δύο τάξεις,
σ' αυτούς που υπήρχε πιθανότητα να μεταπειστούν και
στους άλλους τους αμετάπειστους. Από αυτούς κάλεσαν
στη Σύνοδο μόνο τους πρώτους, τους δε άλλους απέκλει-
σαν. Παρόλα αυτά όμως, άλλη δυσκολία παρουσιάστηκε.
«Οι αρχιερείς που με αυτό τον τρόπο είχαν καθοριστεί για
τη νέα Σύνοδο, ήταν πολύ λιγότεροι από εκείνους οι οποί-
οι είχαν συγκροτήσει την Οικουμενική Σύνοδο του Κων-
σταντίνου του Ε' και οι οποίοι όλοι μαζί ήταν 348. Για να
συμπληρωθεί λοιπόν ο ίδιος περίπου αριθμός των ψηφο-
φόρων, αποφασίστηκε να προσκληθούν στη Σύνοδο και
132 ηγούμενοι και μοναχοί, ως πρωταγωνιστές και μάρ-
τυρες του θεσμού που νομοθετούσαν υπέρ των εικόνων,
το οποίο πρόκειται εκ νέου να καθιερωθεί... Παρόλα τα
μέτρα αυτά, διαπίστωσαν ότι ήταν πολύ επικίνδυνη η α-
τιμόσφαιρα για να συνέλθει η Σύνοδος στην Κωνσταντι-
νούπολη, γιατί ήταν μεγάλος ο αριθμός της ανωτέρας τά-
ξης που παρέμενε στις αρχές της μεταρρύθμισης και γι'
αυτό όρισαν ως κατάλληλο τρόπο την πολύ μικρότερη πό-
λη της Νικαίας».

«Αφού ετοιμάστηκαν έτσι τα πράγματα, το μήνα Μάιο
του 787 έστειλαν προσκλήσεις (εγκυκλίους) σ' εκείνους
που απεφασίσθη να συνέλθουν στη νέα Έβδομη Οικουμε-
νική Σύνοδο περί το μήνα Σεπτέμβριο, στην αρχαία εκείνη
πόλη της Βιθυνίας, τη Νίκαια... Για την ασφάλεια της συ-
νελεύσεως και για τον δήθεν σωφρονισμό των μεταρρυθ-
μιστών, έστειλε η βασίλισσα στην πόλη εκείνη και γύρω
από την πόλη αρκετά από τα νέα στρατολογημένα τάγμα-
τα... Στις 24 Σεπτεμβρίου άρχισε η πρώτη συνεδρίαση,
στην οποία δεν επέτρεψαν κατ' αρχή να παραβρεθούν οι
αρχιερείς, όσοι δεν δήλωσαν εγκαίρως το φρόνημά τους
υπέρ των εικόνων... Αφού δια της βίας είχε επιβληθεί
στους συνοδικούς το καθήκον, να ψηφίσουν την αναστή-
λωση των εικόνων και να επιβάλουν τις αυστηρότερες εκ-

κλησιαστικές ποινές κατά των μεταρρυθμιστών, δεν επέτρεπαν καμία ελευθερία γνώμης (Σ.Σ. βία και νοθεία)... Μόλις δε από την πέμπτη συνεδρίαση καταπιάστηκε η Σύνοδος με το κύριο θέμα. Αρχικά διαβάστηκαν διάφορα μέρη της Αγίας Γραφής και των πατέρων της Εκκλησίας, τα οποία, κατ' αυτούς, συνηγορούσαν υπέρ της προσκύνησης των εικόνων. Με το κακόβουλο όμως πνεύμα που τους διέκρινε παραμόρφωσαν τις έννοιες και πλαστογράφησαν ό,τι ήθελαν (αυτά αναλύονται στο βιβλίο μας "ΤΑ ΑΝΑΠΟΔΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ"). Έπειτα ανασκεύασαν τις αποφάσεις της Συνόδου επί Κωνσταντίνου του Ε', αναθεμάτισαν ως αιρετικούς τους Πατριάρχες Αναστάσιο, Κωνσταντίνο και Νικήτα και όλους τους ομόφρονές τους· αποκατάστησαν τη μνήμη του Πατριάρχη Γερμανού και του Γρηγορίου του Κυπρίου και γενικά καθόρισαν τον όσο περί των εικόνων ως εξής:

«Ορίζομεν συν ακριβεία πάση και εμμελεία, παραπλησίως τω τύπω του τιμίου και ζωοποιού σταυρού, ανατίθεσθαι τας σεπτάς και αγίας εικόνας εν ταις αγίαις του Θεού εκκλησίαις και ιεροίς σκεύεσι και αίσθησι, τοίχοις τε και σανίσιν, οίκοις τε και οδοίς (όσω γαρ συνεχώς δι' εικονικής ανατυπώσεως ορώνται, τοσούτον και οι ταύτας θεόμενοι διανίστανται προς την των πρωτοτύπων μνήμην τε και επιπόθησιν) και ταύτας ασπασμόν και τιμητικήν προσκύνησιν απονέμειν (που μην την κατά πίστιν ημών αληθινήν λατρείαν, η πρέπει μόνη τη θεία φύσει, αλλ' ον τρόπον τω τύπω του τιμίου και ζωοποιού σταυρού και τοις αγίοις ευαγγελίοις και τοις λοιποίς ιερείς αναθήμασι) και θυμιαμάτων και φωτών προσαγωγήν προς την τούτων τιμήν ποιείσθαι, καθώς και τοις αρχαίοις ευχερώς είθισται. Η γαρ της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει και ο προσκυνών την εικόνα προσκυνεί εν αυτή του εγγραφομένου την υπόστασιν».

Πράγματι, με τον όρο αυτό, απαγορεύεται ρητώς η λατρεία των εικόνων. Διέταξαν απλά την ανάρτηση των εικόνων σαν βοηθητικό στοιχείο των ασθενικών χαρακτήρων, ώστε σ' αυτούς που τις βλέπουν να δημιουργείται στις καρδιές τους το ουράνιο δέος και έτσι να φθάσουν

στο μέτρο της πίστεως και της ζωής των πρωτοτύπων των εικόνων. Αυτή πράγματι είναι λογική σκέψη. Πλην όμως, έθεσαν τις εικόνες σαν απαραίτητο στοιχείο των Ναών, που χωρίς αυτές δεν εννοείται Χριστιανικός Ναός, πράγμα το οποίο καταδικάζεται από την Αγία Γραφή. Επίσης, ο ασπασμός, η τιμητική προσκύνηση, η προσφορά θυμιαμάτων και φώτων, τα οποία ορίζει ο όρος της αναστήλωσης των εικόνων να απονέμονται στις εικόνες, όχι μόνο παράλογες τιμές είναι στα άψυχα αντικείμενα, τις εικόνες, αλλά είναι και σημεία που τις παρουσιάζουν σαν αντικείμενα λατρείας και έτσι υποβοηθούν με ευχέρεια τους αμαθείς να ξεγλιστρούν και να τις λατρεύουν, όπως δυστυχώς γίνεται παντού σήμερα.

Θα μπορούσαν να έμεναν στους Ναούς, σαν συμβολικά σημεία, ορισμένες εικόνες και Βιβλικές παραστάσεις ψηλά τοποθετημένες, χωρίς να θεσπιστεί η τιμητική προσκύνηση και η προσφορά των θυμιαμάτων και των φώτων. Γιατί αυτά τα θεσμοθετήματα όχι μόνο δεν περιόρισαν καθόλου τη λατρεία και προσκύνηση στις εικόνες, αλλά και βοήθησαν τους παπάδες να τις εκμεταλλεύονται, ώστε σήμερα να είναι, οι εικόνες, μια από τις πιο επικερδείς επιχειρήσεις, στα χέρια των παπάδων. Ήταν επόμενο ότι θα έφθαναν στο σημείο αυτό, εφόσον νομοθετήθηκε από τη Σύνοδο η τιμητική προσκύνηση, που σημαίνει κλήση κεφαλής και γονάτων μπροστά στις εικόνες και προσφορά θυμιαμάτων και φώτων.

Ο Πατριάρχης Ταράσιος ήθελε, κατά κάποιο τρόπο, να μετριάσει τα πράγματα. Ο όρος της αναστήλωσης, αυτό φανερώνει. Αλλά στα σχέδια του Θεού, που είναι πάντα τέλεια, δεν χωρούν ημίμετρα. Το ναι, είναι ναι, και το όχι, είναι όχι. Στον όρο λοιπόν της αναστήλωσης, βλέπουμε ακριβώς ημίμετρα. Και αυτά προκάλεσαν σύγχυση εννοιών. Οι προσφέροντες φώτα και θυμιάματα στις εικόνες ξεγλίστρησαν και έτσι η λατρεία των εικόνων είναι πραγματική, όχι τιμητική. Άλλωστε, όταν υποστηρίζεται από όλους τους ιερείς, ότι υπάρχουν εικόνες θαυματουργικές, δακρυρροούσες, θαλασσοπερπατούσες, αχειροποίητες κλπ. και καλείται ο λαός με όλα τα μέσα ενημέρωσης να

τις προσκυνήσει, είναι ολοφάνερο, ότι κατά άμεσο τρόπο υποστηρίζεται η πραγματική λατρεία των εικόνων.

Η βασίλισσα Ειρήνη, με όλη την καύχηση και την αλαζονεία για το κατόρθωμά της, διέταξε τη Σύνοδο να τελήσει την τελευταία της συνεδρίαση στην Κωνσταντινούπολη, γιατί ήθελε να αποδώσει μεγαλύτερη λαμπρότητα και επισημότητα στις πράξεις της Συνόδου. Έλαβε λοιπόν τα κατάλληλα μέτρα για να μην συμβεί καμία διατάραξη. Πράγματι, η Σύνοδος πήγε στην Κωνσταντινούπολη και εκεί διαβάστηκαν οι κανόνες, οι βασιλείς υπέγραψαν το αντίγραφο και αναθεματίστηκαν οι μεταρρυθμιστές ετερόδοξοι.

Παρόλο το κατόρθωμα αυτό της Ειρήνης, έγιναν πολλά κακά κατόπιν και πολλές ανωμαλίες αντιμετώπισε, ώστε κινδύνευσε και από τον γιο της. Γιατί ενώ ήταν 20 ετών ο Κωνσταντίνος, δεν του επέτρεπε, η φίλαρχη εκείνη μητέρα, καμιά πραγματική εξουσία. Για να εξασφαλίσει δε τη θέση της περισσότερο, απαίτησε από το στρατό όρκο που ανέφερε ότι, «ενόσω αυτή ζει, ουδέποτε θα επιτρέψει εις τον υιό αυτής, να καταλάβει την πραγματική εξουσία».

Η φοβερή εκείνη έχιδνα, γυναίκα της Αθήνας, η οποία αναστήλωσε τις εικόνες, «αφού μεταχειρίστηκε το δυστυχισμένο παιδί της Κωνσταντίνο ΣΤ΄ για να καταστρέψει όλους όσους προσπάθησαν να του παραδώσουν την Αρχή (άλλους τύφλωσε και σε άλλους έκοψε τη γλώσσα), έπειτα, κυριευμένη πάντα από ζηλοτυπία κατά του παιδιού της, επιχείρησε να τον απομακρύνει, και για το σκοπό αυτό έκανε τα φοβερότερα πράγματα». Όλα τα μέσα μεταχειρίστηκε η φοβερή εκείνη γυναίκα, προκειμένου να μισήσει και να περιφρονήσει το παιδί της η κοινή γνώμη. Και το έτος 797, «ο δυστυχής Κωνσταντίνος συνελήφθη την ώρα που έκανε την προσευχή του και με τη βία μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη με χελάνδιο [*Βυζαντινό εμπορικό πλοίο*], στην οποία έγινε μια τέτοια φοβερή τραγωδία, από εκείνες που θυμίζουν τα μυθικά ανοσιουργή-

ματα του Ατρέα και του Θυέστη.¹ Ο Κωνσταντίνος ο Στ', το μοναδικό παιδί της Ειρήνης, κλείστηκε με τη βία στην πορφυρή εκείνη αίθουσα, στην οποία είχε την ατυχία να γεννηθεί από την άσπλαχνη εκείνη μητέρα, και εκεί σε λίγη ώρα, κατόπιν διαταγής της φοβερής εκείνης “μάνας”, τον τύφλωσαν με τόση σκληρότητα, που κινδύνευσε και να πεθάνει. Και δεν πέθανε μεν, αλλά παρόλο που έζησε αρκετά χρόνια, ήταν εντελώς ανίκανός να αναλάβει την εξουσία».

Τόσο φοβερή και άθλια ήταν η πολιτεία της τερατώδους εκείνης γυναίκας, και τόσο πολύ δυσaráεστησε το στρατό, που ήρθε στην ανάγκη να αγορεύσει άλλον βασιλιά, τον Νικηφόρο, ο οποίος συνέλαβε αμέσως την βασίλισσα Ειρήνη, την εξόρισε στη Λέσβο και το επόμενο έτος στις 9 Αυγούστου πέθανε. (“Ιστορία του Ελληνικού Έθνους”, Κ. Παπαρρηγόπουλου, τομ.3^{ος}, μέρος Β', σελ.19-149). Τα ίδια επιβεβαιώνει και η “Παγκόσμια Ιστορία”, Ελευθερουδάκη, τομ.2^{ος}, σελ.226-235.

Από όλα αυτά αποδεικνύεται ολοφάνερα, ότι το πρόσωπο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την αναστήλωση των εικόνων, ήταν άμεσο όργανο του διαβόλου. Αυτό σημαίνει, ότι οι πράξεις και κάθε άλλο έργο της, ασφαλώς δεν αναγνωρίζονται από τον Θεό, αναγνωρίζονται όμως από τους ιερείς, και για το λόγο αυτό την τοποθέτησαν μεταξύ των αγίων και την προσκυνούν και τη μεσιτεία της επικαλούνται.

Παρ' όλα τα κατορθώματα της κακούργου εκείνης βασίλισσας Ειρήνης, το έργο της αναστήλωσης των εικόνων δεν τελείωσε. Ο νέος αυτοκράτορας Νικηφόρος ήταν φίλος της μεταρρύθμισης. Δεν έθιξε όμως το ζήτημα των εικόνων, γιατί είχε να ανοικοδομήσει τα άλλα ερείπια τα οποία άφησε η Ειρήνη. Η συμπεριφορά του όμως ήταν πολύ εχθρική προς τους μοναχούς, γιατί επανέφερε τους φόρους των Μοναστηριών, τους οποίους είχε καταργήσει

¹ Ο Ατρέας και ο δίδυμος αδερφός του, Θυέστης, δολοφόνησαν τον Χρυσίππο, βασιλιά της Ολυμπίας, επειδή επιβουλευόταν το θρόνο.

η Ειρήνη και έδωσε θρησκευτική ελευθερία στο Κράτος. Μετά από αυτόν ανέβηκε στο θρόνο ο Μιχαήλ ο Ραγκαβές. Αυτός ήταν φίλος των εικονόφιλων μοναχών, ανίκανος να διοικήσει, αλλά ικανός να διασκορπίσει το Ταμείο του κράτους για τα Μοναστήρια, που εξαιτίας τους, άλλους μεταρρυθμιστές σκότωσε και άλλους εξόρισε. Σε λίγο χρονικό διάστημα όμως τον εκθρόνισαν και έγινε Καλόγερος.

Μετά την εκθρόνιση του Ραγκαβέ, ανακηρύχθηκε βασιλιάς ο Λέων ο Ε'. Αυτός έφερε πάλι στην επικαιρότητα το ζήτημα των εικόνων και ετάχθη κατά της προσκύνησης και λατρείας τους. Ευχαρίστως άκουσε τις προτάσεις στρατιωτικών και ανωτέρων κληρικών και χωρίς χρονοτριβή συγκάλεσε Σύνοδο, η οποία επικύρωσε τις εικονομαχικές αποφάσεις της Συνόδου της Ιερείας του 754 και αφόρισε τους εικονολάτρες ("Παγκόσμια Ιστορία", Ελευθερουδάκη, τομ.2^{ος}, σελ.232). Δυστυχώς ο Λέων ο Ε' έπεσε θύμα συνωμοσίας Καλογέρων, και τον δολοφόνησαν μέσα στο Ναό κατά την ώρα την Λειτουργίας των Χριστουγέννων του έτους 820.

Τον Λέοντα διαδέχτηκε ο Μιχαήλ Β', αμόρφωτος και φιλόδοξος αυτοκράτορας, που στις ημέρες του δεν ήξεραν οι άνθρωποι τι ισχύει και τι δεν ισχύει από τις αποφάσεις των αλληλοσυγκρουόμενων Συνόδων, των εικονομάχων και των εικονολατρών.

«Η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος αρχικά δεν αναγνωρίστηκε στη Δύση, προκάλεσε μάλιστα την οργή του Καρόλου του Μεγάλου, ο οποίος το 790 εξέδωσε τα περίφημα Libri Carolini, στα οποία καταδικάζει την προσκύνηση των εικόνων και αποδοκιμάζει τη Σύνοδο αυτή ως Οικουμενική. Η συμπεριφορά αυτή του Καρόλου επηρέασε και τη Σύνοδο της Φραγκφούρτης του έτους 794, η οποία και αυτή καταδίκασε τη Σύνοδο της Νικαίας» ("Οι Ιεροί Κανόνες", Α. Αλεβιζάτου, σελ.119), μέχρι και η Παπική εξουσία επέβαλε στους Χριστιανούς την προσκύνηση των εικόνων και των αγίων λειψάνων.

Μετά το θάνατο του Μιχαήλ Β' ανέλαβε την εξουσία ο γιος του Θεόφιλος, φανατικός εικονομάχος. Αυτός πα-

ντρεύτηκε την Θεοδώρα από την Παφλαγονία. Στις ημέρες του στην Κωνσταντινούπολη επικρατούσαν οι εικονομάχοι. «Το έτος 832 εξέδωσε ο Θεόφιλος χρυσόβουλο, δια του οποίου, όχι μόνο απαγόρευσε την προσκύνηση των εικόνων, ως καθαρή ειδωλολατρία, αλλά και την επίκληση των αγίων στις Εκκλησίες καταργούσε».

«Τον Θεόφιλο διαδέχτηκε ο ανήλικος γιος του Μιχαήλ Γ', ο οποίος ονομαζόταν Μέθυσος, και τον οποίο επιτρώπευσε η μητέρα του Θεοδώρα... η οποία ήταν εικονολάτρης, κρυφά από τον άνδρα της, όταν ακόμα ζούσε, και η οποία έσπευσε να ανατρέψει τις εικονομαχικές διατάξεις του άνδρα της, και χωρίς πολλές διατυπώσεις διέταξε την αναστήλωση των εικόνων, στην έννοια και τη μορφή της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου». Μεταξύ των συμβούλων δε της Θεοδώρας ήταν ο αδελφός της Βάρδας, «ανήρ κακοήθης». Η Θεοδώρα πάντως δίστασε να επιχειρήσει την αναστήλωση των εικόνων, είτε γιατί οι οπαδοί της Μεταρρύθμισης ήταν ακόμα ισχυροί και πολυάριθμοι, είτε γιατί δεν ήθελε να προσβάλει τη μνήμη του ανδρός της, για τον οποίο διατηρούσε πάντα πολύ αγάπη.

Εν πάση περιπτώσει, η Θεοδώρα ανέτρεψε τις εικονομαχικές διατάξεις του ανδρός της και αναστήλωσε τις εικόνες. Για την εκτέλεση όμως των νέων αποφάσεων της Θεοδώρας ήταν αναγκαία η απομάκρυνση του εικονομάχου Πατριάρχη Ιωάννη του Γραμματικού. Αξιωματικός λοιπόν της βασιλίσσας επισκέφτηκε τον Πατριάρχη και με αυθαδέστατο τρόπο του απηύθυνε τα νέα διατάγματα της Θεοδώρας. Ο Ιωάννης δεν φοβήθηκε, αλλά είπε στον αυθάδη αυτό αξιωματικό, ότι θα σκεφτεί για το θέμα αυτό. Έγινε όμως νέα Σύνοδος από τους αντιμεταρρυθμιστές, η οποία καθαίρεσε τον Ιωάννη, και τον έδιωξε από το Πατριαρχείο. Η Σύνοδος αυτή αναθεμάτισε και αφόρισε επίσης και τους ομόδοξους του Πατριάρχη, ζωντανούς και πεθαμένους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο αυτοκράτορας Θεόφιλος, ο άνδρας της Θεοδώρας. Η βασιλίσα ταραχθηκε και έγινε έξω φρενών. «Ήθελε όχι μόνο να εξαιρεθεί ο Θεόφιλος, άνδρας της, από τον αναθεματισμό, τον οποίο ψήφισε η Σύνοδος για όλους εκείνους που συνέ-

πραξαν στην κατάργηση των εικόνων, αλλά επιθυμούσε να πετύχει και ρητή γι' αυτόν συγγνώμη και συγχώρεση και αμνηστία. Απαίτησε λοιπόν τούτο από τη Σύνοδο σαν προσωπική χάρη και ανταπόδοση εκείνων που έκανε, με την απειλή, «ότι αν δεν γίνει αυτό, ούτε εμένα θα έχετε με το μέρος σας, ούτε την αναστήλωση και προσκύνηση των εικόνων θα υποστηρίξω, αλλά ούτε θα έχω και καμία φροντίδα για την Εκκλησία».

Η Σύνοδος οπωσδήποτε δυσκολεύθηκε να κάνει αυτή τη χάρη στη Θεοδώρα, η οποία στο τέλος είπε ψέματα, ότι ο άνδρας της, «λίγο πριν πεθάνει μετανόησε και ζήτησε τις εικόνες, τις οποίες προσκύνησε και λάτρευσε με όλη του την καρδιά... Όστε η μεν Θεοδώρα δεν δίστασε να πει ψέματα, για να πετύχει τη συγγνώμη του άνδρα της, η δε Σύνοδος δεν δίστασε επίσης, ενώ ήξερε ότι η Θεοδώρα είπε ψέματα, να επιτρέψει τη συγγνώμη, και να δώσει μάλιστα στη βασίλισσα εγγράφως τη διαβεβαίωση της συγγνώμης». Και έτσι ο Θεόφιλος, με το άρμα της συγχώρεσης των ιερών, πήγε κατευθείαν στον Παράδεισο – «Μακαρία η οδός η πορεύει σήμερον, ότι ητοιμάσθη σοι τόπος αναπαύσεως».

«Αφού πέτυχε το σκοπό της, η Θεοδώρα, επικύρωσε όλες τις αποφάσεις της Συνόδου. Έπειτα χειροτονήθηκε ο Μεθόδιος οικουμενικός Πατριάρχης, και αποφασίστηκε να εορταστεί πανηγυρικά το γεγονός της αναστήλωσης των εικόνων, την πρώτη Κυριακή των νηστειών στις 19 Φεβρουαρίου του έτους 842... Έτσι αναστηλώθηκαν οι εικόνες». Τότε θεσπίστηκε να εορτάζεται το γεγονός αυτό, την πρώτη Κυριακή της Μεγάλης τεσσαρακοστής.

Η Εκκλησιαστική μεταρρύθμιση λοιπόν έπεσε σε δύο πανούργες γυναίκες βασίλισσες, οι οποίες εξέθεσαν το Χριστιανισμό και το κράτος της Ανατολής σε μεγάλες και φοβερές συμφορές, «ότι το πολίτευμα εκείνο της Θεοδώρας, πολλών κακών την ημετέρα ενέπλησεν». Αυτό έγινε αφορμή, όπως αναφέρει ο ιστορικός, να μεγαλώσει η θρασύτητα των Καλογέρων, και να αυξηθούν τα πάθη τους. Αυτοί κατόπιν εξαπέλυσαν εξοντωτικό διωγμό εναντίων των οπαδών της μεταρρύθμισης. Πρώτο θύμα των

βαρβάρων εκείνων σκοταδιστών Καλογέρων ήταν ο σοφός και αγαθός Πατριάρχης Ιωάννης, τον οποίο λίγο πριν είχαν καθαιρέσει. Οι αρχιληστές εκείνοι Καλόγεροι, προκειμένου να τον εξοντώσουν, τον κατηγορήσαν, «ότι δήθεν έβγαλε τα μάτια μιας εικόνας και στηριζόμενοι σ' αυτή τη γελοία πρόφαση, του ανταπέδωσαν τα ίσα και τον τύφλωσαν, αφού προηγουμένως τον κακοποίησαν με τόσο άγριο και βάρβαρο τρόπο, που με το ξύλο που του έδωσαν του δημιούργησαν διακόσες πληγές στο σώμα του, όσες σε καμία περίπτωση, και στους χειρότερους ακόμη των κακούργων δεν επιβάλλονται. «Διακόσiai πληγαί κατενέχθεισαν εις τον σοφώτερον και χρηστότερον των ανθρώπων των χρόνων τούτων. Τοιούτος υπήρξεν ο πρώτος καρπός της εις τα πράγματα επανώδου του μοναχικού τάγματος· και τούτον παρηκολούθησαν ανάλογοι άλλοι».

Αυτοί είναι οι λόγοι της ιστορίας για την Ζ' Οικουμενική Σύνοδο, αληθινοί στο είδος τους και αδιάφευστοι στην ιστορικότητά τους. Και για την αδιάφευστη μαρτυρία τους με όλο το δικαίωμα μπορούμε να επαναλάβουμε όσα και ο Αποκαλυπτής Ιωάννης είπε για την αλήθεια των πραγμάτων που του αποκαλύφθηκαν:

«οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσι – αυτοὶ οἱ λόγοι εἶναι ἀληθινοὶ καὶ πιστοί» (Αποκ.21:5).

Το είδος του θέματος επιτρέπει αλλά και επιβάλλει, να επικαλεστώ λίγες, έστω, ακόμη, γνώμες και σχόλια, εκτός των ιστορικών που μέχρις εδώ σημείωσα, και από άλλα πρόσωπα του κλήρου και του πολιτικού κόσμου των τελευταίων χρόνων, για να καταλήξουμε σε ορισμένα λογικά συμπεράσματα.

Σαν κατάλληλα πρόσωπα, λοιπόν, εξέλεξα δύο μόνο.

1) Τον ιερέα Δημήτριο Καλλίμαχο, ο οποίος υπήρξε δημοσιογράφος, Γραμματέας του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, σύμβουλος του Οικουμενικού Πατριάρχη Μελετίου Μεταξάκη, συγγραφέας πολλών ιστορικών και παλαιογραφικών ερευνών. Είναι άνθρωπος με πολυσχιδές θρησκευτικό και κοινωνικό έργο και αυτό σημαίνει ότι η γνώμη του έχει κύρος.

2) Τον Νικόλαο Χ. Αμβράζη, ο οποίος διετέλεσε βουλευτής, ιεροκήρυκας και καθηγητής του Βαρβάκειου Γυμνασίου.

Ο Δημήτριος Καλλίμαχος λοιπόν σχολιάζει τα ιστορικά κείμενα του ιστορικού Κ. Παπαρρηγόπουλου, εκείνα που αναφέρονται στην εικονομαχία, και με όσα γράφει, παίρνει απολύτως το μέρος των μεταρρυθμιστών. Με πολλή πικρία αναφέρεται στη ματαίωση της εικονομαχικής κίνησης και αποδίδει τη αποτυχία στο γεγονός ότι δεν ήταν επαρκής η διαφώτιση του λαού. Στο βιβλίο του “Το Ευαγγέλιο υπό Σύγχρονο Πνεύμα”, και στις σελίδες 230-237, γράφει τα εξής ωραία και πολύ χαρακτηριστικά:

«Κατά τις αρχές του 8^{ου} αιώνα, επεκράτησε από την υγιαίνουσα μερίδα του Έθνους, η πεποίθηση, ότι ο Ελληνικός κόσμος ήταν προσβεβλημένος από βαθύ χρόνιο νόσημα. Παρουσίαζε, δηλαδή, όλα τα συμπτώματα μιας κατάρτισης και παρακμής, η οποία, εάν δεν καταβαλλόταν φροντίδα να ανακοπεί, θα οδηγούσε το Κράτος στην πολιτική του εξαφάνιση. Ως κύρια αιτία της καταπτώσεως εκείνης θεωρήθηκε η έλλειψη ακμαίου θρησκευτικού συναισθήματος. Το ζωοποιόν του Ευαγγελίου πνεύμα είχε εξαφανιστεί και αντί του αληθινού Χριστιανισμού εμφανίστηκαν οι αρχές μιας ταπεινής μοιρολατρίας και αφοσίωσης στους εξωτερικούς τόπους της θρησκείας, η οποία είχε καταντήσει ξερή και άγονη. Η αμάθεια και η δεισιδαιμονία λυμαίνονταν το λαό, ο οποίος λησμονώντας τη λατρεία προς τον έναν πνευματικό Θεό, κατάντησε να απομένει θείες ιδιότητες στους αγίους».

«Η Χριστιανική Θρησκεία υποβιβάστηκε στο ταπεινό επίπεδο μιας ειδωλολατρίας, την τάση δε αυτή ενίσχυαν οι πολυάριθμες στρατιές των μοναχών, οι οποίοι περιήγαγαν θαυματουργικές εικόνες και λείψανα αγίων για ιεροκαπηλία, εμπνέοντας το φανατισμό, ως απόστολοι του πνευματικοί σκότους».

«Ανυπολόγιστος είναι –λέει ο αείμνηστος εθνικός ιστορικός– ο αριθμός των ανθρώπων, όσοι κατά τους χρόνους εκείνους, υπό κακώς εννοούμενου ζήλου οιστρηλατούμενοι [κυριευμένοι από παράφορο πάθος], περιβάλλονταν το

μοναχικό σχήμα και εγκατέλειπαν μεν τα αληθώς ιερά καθήκοντα του πατέρα, του πολίτη, του στρατιώτη, ανάλωναν δε τις ηθικές και πνευματικές δυνάμεις σε βίο άσκοπο, που ήταν δε και ακόλαστος. Οι νέες γενιές κατέχονταν, σαν από κάποια λοιμική νόσο, με την υπερβολική εκείνη ανάπτυξη, την οποία έλαβε η εκκλησιαστική εκείνη νομοθεσία. Η γεωργία, η βιομηχανία, η στρατιωτική υπηρεσία, στερούνταν τους χρησιμότερους και ρωμαλιότερους βραχίονες. Τα Μοναστήρια και τα σε αυτά αφιερωμένα κτήματα πολλαπλασιάστηκαν τόσο και τα συμφέροντα αυτών απασχολούσαν τόσο την Κυβέρνηση, ώστε με αλήθεια μπορούμε να πούμε, ότι το Κράτος κατάντησε να ομοιάζει μοναχών μάλλον απραγμόνων κατοικία, παρά ενεργός πολιτική κοινωνία. Η Κυβέρνηση αναγκαζόταν να συμπληρώνει τα στρατιωτικά τάγματα και τα πληρώματα του στόλου, με ξένους μισθοφόρους και να δέχεται πρόθυμα εντός του Κράτους πλήθη αλλοφύλων, από τους οποίους πλήθαινε μεν ο εγχώριος πληθυσμός, εξασθενούσε δε πολυειδώς η Πολιτεία».

«Υπήρξε γενναίο το ανθρωπιστικό διάβημα των μεταρρυθμιστών»

«Η διαστροφή του Χριστιανικού πνεύματος, αντικαθισταμένου από μια ειδωλολατρία, ο τεράστιος πολλαπλασιασμός των Μοναστηριών, η κολοσσιαία επίδραση των Μοναχών, οι οποίοι πηδούσαν και στα ανώτατα εκκλησιαστικά αξιώματα, η κατάπτωση του φρονήματος της κοινωνίας, ο μαρασμός όλων των ζωπύρων [ζωογονητικών] του Έθνους, αποπνέοντας και φθίνοντας μέσα σε μια ατιμόσφαιρα μολυσμένη, είχαν κινήσει πρώιμα την προσοχή των ανεπτυγμένων τάξεων. Ιδίως οι ανώτεροι κληρικοί και αξιωματικοί, συναισθάνονταν, ότι ήταν αδύνατον να συνεχιστεί η ζωή του Βυζαντινού Κράτους, εάν δεν ταραζόνταν τα σαπισμένα τέλματα και δεν δημιουργούνταν νέες συνθήκες για να εξέλθει το Έθνος από την ατιμόσφαιρα εκείνη της κοινωνικής, ηθικής και θρησκευτικής κατάπτωσης».

«Η ανεπτυγμένη και φιλοπρόοδος μερίδα του Έθνους εζήτησε μια γενική μεταρρύθμιση, εκκλησιαστική και κοινωνική. Την κατάπαυση των καταχρήσεων των θεοποιημένων αγίων εικόνων και ιερών λειψάνων, τον περιορισμό των Μοναστηριών, ως κέντρων φωτοσβεστικών, δεισιδαιμονίας και ραστώνης [*νωθρότητας*], τη φορολογία των απέραντων εκκλησιαστικών κτημάτων, τη χειραφέτηση της νεότητας από τα σχολεία των ευρισκομένων υπό την επήρεια των μοναχών, τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας, την ανύψωση του οικογενειακού βίου, την εμφύχωση της γεωργίας και βιομηχανίας, την κατάργηση της δουλοπαροικίας και τον πόλεμο κατά του ατιμωτικού θεσμού της δουλείας, την εκμηδένιση του θεσμού των ευνούχων και της κοινής των ακρωτηριάσεων δια της κοπής των ρινών [*μύτης*] και γλωσσών, την δημιουργία λαϊκών σχολείων και την εφαρμογή νέου εκπαιδευτικού συστήματος, τη γενική αναβίωση της κοινωνίας δια της πνοής νέων ιδεών και ανθρωπιστικών αρχών. Το γενναίο εκείνο κίνημα προέβαινε ακόμη να ζητήσει μέχρι και τον καθορισμό της αρχής της ανεξιθρησκίας, η οποία μετά τόσους αιματηρότατους στη Δύση αγώνες, μόλις μπόρεσε να κατισχύσει κατά τους νεώτερους χρόνους... Κατά ταύτα η προοδευτική του Έθνους μερίδα, της οποίας συμμετείχαν οι διανοούμενοι, οι διαπρεπέστεροι των επισκόπων και των στρατιωτικών, είχαν καταρτίσει πλήρες πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων οκτώ αιώνες πριν δημιουργηθεί στην Ευρώπη το ρεύμα της αναγεννήσεως και η θρησκευτική μεταρρύθμιση του Μαρτίνου Λουθήρου. Αλλά για να τεθεί σε εφαρμογή το σωτήριο πρόγραμμα προς ανακαίνιση του φθίνοντος μεσαιωνικού Ελληνικού κόσμου, έπρεπε την πρωτοβουλία να αναλάβει αυτή η βασιλεία. Και η στιγμή είχε επιστή, όταν στο θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως ανήλθε ο αυτοκράτορας Λέων ο Γ' ο Ίσαυρος (717-741)».

Στη συνέχεια ο Δημήτριος Καλλίμαχος, επιδοκιμάζοντας αναφέρεται στα εικονομαχικά διατάγματα του Λέοντος Γ', του γιου του Κωνσταντίνου Ε', του Θεόφιλου, και αποκρουώντας το σατανικό φανατισμό των Μοναχών, οι οποίοι διηγείραν τις γυναίκες και τον αμαθή λαό, γράφει:

«...τέλος, μετά από υπερεκατονταετή πάλη, κατόρθωσαν να επικρατήσουν και να ανακόψουν κατά το πλείστον την πλήρη εφαρμογή του προς ανακαίνιση του Ελληνικού κόσμου προγράμματος των Μεταρρυθμιστών». Και αναφερόμενος «στις υψηλές μεταρρυθμιστικές αρχές, τις οποίες εκπροσωπούσε ο αυτοκράτορας Λέων ο Γ'», και καταδικάζοντας την έλλειψη επαρκούς διαφώτισης των λαϊκών τάξεων, προσθέτει: «Η αδαμάντινη βάση επί της οποίας έπρεπε να στηριχθεί η επιδιωκόμενη μεταρρύθμιση και ανάπλαση του αποχαυνωμένου μεσαιωνικού Ελληνικού κόσμου, ήταν ο δια της επέκτασης των λαϊκών σχολείων φωτισμός της κοινής γνώμης... Η αδυναμία του μεταρρυθμιστικού αγώνα ενέκειτο στην ουσιώδη αυτή έλλειψη της βαθμιαίας του λαού μόρφωσης, για να ανυψωθεί σε ανώτερο πνευματικό και ηθικό επίπεδο, οπότε και η τόσο σκανδαλίζουσα κατάχρηση της απονομής όχι τιμητικής ευλάβειας, αλλά λατρείας προς τις εικόνες θα εξέλειπε από μόνη της... Εδώ το έργο των μεγαλοϊδεατών βασιλέων, όσοι είχαν γίνει η ενσάρκωση των ιδεών των προοδευτικών ιεραρχών και των αξιωματικών και της καλλιστης εν γένει μερίδας της κοινωνίας κατασυντρίφτηκε προ πάντως από τις δύο βασιλίσσες του Βυζαντίου, την Ελένη και την Θεοδώρα, οι οποίες είχαν καταστεί έρμαιο του ισχυρού κόμματος των Μοναχών και του όχλου και όλων των αντιδραστικών στοιχείων... Θα μπορούσε δε η μεταρρύθμιση και στο εκκλησιαστικό πεδίο με τον περιορισμό των αναρίθμητων Μοναστηριών να επιφέρει αγλαούς [λαμπρούς] καρπούς και να επιτύχει την πνευματική χειραφέτηση του λαού, εάν με τον πολλαπλασιασμό των σχολείων δημιουργούνταν καθαρότερη συνείδηση υπό το άπλετο φως της μορφώσεως, η οποία αποτελεί το ασφαλέστερο έρεισμα για στερέωση και καρποφορία κάθε προοδευτικής ιδέας».

Αυτά είναι τα λόγια και τα σχόλια του Δημήτριου Καλλιμάχου για τη μεταρρύθμιση του εκκλησιαστικού πολιτεύματος, λόγια σωστά, όμορφα τοποθετημένα με πνεύμα αντικειμενικό, και με ιστορική βάση. Ο άνθρωπος λοιπόν αυτός εκπροσωπεί μια μεγάλη μερίδα από τη νοημονέ-

στερη τάξη του Ορθόδοξου κόσμου, οι οποίοι βλέπουν μεν την άτοπη θέση της προσκύνησης και λατρείας που έχουν πάρει και σήμερα οι εικόνες, αλλά δεν τολμούν να θίξουν το θέμα, γιατί όλοι τους βρίσκονται μέσα σε έναν κλοιό κάποιας θέσης καθηγητού ή ιερέα ή δεσπότη ή υπαλλήλου, κλπ.

Ο Νικόλαος Αμβράζης στην πραγματεία του “Η Κασσιανή” σχολιάζει και το θέμα των εικόνων και αναφερόμενος στην εποχή της εικονομαχίας, γράφει: «Κατά τους ιστορικούς της εποχής εκείνης, η δεισιδαιμονία των εικονολατρών είχε προβεί τόσο, ώστε νόμιζαν, ότι η βαφή των εικόνων ήταν αγιότερη αυτού του παναγίου σώματος και αίματος του Σωτήρα. Φρικτό, λέμε! Και αναφέρεται, ότι οι ιερείς ξύνοντας με την αγία λόγχη την εικόνα, έριχναν το χρώμα εντός του Ποτηρίου, για να, κατά την αμάθεια και μωρία τους, αγιάσουν το Πανάχραντο Σώμα και Αίμα του Κυρίου! Οι άπιστοι δε –Άραβες και Σαρακηνοί– μαθαίνοντας τις παρεκτροπές των δεισιδαιμόνων τούτων, κατηγορούσαν τους Χριστιανούς ως αυτόχρημα [απόλυτα] ειδωλολάτρες. Τούτο δε ήταν μέγα πρόσκομμα και εμπόδιο για τον εκχριστιανισμό των λαών τούτων».

Η αιτία της δημιουργίας των εικόνων

Οι Χριστιανοί των πρώτων αιώνων, όταν αντιμετώπιζαν τους μεγάλους διωγμούς, είδαν την ανάγκη να χρησιμοποιήσουν ορισμένα σύμβολα ως διακριτικά αναγνώρισης μεταξύ τους. Τέτοια σύμβολα ήταν ο ΙΧΘΥΣ, ο Αμνός, ο Καλός Ποιμήν, ο Φοίνιξ, ο Σταυρός, η Περιστερά και πολλά άλλα (“Χριστιανική Αρχαιολογία”, Ν. Καλογερά, σελ.107). Τα σύμβολα όμως αυτά, αν και ήταν ωραία και συγκινητικά στην αρχή σημεία, δεν παρέμειναν στην αρχική τους λειτουργία και την πραγματική τους μορφή. Έτσι, τα απλά σύμβολα οι ζωγράφοι τα μετέτρεψαν σε εικόνες, τις οποίες ζωγράφιζαν πάνω σε τοίχους. Άρχισε το ανθρώπινο χέρι να μπαίνει μέσα στα θεϊκά σχέδια και να τα διασκευάζει κατά τη νοοτροπία της τέχνης.

«Ο άνθρωπος παρασυρόμενος από τις αδυναμίες της φύσης του και των ορατών παραστάσεων, από τις οποίες

είναι γεμάτη η ζωή, ακόμα και από παρεξήγηση ορισμένων περιγραφών και εκφράσεων της Γραφής, κατέληξε στον λεγόμενο ανθρωπομορφισμό, δηλαδή, της παραστάσεως του Θεού υπό ανθρώπινη μορφή». Άρχισαν λοιπόν οι ζωγράφοι να παρουσιάζουν εικόνες με επεισόδια της Παλαιάς Διαθήκης και της ζωής του Κυρίου. Αλλά αυτό έγινε μια συνήθεια και οι Χριστιανοί, άλλοι από ζήλο και άλλοι για το στολισμό των ευκτηρίων οίκων – ναών, καλλιέργησαν το πνεύμα της ζωγραφικής τέχνης στους ναούς. Η συνήθεια αυτή σιγά-σιγά πήρε όγκο και διαστάσεις. Τα σύμβολα κάλυπταν τα συμβολιζόμενα και η τέχνη με άτεχνο ως προς τα θεία, πνεύμα, εμωράνθη και παρουσίασε τον Τεχνουργό Κύριο και Θεό «*έν όμοιώματι είκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου*» (Ρωμ. 1:23). Πάντως, τα σύμβολα αυτά και τις εικόνες τα είχαν σαν στολισμό στους ευκτήριους οίκους, όχι για λατρευτική προσκύνηση. Επίσης τα σύμβολα αυτά τα χρησιμοποιούσαν ως βιβλία διδασκαλίας για τους αγράμματους Χριστιανούς και για την ανύψωση του πνεύματος των πιστών. Χαρακτηριστικά είπε κάποιος της εποχής εκείνης, τα εξής: «Μην αμελήσεις χέρι κάλλι-στου ζωγράφου να ζωγραφίσεις τους ναούς ένθεν και ένθεν, ίνα οι εισερχόμενοι και τις εικόνες βλέποντας το νου αναπέμπωσιν εις την Θεότητα».

Απαγόρευση των εικόνων

Η εξάπλωση ζωγραφισμένων εικόνων δεν άρεσε στη νοημονέστερη τάξη των Χριστιανών και μάλιστα των επισκόπων, γιατί διέβλεπαν στη συνήθεια αυτή μεγάλη δόση ειδωλολατρίας. Για το λόγο αυτό η Σύνοδος της Ελβίρας της Ισπανίας κατά το έτος 306, δια του 30^{ου} Κανόνα της ρητώς απαγόρευσε την εισαγωγή των εικόνων στους ευκτήριους οίκους – ναούς, επειδή φοβόταν τη λατρευτική προσκύνηση, μήπως, ενώ προσκυνείται το σύμβολο, λατρευτεί το ζωγραφισμένο στους τοίχους “*Placuit Picturas In Ecclesia Esse Non De Dere*” (Δεν πρέπει να υπάρχουν εικόνες στην Εκκλησία).

Επίσης ο Επιφάνειος, επίσκοπος Κύπρου (367-403), σε επιστολή του στον Ιωάννη, επίσκοπο Ιεροσολύμων, ανα-

φέρει ότι εισερχόμενος κάποτε στο ναό της Αναβλαθά της Παλαιστίνης είδε σε παραπέτασμα εικόνα ιερού προσώπου, την οποία έσχισε. Και γράφει: «Όταν λοιπόν είδα τούτο, εικόνα ανθρώπου ανηρτημένη εν τη Εκκλησία εναντίον της διαταγής των Γραφών, κατέσχισα αυτή και συμβούλεψα τους φύλακες να τη μεταχειριστούν ως κάλυμμα για τον νεκρό κάποιου φτωχού και να θάψουν αυτή».

«Ενώ εκείνοι γόγγυζαν και έλεγαν: Αφού αποφάσισε να τη σχίσει, όφειλε να μας δώσει άλλο παραπέτασμα, εγώ ακούγοντας, υποσχέθηκα σε αυτούς να δώσω άλλο και να το αποστειλώ αμέσως. Τούτο πράττω ήδη και σε παρακαλώ να πεις στους πρεσβυτέρους της Εκκλησίας εκείνης, να λάβουν από τον κομιστή το αποστελλόμενο παραπέτασμα· στο εξής δε να διδάσκουν στην Εκκλησία του Χριστού τέτοια παραπετάσματα, που αντιβαίνουν στη δική μας πίστη, δεν επιτρέπονται» (τομ.2^{ος}, σελ.317). Σε άλλη δε περίπτωση επίσης ο Επιφάνειος είπε: «Προσέχετε τους εαυτούς σας και κρατάτε τις παραδόσεις καθώς τις παραλάβατε· μην κλίνετε δεξιά, μήτε αριστερά». Αντί των εικόνων, «συνεχώς δια μνήμης να έχετε τον Θεό στις καρδιές σας» (Επιφάνειος, Mansi XIII, 292).

Όλα τα ιστορικά γεγονότα τα οποία ανέφερα και πολλά άλλα τα οποία παραλείπω χάρη συντομίας, αποτελούν αδιάψευστες μαρτυρίες, περί της ζωηρής αντίδρασης κατά των εικόνων από τα πρώτα χρόνια που άρχισαν να τις χρησιμοποιούν, γιατί αυτοί που αντιδρούσαν διέβλεπαν κινδύνους παρεκτροπής σε εικονολατρία. «Τούτο υπεστήριζαν άλλωστε επί έξι περίπου αιώνες οι απολογητές του Χριστιανισμού». Οι ιστορικές πληροφορίες φανερώνουν επίσης, ότι αυτοί που αντιδρούσαν εναντίον των εικόνων δεν ήταν τυχαία πρόσωπα, αλλά ήταν επιφανείς άνδρες, ιεράρχες, αυτοκράτορες, στρατιωτικοί και πολίτες, σε αντίθεση προς τους εικονολάτρες, οι οποίοι ήταν κυρίως από τους “αποστόλους του πνευματικού σκότους” μοναχούς και από τις αμόρφωτες γυναίκες. Η αντίδραση δε αυτή, όπως γράφει ο ιστορικός Κ. Παπαρρηγόπουλος, οφειλόταν όχι μόνο στο φανατισμό των αγράμματων καλογήρων, αλλά και στην πλουτοφώρα επιχείρηση της κα-

τασκευής των εικόνων, γιατί «Η κατασκευή των εικόνων ήταν ένα από τα κυριότερα και μεγαλύτερα οικονομικά βιομηχανικά μέσα του μοναστηριακού βίου. Εξαιτίας αυτού οι μοναχοί, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, αγωνίστηκαν γενναία κατά της μεταβολής και με την επιρροή, την οποία είχαν στις αμόρφωτες γυναίκες και στον κοινό όχλο, έγιναν οι κυριότεροι ανταγωνιστές της αποτυχίας του επιχειρήματος... Ήταν ολοφάνερο ότι η αντίδραση πήγαζε κυρίως από τους μοναχούς». Δηλαδή, λόγοι αισχρού κέρδους έκαναν τους μοναχούς να ενεργήσουν κατά της μεταρρυθμίσεως, η οποία «δεν ήταν έργο βασιλέων μόνο ή και ολίγων ορισμένων ανθρώπων», αλλά της επιφανέστερης τάξης που μελέτησαν προ πολλού, «το ζήτημα σε όλες του τις μορφές και μόρφωσε περί αυτού δοξασίες και πεποιθήσεις τις οποίες αγωνίστηκε να βάλει σε πράξη». Με τη συμπεριφορά τους δε αυτή οι μοναχοί παρουσιάζονται, ότι δεν διαφέρουν καθόλου από τον κατασκευαστή των ειδωλολατρικών θεών αργυροχόο Δημήτριο, ο οποίος δημιούργησε μεγάλη ταραχή στην Έφεσο εναντίων των Αποστόλων του Κυρίου, γιατί έφεραν μεγάλη ζημιά στην τέχνη του, εφόσον κήρυτταν ότι «οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι – δεν είναι θεοὶ αυτοὶ που γίνονται με τα χέρια». Και οι μεν συντεχνίτες του Δημήτριου και αυτοὶ που εργάζονταν στα είδωλα *«Ακούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων – Ὅταν ἀκουσαν τότε, καὶ ἐπειδὴ ἐγίναν γεμάτοι ἀπὸ θυμό, ἔκραζαν λέγοντας: Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις τῶν Ἐφεσίων»*, εμεῖς δε θαυμάζουμε... την προσπάθεια των αργυροχόων μοναχῶν και λέμε **«Μεγάλοι οι καλόγεροι και θαυμαστά τα έργα τους»** (Πραξ.19:23-41).

Όλα τα ιστορικά κείμενα μάς πληροφοροῦν, ότι μέχρι τη Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδο, δεν υπήρχε καμιά επίσημη νομιμοποίηση τοποθέτηση των εικόνων στους Ναούς, ούτε λήφθηκαν μέτρα εναντίον εκείνων που κατά καιρούς στράφηκαν κατά των εικόνων, όπως είναι η περίπτωση του Αγίου Επιφανίου για τον οποίο σημειώσαμε προηγουμένως, και η Σύνοδος της Ελβίρας, η οποία ρητά απαγόρευσε τις εικόνες. Μόνο, «κατά τα τέλη του 6^{ου} αιώνα επί

Γρηγορίου του Α' (του Μεγάλου) Πάπα Ρώμης, ο Σηρη-
νός, επίσκοπος Μασσαλίας, βλέποντας ότι οι εκ Γαλατών
προσήλυτοι, κρατώντας τις εθνικές τους συνήθειες και
δεισιδαιμονίες, περιέπιπταν στην προσκύνηση των εικό-
νων στους Ναούς, διέταξε να κατεβούν όλες οι εικόνες.
Δυστυχώς η πράξη του αυτή επέσυρε εναντίον του επί-
πληξη εκ μέρους του Πάπα Γρηγορίου, ο οποίος του έ-
γραψε ότι, ναι μεν αξιέπαινος ήταν εμποδίζοντας την
προσκύνηση των χειροποίητων αντικειμένων, αλλά ότι
δεν όφειλε να καταστρέψει τις εικόνες, καθότι αυτές ει-
σήχθησαν στις Εκκλησίες προς διδασκαλία των αγράμμα-
των Χριστιανών». «Όφειλες λοιπόν, αδελφέ, και τις εικό-
νες να διατηρείς, και το λαό να αποτρέπεις από την προ-
σκύνηση αυτών, ώστε και οι μη γνωρίζοντες γράμματα να
μπορέσουν να μάθουν τις ιερές ιστορίες και ο λαός να μην
αμαρτήσσει προσκυνώντας τις εικόνες» («Πλανών Έλεγχος»,
Επιστ. θ' 105, σελ.190-191).

Παρόλα αυτά που μέχρι τώρα σημείωσα και τα οποία
αποδεικνύουν την τρανή αλήθεια που τόνισα, πρέπει α-
παρατήτως να σημειωθεί, ότι δεν θα αποδοκιμάζονταν οι
εικόνες, εάν παρέμεναν στην αρχική τους θέση, ως διακο-
σμητικά και βοηθητικά μόνο στοιχεία των ευκτήριων οί-
κων – ναών, όχι ως αντικείμενα προσκύνησης και λατρεί-
ας. Γιατί είναι της φύσης του ανθρώπου, να θέλει να βλέ-
πει και να πληροφορείται εποπτικά περί του Θεού, τον
Οποίο λατρεύει και στον Οποίο στηρίζει τις πεποιθήσεις
του. Είναι εκ φύσεως του ανθρώπου, όταν εισέρχεται στον
οίκο της λατρείας, να βλέπει κάτι, σε σύμβολα ή παρα-
στάσεις, που σχετίζονται με το αξιαγάπητο Πρόσωπο που
λατρεύει, για να του δημιουργείται το θρησκευτικό δέος,
να αναπτερώνεται η ψυχή του, και να αισθάνεται ότι δεν
μπαίνει σε μια αποθήκη με τέσσερις ξερούς τοίχους, αλλά
σε χώρο που είναι αφιερωμένος στη λατρεία του Αιωνίου.

Αυτοί που δεν συμφωνούν μαζί μας στο θέμα αυτό, θα
μας προβάλουν το χωρίο της Αγίας Γραφής, «*Τίνι
ὁμοιώσατε Κύριον καὶ τίνι ὁμοιώματι ὁμοιώσατε αὐτόν; –
Με ποιον θα ὁμοιώσετε τον Θεό και με ποιο ὁμοίωμα θα
ὁμοιώσετε Αὐτόν;*» (Ησ.40:18). Οπωσδήποτε δεν μπορεί

να εξομοιωθεί ο Θεός με άλλον, ούτε είναι δυνατόν το πινέλο του ζωγράφου να ζωγραφίσει την ασύλληπτη παρουσία, ουσία και οντότητα του Παντοδύναμου. Από τις περιγραφές όμως της Βίβλου μπορούμε να συλλάβουμε με κάποια σκιά, έστω, την ιδέα περί Θεού. Τη σκιά της αυτής ιδέας περί Θεού συνέλαβαν οι πρώτοι ζωγράφοι και μας παρουσιάζουν τον Θεό με ανθρώπινη μορφή. Επίσης, μπορούν να μας πουν, ότι, απ' αυτά τα διακοσμητικά στοιχεία πήγασαν οι εικόνες, του εκτόπισαν την «εν πνεύματι λατρεία», στην οποία και μόνο ευαρεστείται ο Θεός. Δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι το επιχείρημα αυτό έχει μεγάλη δόση αληθείας. Επίσης όμως δεν μπορούμε να αρνηθούμε, ότι την εποχή εκείνη υπήρχαν πολλές ελλείψεις στη Χριστιανική δραστηριότητα· υπήρχε έλλειψη της Αγίας Γραφής και ανθρώπων φωτισμένων, όπως επίσης, τότε δεν κατοχυρώνονταν οι θεσμοί της Εκκλησίας με νόμους και Καταστατικά, όπως μπορούν να γίνουν σήμερα, αν ξεκινήσει μια νέα προσπάθεια που θα θελήσει να εφαρμόσει μερικά σύμβολα και παραστάσεις της Αγίας Γραφής για το σκοπό που σημειώνω προηγουμένως.

Είναι σφάλμα η προσκύνηση και λατρεία των εικόνων, αλλά δεν είναι εσφαλμένες οι συμβολικές Βιβλικές παραστάσεις, να υπάρχουν ορισμένες στους Ναούς ψηλά τοποθετημένες.

Δεν μου διαφεύγουν οι απαγορευτικές εντολές του Θεού – Ησ.40:25, Εξ.20:4-5, Δευτ.4:12-18, 27:15, Ιν.1:18, Δευτ.4:23-24, Ιερ.10:2-5, 8-9, 14-15, Ωσηέ 4:12, Ιερ.3:9, Ησ.2:8, 44:13-20, τις οποίες έχω σχολιάσει στο βιβλίο μου “ΤΑ ΑΝΑΠΟΔΑ ΤΗΣ ΘΡΗΚΕΙΑΣ”, αλλά εδώ δεν πρόκειται περί κατασκευής ειδώλων ή ομοιωμάτων για προσκύνηση, αλλά περί Βιβλικών παραστάσεων, για την υποβοήθηση της ψυχικής ανάτασης. Έπειτα, αυτοί που θα αναλάβουν μια τέτοια προσπάθεια, θα αναλάβουν και την ευθύνη της διαφώτισης, ώστε οι Βιβλικές παραστάσεις να μη γίνουν αντικείμενα λατρείας και προσκύνησης.

Η' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Περί των μεγαλυτέρων εχθρών της Εκκλησίας –
κλήρος-Φώτιος)

Είναι φυσικό να υπάρχουν στην Εκκλησία προβλήματα άλυτα και ζητήματα μεγάλα, τη στιγμή κατά την οποία οι ποιμένες της δεν κατευθύνονται από το Πνεύμα του Θεού και δεν κινούνται με αναγεννημένες καρδιές. Το Πνεύμα, το Οποίο αναγεννά την καρδιά, κάνει τον άνθρωπο υποδειγματικό πρότυπο. Η σαρκική κατεύθυνση όμως του γεννά μόνο τα χαμερπή ιδεώδη, τα οποία καταρρακώνουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Για το λόγο ακριβώς αυτό, ο Ιησούς Χριστός τόνισε: **«δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν – πρέπει εσεῖς να γεννηθείτε ἄνωθεν»** (Ιν.3:7).

Η ἔλλειψη της αναγέννησης ήταν η αιτία της απάνθρωπης συμπεριφοράς και όλων των κακῶν γεγονότων, τα οποία σημειώθηκαν στις Οικουμενικές Συνόδους, και τα οποία καταρράκωσαν το γόητρό τους.

Μετά την Ζ' Οικουμενική Σύνοδο, εξαιτίας της οποίας θα φρίττουν οι αιώνες για τις ατασθαλίες και τα εγκλήματα που την πλαισιώνουν, έγινε η Όγδοη Οικουμενική Σύνοδος, η οποία όμως, δεν έχει επίσημα αναγνωριστεί ως Οικουμενική. Ο λόγος για τον οποίο δεν αναγνωρίστηκε ακόμη είναι, αφενός μεν, ότι δεν συνήλθε για να λύσει οικουμενικού ενδιαφέροντος θέματα, αλλά μόνο για να αναγνωριστεί επίσημα η παράκαιρη εγκατάσταση του Μεγάλου Φωτίου, ως Οικουμενικού Πατριάρχη, την οποία είχε προσβάλει επανειλημμένως ο Πάπας της Ρώμης και ο προκάτοχός του, Ιγνάτιος.

Όταν ο γιος της εικονολάτρου Θεοδώρας, Μιχαήλ ο Γ', ήταν αυτοκράτορας, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ήταν ο γιος του άλλοτε αυτοκράτορα Μιχαήλ Ραγκαβέ, Ιγνάτιος. Ο άνθρωπος αυτός ήταν αμόρφωτος και τραχύς στους τρόπους, αλλά αυστηρός στα ήθη. Στις ημέρες του επικρατούσε στην αυτοκρατορική Αυλή μεγάλη διαφθορά. Εξαιτίας αυτής, ο Ιγνάτιος έλεγχε απότομα όλους. Ένεκα τούτου η αυτοκρατορική Αυλή επεδίωκε τρόπο να

τον απομακρύνει από τον Πατριαρχικό θρόνο. Μόνο η Θεοδώρα, μητέρα του αυτοκράτορα, τον υποστήριζε. Η ευσέβεια όμως της Θεοδώρας και η ασέβεια των άλλων αυλικών, ήταν δύο πράγματα εκ διαμέτρου αντίθετα. Ένεκα της ευσέβειάς της λοιπόν έγινε μισητή και η Θεοδώρα στους αυλικούς, οι οποίοι επιδίωκαν να την παραγκωνίσουν. Η διαβολική κατεύθυνση βρήκε τον τρόπο. Έδωσαν εντολή στον Πατριάρχη να την χειροτονήσει μοναχή. Ο Πατριάρχης όμως αρνήθηκε. Η άρνησή του αυτή έδωσε την ευκαιρία στους αυλικούς να τον απομακρύνουν από την Πατριαρχική θέση. Αντί αυτού, εξέλεγε ο Φώτιος, ο οποίος θεωρείτο πιο ικανός. Μέσα σε έξι ημέρες, από λαϊκός, πέρασε όλους τους ιερατικούς βαθμούς και έφτασε στη θέση του Πατριάρχη. Οι οπαδοί του πρώην Πατριάρχη Ιγνατίου, άρχισαν να δημιουργούν αντιπολιτευτική ομάδα. Σαν αντιπολίτευση λοιπόν άρχισε να συκοφαντεί, να διαβάλλει και να αντιπράττει κατά του Φωτίου, χωρίς να διαθέτουν ούτε την ελάχιστη δόση ιερού και οσίου. Ένεκα τούτου, ο Φώτιος συνεκάλεσε Σύνοδο, πρώτη, το έτος 859, η οποία επικύρωσε επίσημα την εκλογή του.

Επειδή οι ταραχές εξακολουθούσαν και επειδή ο φιλόδοξος και αλαζόνας Πάπας της Ρώμης Νικόλαος ο Α΄ δεν αναγνώρισε την εκλογή του Φωτίου ως κανονική, συνεκάλεσε, ο Φώτιος, το έτος 861, δεύτερη Σύνοδο, η οποία καθάίρεσε κανονικά πλέον τον Ιγνάτιο. Η όλη αυτή χωρίς αμφιβολία αντι-Χριστιανική συμπεριφορά, ηλέκτρισε περισσότερο την ατμόσφαιρα των αντιπολιτευομένων, οι οποίοι ζήτησαν την προστασία του Πάπα, ο οποίος, προκειμένου να επιδείξει τον αλαζονικό του χαρακτήρα, συνεκάλεσε άλλη παρασυναγωγική Σύνοδο στη Ρώμη, στην οποία καθάίρεσε των Φώτιο και τους οπαδούς του, αναγνώρισε δε κανονικό Πατριάρχη τον Ιγνάτιο. Έκτοτε η μάχη μεταξύ των δύο Εκκλησιών, Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως, έλαβε ζωηρό χαρακτήρα και η πορεία προς το καταραμένο σχίσμα ήταν ακάθεκτη.

Εντωμεταξύ μεσολάβησε και το Βουλγαρικό θέμα, εκχριστιανισμού των Βουλγάρων από τους Μοναχούς της Θεσσαλονίκης Μεθόδιο και Κύριλλο. Ο βασιλιάς της

Βουλγαρίας Βόγορις επείσθη περί της αξίας του Χριστιανισμού, βαπτίστηκε και εν συνεχεία τον ακολούθησε και ο λαός. Ο Βόγορις όμως φοβήθηκε μήπως η εκκλησιαστική ένωση με το Βυζάντιο θα ήταν επικίνδυνη για την πολιτική ανεξαρτησία του κράτους του. Ένεκα τούτου ζήτησε να συνάψει εκκλησιαστικές σχέσεις προς τον Πάπα της Ρώμης. Εκμεταλλευόμενος την ευκαιρία αυτή ο Πάπας, απέστειλε “ιεραποστόλους” στη Βουλγαρία με τυραννικές και βάρβαρες διαθέσεις, εις βάρος των εκκλησιαστικών του Βυζαντίου. Οι απεσταλμένοι αυτοί του Πάπα ενεργούσαν με τρόπο βάρβαρο και απάνθρωπο. Εξεδίωξαν όλους τους ιερείς του Βυζαντίου και κατά τρόπο δικτατορικό επέβαλαν τον τύπο της Παπικής γραμμής στις θρησκευτικές και λατρευτικές εκδηλώσεις των Βουλγάρων.

Ο Φώτιος παρακολουθούσε με ανήσυχο πνεύμα την επιδρομή αυτή της Παπικής Εκκλησίας. Αρχές του έτους 867 απέστειλε εγκύκλιο στους Πατριάρχες της Ανατολής και τους παρακαλούσε σε κοινό αγώνα κατά της τυραννικής επιδρομής των Παπικών. Οι Πατριάρχες ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Φωτίου και το ίδιο έτος, 867, συνήλθε στην Κωνσταντινούπολη Τρίτη Σύνοδος από 1000 περίπου επισκόπους, η οποία αφόρισε τον Πάπα και τους συνεργούς του.

Λίγο αργότερα, εξ αφορμής αυτοκρατορικών ατασθαλιών, έδιωξαν πάλι τον Φώτιο και στη θέση του διορίστηκε ο προκάτοχός του Ιγνάτιος. Το γεγονός αυτό έγινε αιτία και επανελήφθησαν οι σχέσεις με τη Παπική Εκκλησία, ο δε Πάπας κατόρθωσε να πείθει τον αυτοκράτορα να συγκαλέσει νέα Σύνοδο για την εκ νέου καταδίκη του Φωτίου. Πράγματι, το έτος 869, ο αυτοκράτορας συγκαλέσε Σύνοδο, στην οποία οι Παπικοί επιδίωξαν να δώσουν το χαρακτήρα της Οικουμενικής. Τα Πατριαρχεία όμως της Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων δεν παραστάθηκαν. Οι Παπικοί για να κατορθώσουν το σατανικό τους σχέδιο, παρουσίασαν στη Σύνοδο απεσταλμένους δήθεν των ως άνω Πατριαρχείων. Αποδείχτηκε όμως –ω, της σατανικής και απάνθρωπης συμπεριφοράς– **«αυτοί ήταν πλαστοί αντιπρόσωποι αυτών, μεταμφιεσμέ-**

νοι, Σαρακηνοί έμποροι». Εν πάση περιπτώσει, η ψευδοσύνοδος συνήλθε και καταδίκασε πάλι τον Φώτιο.

«Εντωμεταξύ σκεπτόμενοι καλύτερα οι Βούλγαροι, είχαν επιστρέψει πάλι στους κόλπους της Ανατολικής Εκκλησίας». Όλα αυτά τα απάνθρωπα και βάρβαρα μέτρα, τα οποία χρησιμοποίησαν, τους ώθησαν να περιορίσουν τον Φώτιο σε Μοναστήρι και να τον υποβάλουν σε πολλές κακώσεις και βασανισμούς. Ούτε επισκέψεις του επέτρεπαν, ούτε φάρμακα του χορηγούσαν οι αντίπαλοι, αντιπρόσωποι της στρατιάς των δαιμονίων στρατιών. Αλλά, θεία δίκη ως φαίνεται ο Πατριάρχης Ιγνάτιος πέθανε το έτος 877. Ο αυτοκράτορας τότε Βασίλειος, μετανοιωμένος ως φαίνεται, για την αδικία εις βάρος του Φωτίου, τον ανέβασε πάλι στον Πατριαρχικό θρόνο. Για να σταθεροποιήσει τη θέση του, ήταν αναγκαία πάλι η σύγκληση Οικουμενικής Συνόδου. Χωρίς χρονοτριβή λοιπόν συνεκάλεσε ο Φώτιος 4^η πλέον για την υπόθεσή του Οικουμενική Σύνοδο, η οποία συνήλθε στην Κωνσταντινούπολη. Τα θέματα τα οποία απασχόλησαν τη Σύνοδο, ήταν τα ίδια: Αναγνώρισε πάλι τον Φώτιο ως Πατριάρχη, κατέκρινε τους αντιπάλους, κλπ. Δηλαδή, «ράβε, κυρά, και ξήλωνε, δουλειά να μη σου λείπει». Αναγνώρισε και επικύρωσε επίσης και τις αποφάσεις της 7^{ης} Οικουμενικής Συνόδου.

Μετά το θάνατο του αυτοκράτορα Βασιλείου, ο γιος του Λέων ο ΣΤ' εκθρόνισε πάλι τον Φώτιο και με τη συγκατάθεση και των άλλων αρχιερέων, στη θέση του Φωτίου τοποθέτησε τον αδελφό του (αυτοκράτορα) Στέφανο, **ένα μικρό παλληκαράκι-μειράκιο μόλις 16 ετών**. Εξ αφορμής αυτού, η Ανατολική Εκκλησία δεν έχει δικαίωμα να κατηγορήσει την Δυτική-Παπική, ότι και αυτή ανέδειξε τον Βενέδικτο Θ' (1033-1048) Πάπα, μειράκιο μόλις 12 ετών. Αυτά είναι τα έργα και η δραστηριότητα των Συνόδων των Εκκλησιών εκείνων Δυτικής και Ανατολικής οι οποίες καυχώνται ότι διατηρούν την Αποστολική διαδοχή.

Όλα αυτά τα ιστορικά γεγονότα, τα οποία με συντομία παρέθεσα, μας πείθουν ότι δεν αξίζει τον κόπο να ασχοληθώ περισσότερο με την 8^η Οικουμενική Σύνοδο, γιατί ό,τι έχει να παρουσιάσει η Σύνοδος αυτή, δεν είναι τίποτε

άλλο, από ένα αλαζονικό πνεύμα των συνοδικών και από ένα μεγάλο πλήθος σατανικών σχεδίων των αντιπροσώπων της Εκκλησίας, τα οποία εξυπηρέτησαν μόνο τον διάβολο και τα καταχθόνια σχέδιά του. Όσα παρέθεσα εξάλλου σε σχέση με τις Οικουμενικές Συνόδους αποδεικνύουν το γεγονός ότι όλες οι Σύνοδοι συγκρούστηκαν μεταξύ τους και μάλιστα με την πλέον βάρβαρη συμπεριφορά, με τρόπο ώστε, η μία αναίρεσε τις αποφάσεις της άλλης. Για να επισφραγιστεί δε ιστορικά και το σημείο τούτο, παραθέτω λίγες έστω λέξεις της ιστορίας: **«Μακρά, περίπλοκη και πεισματώδης πάλη υπήρξε μεταξύ της Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας, καθώς και μεταξύ ιδιαιτέρων και ελαρχιακών αυτοκέφαλων Εκκλησιών».**

Οι περισσότεροι των συνοδικών (ελάχιστες ήταν οι εξαιρέσεις) του ιερατικού κλάδου υπήρξαν οι μεγαλύτεροι εχθροί του Χριστιανισμού, οι οποίοι και τραυμάτισαν και εκμεταλλεύτηκαν την Εκκλησία του θείου Λυτρωτή, την οποία Εκείνος απέκτησε με το ίδιο Του το Αίμα (*«τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος – τὴν ἐκκλησία του Κυρίου καὶ Θεοῦ, τὴν ὁποία απέκτησε με τὸ δικό Του αἷμα»* Πραξ.20:28). Και το πλέον λυπηρό είναι, ότι δεν σταμάτησαν, όπως με τόσο ζωηρό τόνο τονίζει και ο Μητροπολίτης Φλωρίνης Αυγουστίνος Καντιώτης, στο περιοδικό του “Ο ΣΤΑΥΡΟΣ”, Απρίλιος 1973, σελ.53, ως εξής:

«Όλοι τραυματίζουμε την Εκκλησία. Αλλά βαθύτερα και οδυνηρότερα πάντων τραυματίζουν συνήθως την Εκκλησία οι ποιμένες και οι ποιμενάρχες, οι ιερείς και οι αρχιερείς, αυτοί που έχουν τις μεγάλες και μέγιστες θέσεις και ευθύνες. Όπως οι αρχιερείς με τους ιερείς του Ιουδαϊκού λαού πρωτοστάτησαν στο δράμα του Ιησού Χριστού, έτσι και οι τώρα αρχιερείς και ιερείς πρωτοστατούν συχνά στο δράμα της Εκκλησίας. Η υπεροψία, η κενοδοξία, η απολυταρχία, οι αυθαιρεσίες, οι προδοσίες, τα ψεύδη, η ιδιοτέλεια, η αδιαφορία, η δειλία και εν γένει τα κακά παραδείγματα και σκάνδαλα του κλήρου, αυτά είναι τα χειρότερα και απαισιώτερα τραύματα στο σώμα της Εκκλη-

σίας. Και αυτά βλέπουν προπάντων οι άπιστοι και άθεοι, και τρίβουν τα χέρια τους από σατανική χαρά, και γελούν και καγχάζουν όπως οι δαίμονες, και μιλούν για ψυχορράγημα του Χριστιανισμού και για θάνατο του Θεού. Αυτά εκμεταλλεύονται και οι αιρετικοί, και συνεχώς πληθύνονται και κάνουν θραύση εις βάρος της Ορθοδοξίας. αυτά και τους πιστούς ακόμη κλονίζουν και εξωθούν σε απιστία».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελειώνω την εργασία μου αυτή, αλλά νομίζω, ότι θα ήταν αδικαιολόγητη παράλειψη και ασυγχώρητη υποτίμηση προς εκείνους, οι οποίοι διακρίνονταν για την ευλάβεια και την πίστη τους, εάν δεν τόνιζα, ότι παρά τα θλιβερά γεγονότα που διαδραματίστηκαν, υπήρξαν μεταξύ των συνοδικών και μεγάλοι εγκέφαλοι, και ισχυρές προσωπικότητες, με πολλά προσόντα και εξαιρετικά χαρίσματα. Η έλλειψη όμως κατανόησης της αποστολής τους, οι παραχωρήσεις της συνείδησης, το μεγαλείο, η πρωτοκαθεδρία και η πίεση των αυτοκρατόρων, οδήγησαν στα θλιβερά αποτελέσματα, τα οποία με πολλή θλίψη σημείωσα, και τα οποία κάλυψαν την πίστη και την ευλάβεια εκείνων που διακρίνονταν. Παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες από τις Συνόδους συνήλθαν κυρίως για ιδιοτελείς σκοπούς, για προσωπικά συμφέροντα και κάτω από την πίεση των αυτοκρατόρων, εντούτοις, στους αγώνες αυτούς υπήρχε και δόση ειλικρινή ζήλου και θείας αγάπης, για την επικράτηση της αλήθειας, παρά το ότι τραυματίστηκε θανάσιμα από το σπαθί αγροίκων συναδέλφων τους. Αν ορισμένοι από τους συνοδικούς, ως άνθρωποι, πλανήθηκαν από αγαθή συνείδηση, ή αν παραφέρθηκαν από τις δύσκολες και σοβαρές περιστάσεις, η ευσπλαχνία του Ελεήμονος Θεού είθε να τους κρίνει με επιείκεια και χάρη, για όσους συνέβαλαν στη διατήρηση της Εκκλησίας και οι καταχθόνιες δυνάμεις δεν υπερίσχυσαν κατ' αυτής (*«καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς – καὶ οἱ πύλες τοῦ Ἄδου δεν θα υπερισχύσουν εναντίον της»* Μτ.16:18), είθε το παράδειγμά τους να μας εμπνέει πάντοτε. Μέσα σ' αυτούς τους ανθρώπους θα ήταν άγιες μορφές, που δεν θα φάνηκαν με φωνές και αντάρες, αλλά η προσευχή τους βοούσε με αλάλητους στεναγμούς στ' αυτιά του Αιωνίου για τη διατήρηση της Εκκλησίας, και για να μην πέσει κεραινός να κάψει τους ταραξίες, τους αμαρτωλούς και τσαρλατάνους.

Δεν αμφιβάλλουμε λοιπόν ότι μεταξύ των προσώπων εκείνων, των συνοδικών, υπήρχαν και ήρωες της πίστεως και μάρτυρες της αληθείας.

Αν, και εγώ που γράφω, αυτή την **Μαύρη βίβλο της θρησκείας**, ευρισκόμενος κάτω από την πίεση των θλιβερών γεγονότων τα οποία πλαισιώνουν τις Συνόδους, και δια της πορείας του καλάμου παρασύρθηκα και καταχώρησα βαριές λέξεις, σκληρές φράσεις και πικρούς χαρακτηρισμούς στα ιστορικά πρόσωπα και ήρωες της αληθείας και της πίστεως, ζητώ απείρως συγχώρηση από «τον κρίνοντα δικαίως», τον κοινό Πατέρα, Θεό και Κύριο. Δεν παραβλέπω εκείνους που κοπίασαν, αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν στο Βωμό της πίστεως.

Θα ήταν δυνατό να απέφυγα αυτά τα ανασκαλεύματα, γιατί συνήθως τα παίρνουν οι εχθροί της πίστεως και σ' αυτά κάνουν πολύ κακή χρήση. Αυτό θα ήταν δυνατόν μόνο εάν ο κλήρος συνετιζόταν από τα σφάλματα του παρελθόντος και αν έδειχνε τάση διόρθωσης και σωφρονισμού. Επειδή όμως αυτό δεν συμβαίνει, και επειδή το κακό προχωρεί προς το χειρότερο, έρχομαι στην ανάγκη να ανασκαλέψω την ιστορία, να παρουσιάσω την εκτροπή από την πηγή της, με την ελπίδα, ότι δια του τρόπου αυτού, ίσως ορισμένοι, τουλάχιστον, αντιληφθούν την τρομακτική θέση στην οποία βρίσκονται, γιατί **η μαύρη θρησκευτική βίβλος συνεχίζεται.**

Θα έγραφα με κακόβουλο πνεύμα, εάν δεν τόνιζα τις τελευταίες αυτές γραμμές σαν είδος επιλόγου και εξομολογήσεως, ότι εκείνοι, οι κρίνόμενοι, κοπίασαν και εμείς εισήλθαμε στους κόπους τους και είμαστε και πρόθυμοι να τους κρίνουμε και να τους καταδικάσουμε. Εμείς που απολαμβάνουμε σήμερα “το έτοιμο τραπέζι”, το οποίο εκείνοι ετοίμασαν, έστω και με κόκκαλα, δεν σφάλουμε σε τίποτε;

Ω, Θεέ μου, ποιος μπορεί να προβάλει ένα τέτοιο ισχυρισμό; Όλοι είμαστε «αχρείοι δούλοι» ενώπιόν Σου («δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν – δούλοι αχρείοι είμαστε» Ακ.17:10) – και εγώ που γράφω περισσότερο. Ενώπιόν Σου είναι γυμνά και τετραχειλισμένα τα πάντα, και το παντοδύναμο

βλέμμα Σου βλέπει και παρακολουθεί κάθε πράξη και κάθε λογισμό (*«πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ – ὅλα εἶναι γυμνὰ καὶ φανερωμένα στους ὀφθαλμούς Αυτοῦ»* Εβρ.4:13). Εμεῖς οἱ Χριστιανοί, ανεξάρτητα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ μας τάξη καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας τοποθέτηση, σφάλουμε στο γεγονός, ὅτι πολλές φορές δεν εἴμαστε σε θέση νὰ ἀπολαμβάνουμε ὅπως πρέπει τὴν ἑτοιμὴ τροφή. Καὶ τοῦτο εἶναι ἐξίσου σοβαρό με τὶς Συνόδους, τοπικὲς καὶ Οἰκουμενικὲς, που χωρὶς φόβο Θεοῦ ἐπιχείρησαν νὰ διαχωρίσουν τὸ σωστό ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένο, καὶ τῶν ὁποίων τὰ παρατράγουδα, σαν νὰ εἴμαστε ἐμεῖς τέλειοι, διατραγωδίσαμε. Εὖνὼ βρισκόμαστε στους κόπους τους, “με τὸ τραπέζι στρωμένο”, δεν εἴμαστε πολλές φορές ἱκανοὶ νὰ διαχωρίσουμε τὴν καλὴ ἀπὸ τὴν κακὴ τροφή, ἀλλὰ παραμερίζουμε “τὸ ψαχνὸ καὶ τραβιόμαστε με τὰ κόκκαλα”.

Πανάγαθε, Κύριε, πολυεύσπλαχνε Θεὲ καὶ Πατέρα, θερμὰ Σε ἱκετεύω, γενοῦ ἴλεος σε ὅλους μας δια τοῦ Ὄνόματος τοῦ Ἀγαπητοῦ Σου Υἱοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δια τοῦ Ὁποίου χαριτώνεις καὶ συγχωρεῖς καθέναν που με εἰλικρίνεια ἐξομολογεῖται σε Σένα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Ι. ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ

Τὸ περιεχόμενο αὐτὸ ἔγραψα στὸ Λευκαντὶ Εὐβοίας,
ἀπὸ 3 ἕως 26 Αὐγούστου 1977

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- 1) Αγία Γραφή
- 2) “Ιστορία των Αιρέσεων”, I. Newnan
- 3) “Εκκλησιαστική Ιστορία”, Φ. Βαφίδη
- 4) “Εκκλησιαστική Ιστορία”, Βασ. Στεφανίδη
- 5) “Εκκλησιαστική Ιστορία”, Α' Κυριακού
- 6) “Ιστορία του Ελληνικού Έθνους”, Κ. Παπαρρηγόπουλου
- 7) “Παγκόσμια Ιστορία”, Ελευθερουδάκη
- 8) “Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια”, Α. Μαρτίνου
- 9) “Χριστιανική Αρχαιολογία”, Νικηφόρου Καλογερά
- 10) “Εγκυκλοπαίδεια Ηλίου”
- 11) “Δογματική”, Χρ. Ανδρούτσου
- 12) “Δογματική”, Παν. Τρεμπέλα
- 13) “Εκκλησιαστική Ιστορία”, Ευσεβίου
- 14) “Πλανών Έλεγχος”, εκδ. Αστήρος της Ανατολής
- 15) “Το Ευαγγέλιο υπό Σύγχρονο Πνεύμα”, Δ. Καλλίμαχου
- 16) “Ιστορία Βυζαντινής Αυτοκρατορίας”, Α. Vasiliev